

Ενότητα 1η

Γραμματική

- Υποκείμενο, ρήμα, κατηγορούμενο, αντικείμενο.
- Κακοκαιρία πλήττει το Μεξικό και την Αυστραλία.
Κακοκαιρία πλήττει το Μεξικό.
- Η Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου είναι η μεγαλύτερη σε μήκος καλωδιωτή γέφυρα πολλαπλών ανοιγμάτων στον κόσμο, με κυρίως κατάστρωμα 2.252 μέτρα (ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ), το οποίο αποτελεί παγκόσμιο ρεκόρ! (ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ)
- A.** Πέντε (5).
B. Οι αρχαίοι Φοίνικες δημιούργησαν το πρώτο αλφάβητο.
- Όταν ο Αμερικανός πρέσβης Λίνκολν Μακ Βι αποκαλούσε το Καρπενήσι «Ελβετία της Ελλάδας», δε γνώριζε ότι αυτή η έκφραση θα συνόδευε στη συνέχεια πολλά κατάφυτα μέρη της χώρας.
- Από μελέτες που πραγματοποιήθηκαν πρόσφατα διαπιστώθηκε ότι η επικοινωνία των δελφινιών μοιάζει πολύ με την επικοινωνία των ανθρώπων.
- A.** Τα Μαθηματικά και η Φυσική είναι επιστήμες.
B. Τα Μαθηματικά είναι ενδιαφέρουσα επιστήμη
- Οι κλιματικές αλλαγές είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος που έχουν αντικρίσει ποτέ η ανθρωπότητα και ο πλανήτης. Οι επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών αφορούν τον πλανήτη στο σύνολό του και απειλούν τους ανθρώπους σε κάθε χώρα και ήπειρο. Μπορούμε όμως να αποτρέψουμε τον κίνδυνο. Οι κλιματικές αλλαγές οφείλονται στον τρόπο που παράγουμε και καταναλώνουμε ενέργεια.
- Άλλες έρευνες έδειξαν ότι τα δελφίνια μπορούν να λύσουν δύσκολα προβλήματα, ενώ όσα ζουν ελεύθερα στη θάλασσα μπορούν να συνεργαστούν με τρόπους που υποδηλώνουν πολύπλοκες κοινωνικές δομές και υψηλού επιπέδου συναισθηματικές αντιδράσεις.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- A.** Οι άνθρωποι πιθανόν ξεκίνησαν να μιλούν 30.000 με 50.000 χρόνια πριν. **Ίσως**
B. Χίλια χρόνια πριν από το Χριστό, έγινε μια αληθινή επανάσταση με την επινόηση του αλφάβητου. **Πραγματική**
Γ. Η γραφή είναι ένας τρόπος να αποθηκεύονται και να μεταφέρονται πληροφορίες σε ανθρώπους που τους χωρίζουν ο χρόνος και η απόσταση. **Σώζονται**
Δ. Ο συγγραφέας πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο οι φαινομενικά ψυχροί αριθμοί βρίσκουν έκφραση στην ομορφιά της φύσης. **Εξετάζει**
- Όταν ενθαρρύνουμε έναν άνθρωπο...
Γ. τον βοηθάμε να ξεπεράσει τους δισταγμούς ή τους φόβους του και να προσπαθήσει μέχρι να πετύχει το στόχο του.
- Τα συνθετικά της λέξης εξαγωνικές είναι:
A. το αριθμητικό έξι και το ουσιαστικό γωνία.

Ορθογραφία

- Ο Οκτώμβρης (Οκτώβρης) χαρακτηρίστηκε από πολύ ισχυρές βροχές και καταιγίδες.
- Με το τέλος της σχολικής χρονιάς, γράψαμε (σατιρικούς) στίχους για κάθε καθηγητή.
- B.** Χάρη στο διαδίκτυο, επικοινωνούμε εύκολα με τους φίλους μας.
- Η Greenpeace πιστεύει ότι ο βαθμός της υπερεκμετάλλευσης του μεσογειακού θαλάσσιου περιβάλλοντος επιβάλλει δραστικές αλλαγές.

5.

	ορθογραφημένη	ανορθόγραφη
συνομιλητής	✓	
συμόρφωση		✓ συμμόρφωση
μήνυμα		✓ μήνυμα
ανταμείβω	✓	

Παράγραφος

- Η νέα ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται σήμερα από 14 έως 15 εκατομμύρια ανθρώπους σε όλη τη Γη. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ**
Ο κύριος όγκος των ομιλητών της ανέρχεται στα 11 εκατομμύρια περίπου και ζει στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Τα υπόλοιπα 3 ή 4 εκατομμύρια είναι κυρίως ομογενείς Έλληνες που ζουν στις Ηνωμένες Πολιτείες, στον Καναδά, στην Αυστραλία και σε άλλα μέρη του κόσμου. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
Το σημαντικότερο όμως είναι ότι η ελληνική γνωρίζει μεγάλη διάδοση στις βαλκανικές και σε άλλες χώρες. **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**
- Δ, Α, Β, Γ.
- Γ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
Α. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ
Β. ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ
- Γ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
Β. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ
Δ. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ
Α. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

Κριτήριο αξιολόγησης

- συνέπεια
 - καταναλώνουν
 - βλάβη
- Οι γονείς σήμερα βλέπουν τα παιδιά τους σαν προέκταση της δικής τους επιτυχίας.
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
Και αυτό έχει το τίμημά του. Το να είναι κάποιος αφοσιωμένος γονιός δεν συνεπάγεται και ευτυχισμένα παιδιά. «Όσοι θέλουν το καλύτερο για τα παιδιά τους πρέπει να ξοδεύουν λιγότερο χρόνο προσπαθώντας να είναι τέλειοι γονείς και περισσότερο χρόνο προσπαθώντας να είναι καλοί σύζυγοι» λέει η ψυχολόγος κυρία Ασημίνα Χριστοπούλου. Και προσθέτει: «Έτσι δημιουργείς στα παιδιά το πρότυπο των σχέσεων που θα είναι υγιές να δημιουργήσουν μεθαύριο στη ζωή τους. Πρέπει να αναζητούμε την ισορροπία. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
Μόνον έτσι γίνονται επιτυχημένες οι σχέσεις». **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**
- Με βάση το κείμενο, μια από τις αιτίες που προκαλεί τη δυσαρέσκεια των παιδιών είναι **Β.** η υπερβολική φροντίδα των γονιών.

Ενότητα 2η

Γραμματική

- B.** Επαυξημένη

Γ. Παραλείπεται το υποκείμενο (το ξύλο), το οποίο εννοείται από την προηγούμενη πρόταση.

Δ. Για να δοθεί από τον συντάκτη της πρότασης έμφαση στην προτροπή και να δείξει πόσο σημαντικό είναι να απαλλαγούν τα παιδιά από τις σωματικές τιμωρίες.

Ε. Προστακτικές
- Οι μέχρι τώρα έρευνες πάνω στη συμπεριφορά των δελφινιών έχουν δείξει ότι αυτή είναι παρόμοια με την ανθρώπινη, όσον αφορά την επικοινωνία, και υπέρτερη γενικά των χιμπατζήδων. Το συμπέρασμα αυτό υποστηρίζεται και από την ανατομική έρευνα που δείχνει ότι ο εγκέφαλος του δελφινιού έχει πολλά χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την ανώτερη νοημοσύνη. Όπως αναφέρουν οι Times του Λονδίνου, αρκετοί επιστήμονες θεωρούν ηθικά απαράδεκτο να κρατούνται τόσο έξυπνα πλάσματα φυλακισμένα σε ενυδρεία ψυχαγωγικών πάρκων ή να φονεύονται σκοπίμως για τροφή ή κατά λάθος από τους ψαράδες.
- Εκτός από τα φιλικά πρόσωπα που χειρίζονται τον υπολογιστή μας, είναι πιθανό και άλλα κακόβουλα άτομα να εισβάλουν, παρά τη θέλησή μας, στο σκληρό του δίσκο για να αλλοιώσουν, να διαγράψουν ή να υποκλέψουν τις εργασίες μας.
- A.** Μου αρέσει πολύ η ανάγνωση λογοτεχνικών Βιβλίων.
- Γ.** σύνθετες.
- Γ.** απλή
- Οι ξαφνικές πλημμύρες** εμφανίζονται σε μικρό χρονικό διάστημα λίγων ωρών ή λιγότερο και έχουν σαν αποτέλεσμα ταχεία ύψωση νερού, το οποίο (το νερό) στο πέρασμά του μπορεί να προκαλέσει μεγάλες καταστροφές σε κατασκευές, όπως κτίρια, γέφυρες κ.λπ., να παρασύρει αυτοκίνητα, να ξεριζώσει δέντρα κ.ά.
- Δ. Κυριολεκτικά:** Υπήκοος θεωρείται ο άνθρωπος που απολαμβάνει τα δικαιώματα και δεσμεύεται από τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται η αναγνώρισή του ως πολίτη μιας χώρας.
Μεταφορικά, όμως, και με τη σημασία που απέδιδαν στη λέξη οι αρχαίοι Έλληνες, υπήκοος θεωρείται ο ανελεύθερος άνθρωπος, αυτός που υποτάσσεται στη θέληση ή την εξουσία ενός ισχυρού. Ο άνθρωπος που δε διεκδικεί το δικαίωμα να είναι ελεύθερος.

Λεξιλογικές ασκήσεις

- A1-B6
A2-B1
A3-B7
A4-B3
- διοίκηση ✓
 - ανοικοκύρευτος ✓
 - οικονομία ✓
 - αγροίκος ✓
 - νοίκι ✓
- A.** κοπιάζω κουράζομαι
B. τραβώ (την προσοχή) προσελκύω
Γ. υποδύομαι (τον διευθυντή του σχολείου) παριστάνω
Δ. συζητώ συνομιλώ

Ορθογραφία

1. Σε ποια ή σε ποιες από τις παρακάτω λέξεις είναι σωστός ο συλλαβισμός;

	Σωστός	Λανθασμένος
πα-ρά-γον-τας		✓
εν-θου-σι-α-σμέ-νος	✓	
ψη-λό-λιγ-νος		✓
εκ-φρα-στι-κός	✓	

2. Β. συχαρητήρια
Γ. συνομηλητής
Δ. λεωφορείο
3. Οι αρνητικές επιδράσεις της καθιστικής ζωής δεν (περιορίζονται) μόνο στην (πρόκληση) της αρρώστιας. Η άσκηση (επηρεάζει) (άμεσα) και τη σωματική, ψυχική και κοινωνική ευεξία.

Παράγραφος

1. Σύμφωνα με τις μετρήσεις του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας, απόλυτα εξοικειωμένα φαίνεται να είναι τα παιδιά ηλικίας 8-15 με τις νέες τεχνολογίες. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**

Διαπιστώνεται ότι το επίπεδο της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου είναι πολύ υψηλότερο σε σχέση με τους ενήλικες. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι τα παιδιά του Γυμνασίου, ηλικίας 12-15 ετών, χρησιμοποιούν πολύ περισσότερο τον Η/Υ και το διαδίκτυο από τα παιδιά που φοιτούν στις τάξεις του Δημοτικού. Το σπίτι, βέβαια, συνεχίζει να αποτελεί τον κύριο τόπο πρόσβασης στο διαδίκτυο, ενώ η χρήση του αφορά την επικοινωνία, τη διασκέδαση και την αναζήτηση πληροφοριών. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**

2. Β. Η αλλαγή στον τρόπο ζωής των νέων της δεκαετίας του 1960.
3. Γ. Μια από τις βασικότερες αιτίες της παχυσαρκίας είναι η ύπουλη ζάχαρη. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ**
Ε. Δηλαδή η διαλυμένη ζάχαρη κυρίως στα ζαχαρούχα αναψυκτικά.
Β. Αρκεί να αναλογιστούμε ότι ένα κουτάκι ανθρακούχων ποτών περιέχει δώδεκα κουταλιές ζάχαρης.
ΣΤ. Έτσι, εάν καταναλώνουμε έστω και ένα ζαχαρούχο αναψυκτικό την ημέρα, προσθέτουμε περίπου 5 περιττά κιλά ετησίως στο σωματικό βάρος μας.
Δ. Στα παιδιά, ένα ζαχαρούχο ποτό την ημέρα αυξάνει κατά πολύ την πιθανότητα παχυσαρκίας.
Α. Πολλά δε παιδιά καταναλώνουν τουλάχιστον τρία ζαχαρούχα ποτά ημερησίως
ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Δ. να ζητήσει την τιμωρία των ανθρώπων που δολοφόνησαν το σκύλο.
5. Ελλειπτική
6. Α. καταζητείται, ψυχοπαθής δολοφόνος, είχε κρεμαστεί, ο στυγνός εκτελεστής, είχε φροντίσει να φτιάξει μια γερή θηλιά, αποτρόπαιη και πρωτοφανής πράξη
Β. [αθώου, ανυπεράσπιστου σκυλάκου, συντρόφευε τα παιδιά, είχε βρει καταφύγιο, ήταν αγαπητό, ήρεμο, καλόβολο]

Ενότητα 3η

Γραμματική

1. Εδώ και χρόνια, τα δελφίνια είχαν θεωρηθεί τα εξυπνότερα ζώα μετά τον άνθρωπο. Ωστόσο, ορισμένοι επιστήμονες τα υποβίβασαν κάτω από τους χιμπατζήδες, καθώς έρευνες έδειξαν ότι οι εξυπνότεροι πίθηκοι μπορούν να φτάσουν τη νοημοσύνη τριχρονων παιδιών. Πρόσφατα, όμως, νέες μελέτες ήρθαν να επιβεβαιώσουν ότι τα δελφίνια ξεπερνούν τους χιμπατζήδες σε εξυπνάδα. Υποστηρίζουν μάλιστα ότι έχουν ξεχωριστές προσωπικότητες, ισχυρή αίσθηση του εαυτού τους, ενώ μπορούν να σκεφτούν ακόμα και για το μέλλον.

2. Α. Οι λύκοι μάς μοιάζουν πολύ. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**

Είναι πανίσχυροι, επιθετικοί, αρπακτικοί και διεκδικούν την περιοχή τους. Είναι έξυπνοι, περίεργοι, συνεργάζονται μεταξύ τους, και είναι πιστοί και ευπροσάρμοστοι. Επηρεάζουν έντονα τα οικοσυστήματα στα οποία ζουν. Έχουμε βέβαια και προβλήματα με τους λύκους. Ίσως επειδή ο νους μας δεν χωράει και τους δύο: από τη μια τον κακό το λύκο και από την άλλη το στενό συγγενή του, το σκύλο, τον πιστό μας σύντροφο που μας ακολουθεί παντού. Ή ίσως επειδή οι λύκοι είναι τα πιο διαδεδομένα μεγάλα χερσαία θηλαστικά, που κυνηγούν τους ανθρώπους και τα οικόσιτα ζώα τους στο βόρειο ημισφαίριο και ήταν ανέκαθεν οι άμεσοι ανταγωνιστές μας στην αναζήτηση τροφής.

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

Όποιοι και αν είναι οι λόγοι, άνθρωποι και λύκοι βρίσκονται σε πόλεμο που αφορά τη διεκδίκηση της επικράτειας και την εξασφάλιση τροφής. **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**

- Β. Οι λύκοι μάς μοιάζουν πολύ.

(Οι λύκοι) Είναι πανίσχυροι, επιθετικοί, αρπακτικοί και διεκδικούν την περιοχή τους.

(Οι λύκοι) Είναι έξυπνοι, περίεργοι, συνεργάζονται μεταξύ τους, και είναι πιστοί και ευπροσάρμοστοι.

(Οι λύκοι) Επηρεάζουν έντονα τα οικοσυστήματα στα οποία ζουν.

(Εμείς οι άνθρωποι) Έχουμε βέβαια και προβλήματα με τους λύκους.

Ίσως επειδή ο νους μας δεν χωράει και τους δύο: από τη μια τον κακό το λύκο και από την άλλη το στενό συγγενή του, το σκύλο, τον πιστό μας σύντροφο που μας (ο σκύλος) ακολουθεί παντού.

Ή ίσως επειδή οι λύκοι είναι τα πιο διαδεδομένα μεγάλα χερσαία θηλαστικά, που κυνηγούν τους ανθρώπους και τα οικόσιτα ζώα τους στο βόρειο ημισφαίριο και ήταν ανέκαθεν οι άμεσοι ανταγωνιστές μας στην αναζήτηση τροφής.

Όποιοι και αν είναι οι λόγοι, άνθρωποι και λύκοι βρίσκονται σε πόλεμο που (ο οποίος: ο πόλεμος) αφορά τη διεκδίκηση της επικράτειας και την εξασφάλιση τροφής.

- Γ. 1. Η αντιπαλότητα μεταξύ ανθρώπου και λύκου.

3.

Ρήματα	Υποκείμενα
γεννούν οδηγούν	οι καθημερινές συναλλαγές οι καθημερινές συναλλαγές

4. ο άνθρωπος [ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ] χρησιμοποίησε [ΡΗΜΑ] τη νόσή του [ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ].
5. Α. [περιγράφει]

B.

Ουσιαστικά	Επίθετα	Ρήματα
αποβιομηχάνισις	παλιά (βιομηχανικά κτίρια)	έπληξε
μιζέρια	αλλοτινών	αντιπαλέψει
κουφάρια (βαγονιών)	θλιβερές	δεν το κατορθώνει
	ακίνητα	

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. προτρέπω [προ (πρόθεση) - τρέπω (ρήμα)]
 συνομιλία [συν (πρόθεση) - ομιλία (ουσιαστικό)]
 ανανεώσιμος [ανά (πρόθεση) - νέος (επίθετο)]
 εκνευρισμένος [εκ (πρόθεση) - νεύρο (ουσιαστικό)]
 εύγευστος [ευ (επίρρημα) - γεύση (ουσιαστικό)]
 ασυγκράτητος [α (στερητικό) - συγκρατώ (ρήμα)]
3. Δ. διαλλακτικός.
4. Το πρόσωπο της Αλεξίας ακτινοβολούσε από χαρά.

Ορθογραφία

1. χρειάζεται
ολοκληρωθεί
- 2.

	Ο	Α
ξεπροβάλλω	✓	
αγγυροβολημένος		✓
κολυμβητής	✓	
στρογκυλοκάθομαι		✓
ρυπαίνω	✓	
κατορθώνω		✓

3. Ο μηχανισμός ο οποίος ανασύρθηκε από το βάθος της θάλασσας στα Αντικύθηρα, εδώ και περισσότερο από εκατό χρόνια, κίνησε αμέσως το ενδιαφέρον κάθε είδους ερευνητών της αρχαιότητας. Ήταν ένας αστρολάβος; Ήταν ένα πλανητάριο, ένα αστρονομικό ρολόι; Ή κάτι άλλο; Η επιστημονική έρευνα προχωρούσε πολλές φορές στα σκοτεινά, αφήνοντας περιθώριο στη φαντασία, που δεν ήθελε και πολύ να ξεπεράσει τα όρια της λογικής.

Παράγραφος

1. Το 1204 ιδρύθηκε το Δεσποτάτο της Ηπείρου από τον Μιχαήλ Α΄ Άγγελο Κομνηνό. Την εποχή αυτή στην περιοχή συγκεντρώνονται οι καλύτεροι μάστορες και καλλιτέχνες και χτίζουν λαμπρά ανάκτορα και μεγαλοπρεπείς ναούς αντιγράφοντας την αυτοκρατορική ζωή της Κωνσταντινούπολης. Κάποια από τα μνημεία αυτά σώζονται σε άριστη κατάσταση μέχρι σήμερα. **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟ**
 Το λαμπρότερο βυζαντινό οικοδόμημα της Άρτας είναι ο ναός της Παρηγορήτισσας. Ανεβαίνοντας

τα σκαλιά που οδηγούν στο ναό, αυτό που σε καθηλώνει είναι το επιβλητικό μέγεθός του και τα δεκάξι κελιά που είναι χτισμένα στον περίβολό του. Στο εσωτερικό, την κύρια θέση κατέχει ο τρούλος με τον πρωτότυπο τρόπο στήριξής του. **ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟ**

Ο μύθος θέλει τον πρωτομάστορα που έχτιζε την εκκλησία ν' απουσιάζει για κάποιο διάστημα και τη θέση του να παίρνει ο βοηθός του, ο οποίος, εκμεταλλευόμενος την απουσία τού αφεντικού, άλλαξε τα σχέδια, με αποτέλεσμα η τελική μορφή του κτίσματος να είναι ωραιότερη απ' ό,τι αρχικά είχε σχεδιαστεί. Όταν είδε ο πρωτομάστορας το πανέμορφο κτίσμα, από τη ζήλια του οδήγησε τον μαθητή του στη στέγη και επιχείρησε να τον γκρεμίσει. Στην προσπάθεια αυτή ο μαθητής συμπάρεσυρε τον δάσκαλο. Οι δύο κοκκινωπές πέτρες στη Νοτιοανατολική γωνία τού ναού συμβολίζουν τα νεκρά κορμιά τους.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟ

Ελευθερία Παναγοπούλου, *Γεωτρόπιο*, 19/12/2009

3. Β. Ανηφορίζω από το λιμάνι προς το κέντρο. Στην τεράστια πλατεία Μιαούλη δεσπόζει το περίφημο Δημαρχείο, αριστούργημα του Τσίλερ και επιστέγασμα της ακμής της Σύρου τον 19ο αιώνα. Το εσωτερικό του είναι εξίσου εντυπωσιακό: φωτεινό, κομψά διακοσμημένο αίθριο, μαρμάρινες σκάλες και ξύλινα κιγκλιδώματα, μεγαλοπρεπείς αίθουσες γεμάτες αντίκες και έργα τέχνης, όπως αυτή όπου συνεδριάζει το δημοτικό συμβούλιο. Το Δημαρχείο χρειάστηκε πάνω από 20 χρόνια για να ολοκληρωθεί, ενώ οι τελευταίες πινελιές μπήκαν πρόσφατα, με βάση την ιστορία του κτιρίου και τα σχέδια του Τσίλερ.

Παίρνω την οδό Σουρή, ίσως τον πιο καλλιτεχνικό δρόμο της Ερμούπολης. Από τη μια, κάνει πρόβες η Φιλαρμονική και από την άλλη το Λύκειο Ελληνίδων. Μέχρι να σβήσει η μουσική, έχω φτάσει στο μέγαρο του αλλοτινού δημάρχου και εφοπλιστή Τσιροπινά, που σήμερα φιλοξενεί τη νομαρχία. Βρίσκομαι πια στην πλούσια συνοικία Βαπόρια. Ανεβαίνοντας την οδό Απόλλωνος προσπερνώ αρχοντικά, άλλα αναπαλαιωμένα, άλλα ερειπωμένα, που μετατρέπονται σε ξενώνες. Φτάνω στον επιβλητικό Άγιο Νικόλαο τον Πλούσιο, που χτίστηκε το 1849 και κόστισε 40.000 λίρες! Πίσω από το ναό, ξετυλίγεται ένας δρόμος πάνω από τη θάλασσα, γεμάτος με αρχοντόσπιτα και εκπληκτική θέα. Σε πρώτο πλάνο τα νεοκλασικά της Απόλλωνος από την «καλή» τους πλευρά, κυριολεκτικά μέσα στο κύμα.

Βάσω Πολυχρονοπούλου, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ-PASSPORT, 2010 (διασκευή)

4. Α. Η γνώμη των επιστημόνων για τα δελφίνια είναι ότι διαθέτουν στοιχεία ευφυΐας που έχει αρκετά κοινά σημεία με αυτή των ανθρώπων.
- Β. Τα στοιχεία προέρχονται από μελέτες και πειράματα:
- Από πρόσφατες μελέτες, ωστόσο, διαπιστώθηκε ότι τα δελφίνια –και ειδικά τα ρινοδέλφινα– είναι πιο έξυπνα τόσο από τους χιμπατζήδες όσο και από τα τρίχρονα παιδιά.
 - Οι ίδιες μελέτες έδειξαν ότι τα δελφίνια διαθέτουν προσωπικότητα, ισχυρή αίσθηση του «εγώ» και μπορούν να σκεφτούν το μέλλον.
 - Έγινε σαφές, επίσης, ότι είναι «πολιτιστικά» ζώα, που σημαίνει ότι ένας νέος τύπος συμπεριφοράς μεταδίδεται γρήγορα από το ένα δελφίνι στο άλλο.
 - Έχει διαπιστωθεί, εξάλλου, ότι τα δελφίνια μπορούν να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους στον καθρέφτη, τον οποίο χρησιμοποιούν μάλιστα για να παρατηρήσουν διάφορα μέρη του σώματός τους.
 - Πρόσφατα, ένα δελφίνι που είχε ζήσει σε δελφινάριο είχε διδαχθεί από τους εκπαιδευτές του να «περπατάει» στο νερό με την ουρά του. Όταν απελευθερώθηκε στον ωκεανό, οι ερευνητές διαπίστωσαν έκπληκτοί ότι έπειτα από τρεις βδομάδες είχε μάθει να κάνει το ίδιο κόλπο ολόκληρο το κοπάδι.
5. Α. Αφηγείται ένα πραγματικό γεγονός, καθώς τα ονόματα του πλοίου της Οικολογικής οργάνωσης και του ιδρυτή της μπορούμε εύκολα να τα διαπιστώσουμε. Μάλιστα ο Πολ Ουότσον θα μπορούσε να επιβεβαιώσει το γεγονός.
- Β. Ιαπωνικά φαλινοθηρικά και ακτιβιστές κατά της φαλινοθηρίας
- Γ. Στα ανοικτά της Ανταρκτικής.
- Δ. Ένα ιαπωνικό πλοίο που προσάταυε τον στόλο των φαλινοθηρικών εμβόλισε το υψηλής τεχνο-

λογίας πλοίο «Ady Gil» των ακτιβιστών, το οποίο ακινητοποιήθηκε καθώς συνετρίβη η πλώρη του.

Κριτήριο αξιολόγησης

1. **A** 2. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες οξύνουν το Φαινόμενο του Θερμοκηπίου.
B 1. Οι ωφέλιμες επιπτώσεις του Φαινομένου του Θερμοκηπίου για τη Γη.
Γ 3. Οι πιθανές αρνητικές συνέπειες του Φαινομένου του Θερμοκηπίου στο κλίμα της Γης.
3. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί στη τελευταία παράγραφο μέλλοντα χρόνο για να εκφράσει τη σχεδόν απόλυτη βεβαιότητά του για τις συνέπειες που θα έχει το Φαινόμενο του Θερμοκηπίου στον πλανήτη μας.

Ενότητα 4η

Γραμματική

1. Οι **μητέρες** σε όλο τον **κόσμο** γνωρίζουν ποιες **τροφές** χρειάζονται τα **παιδιά** τους για να αναπτυχθούν σωστά. Στις **πλούσιες χώρες**, οι **μητέρες** δεν ανησυχούν, ακόμα κι αν η **διατροφή** των **παιδιών** τους στερείται **ποικιλίας**, διότι οι **τροφές** περιέχουν τα **θρεπτικά συστατικά** και τα **μεταλλικά στοιχεία** που είναι **απαραίτητα**. Υπάρχει δηλαδή ένα **δίχτυ ασφαλείας** όσον αφορά τη **διατροφή**. Στις πιο **φτωχές χώρες** όμως αγωνιζόμαστε να βρούμε έναν **τρόπο** να παρέχουμε **τροφές υψηλής θρεπτικής αξίας** σε **οικογένειες** που δεν μπορούν να τις αγοράσουν.

www.msf.gr/Γιατροί Χωρίς Σύνορα (διασκευή)

2

Ουσιαστικά	Συγκεκριμένα	Αφηρημένα
παρελθόν		A
μητέρα	Σ	
παιδιά	Σ	
ερευνητές	Σ	
λίπος		A
καρδιά	Σ	
ανάπτυξη		A

3. Ο **Μανόλης Ανδρόνικος** γεννήθηκε στην **Προύσα** το 1919 και έζησε στη **Θεσσαλονίκη** από το 1922 ως το τέλος της ζωής του, το 1992. Φοιτητής στο πανεπιστήμιο **Θεσσαλονίκης** συμμετείχε στην ανασκαφή της **Βεργίνας**. Αργότερα, φιλόλογος στο **Διδυμότειχο** στα πρώτα χρόνια της κατοχής, διέφυγε το 1942 στη **Μέση Ανατολή**. Με την απελευθέρωση επέστρεψε στη **Θεσσαλονίκη** και το 1949 ολοκλήρωσε τη διδακτορική του διατριβή για τον **Πλάτωνα** και την τέχνη.
4. **Τεράστιες** ποσότητες **παλαιών ηλεκτρονικών** υπολογιστών, **κινητών** τηλεφώνων και άλλων **ηλεκτρονικών** ειδών συσσωρεύονται σε χώρες όπως η Κίνα, η Ινδία και ορισμένα **αφρικανικά** κράτη. Εάν δεν ακολουθηθεί κάποια πολιτική για την αποκομιδή και ανακύκλωση των συσκευών, **πολλές** χώρες θα έρθουν αντιμέτωπες με «βουνά» **επικίνδυνων ηλεκτρονικών** απορριμμάτων, που θα έχουν **σοβαρές** επιπτώσεις στο περιβάλλον και τη **δημόσια** υγεία.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 23/2/2010 (απόσπασμα)

5. Βοηθώντας το **παιδί** να αποκτήσει σωστές **διατροφικές συνήθειες** από τα πρώτα χρόνια της ζωής του, συμβάλλετε στο να έχει καλή **υγεία** για όλη του τη **ζωή**. Δώστε, λοιπόν, το **καλό παράδειγμα** στα **παιδιά**, τόσο με **λόγια** όσο και με **πράξεις**. Οι **καλές συνήθειες** που διαμορφώνονται τώρα θα **τους** μείνουν για πάντα.

www.healthview.gr, (απόσπασμα)

Λεξιλογικές Ασκήσεις

2. **Β. ευτραφής.**
3.

Λέξεις	Σύνθετη	Παράγωγη
διατροφή		Π
γαλακτοβιομηχανία	Σ	
παχουλός		Π
κοκκαλιάρης		Π
αλατοπίπερο	Σ	

Ορθογραφία

1. Μην **νιώθετε** ενοχές, αν θέλετε να **κοιμηθείτε** λιγάκι το **μεσημέρι**. Ένας υπνάκος μέσα στη μέρα δε διώχνει απλώς την κούραση, αλλά βελτιώνει σημαντικά τη δυνατότητα του **εγκεφάλου** να απορροφά νέες πληροφορίες και να θυμάται. Έτσι, ο άνθρωπος μπορεί να αποκτή νέες **γνώσεις**.
2. • υγιεινός
• πορτοκάλι Α (πορτοκάλι)
• εφησυχασμός
• αναψυκτικό
• συνηδαιτός Α (συνειδητός)
• εφηβία Α (εφηβεία)

Παράγραφος

1. **A.** • **αποφύγουν**
• Ελλάδα
• ψωνίζουν
• **περιορίζουν**
• δραστικά
• **παχυσαρκία**
- B.** • δεν πραγματοποιούνται ποτέ
2. **A.** Την άγνοια που έχουν οι Έλληνες καταναλωτές για τις «έξυπνες» αγορές στο σουπερ-μάρκετ φανερώνει με τον πιο αποκαλυπτικό τρόπο πρόσφατη πανελλαδική έρευνα του Ιδρύματος Αριστείδης Δασκαλόπουλος. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Σύμφωνα με τα πορίσματά της, ένας στους δύο συμπολίτες μας δε διαβάζει τις ετικέτες των τυποποιημένων προϊόντων που αγοράζει και συνεπώς δεν γνωρίζει τίποτα για τα συστατικά τους. Βασική αιτία είναι, όπως ισχυρίζονται, η έλλειψη χρόνου. Επιπλέον, αρκετοί βρίσκουν τους αναγραφόμενους όρους δυσνόητους και θεωρούν ότι οι πληροφορίες που περιέχονται στα μικρά γράμματα της συσκευασίας των τροφίμων δεν τους αφορούν. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
- B.** • Πολλοί Έλληνες δεν είναι έξυπνοι καταναλωτές.

3. **A.** Ο συγγραφέας αναφέρεται στη συνήθεια που πρέπει να αποκτήσουν τα παιδιά να τρώνε σπιτικό μαγειρεμένο φαγητό.
B. Να έχουν υγεία.
4. Η εικόνα γίνεται όλο και πιο συνηθισμένη στις σχολικές αίθουσες: ταλαιπωρημένοι από τη νύστα μαθητές παρακολουθούν νωχελικά το μάθημα γερμένοι επάνω στο θρανίο. Όλοι λίγο πολύ έχουν με συνδέσει το σχολείο με το βασανιστικό ξύπνημα και τη στέρηση του ύπνου το πρωί. **Μάλιστα, η στέρηση ύπνου κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας ενδέχεται να προκαλεί μόνιμες αλλαγές στη δομή του εγκεφάλου.** Μόνο που τα σημερινά παιδιά στο δυτικό κόσμο, κοιμούνται ακόμη λιγότερο: κατά μέσο όρο μία ώρα λιγότερο από ό,τι πριν από 30 χρόνια. Και αυτό έχει σοβαρές συνέπειες στην πνευματική τους ανάπτυξη, στη συμπεριφορά τους και στο βάρος τους.
5. **A.** Το κείμενο αυτής της παραγράφου απευθύνεται στους γονείς.
B. Οι καθημερινές δραστηριότητες των παιδιών, όταν το πρόγραμμα του σχολείου μπει στον κανονικό του ρυθμό, είναι συνήθως αυξημένες. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Πολλά παιδιά ξεκινούν το πρωί και επιστρέφουν στο σπίτι το απόγευμα, κουρασμένα και... σχεδόν νηστικά. Άλλα παιδιά πάλι δεν έχουν χρόνο για να φάνε, αφού οι ώρες τους είναι ασφυκτικά γεμάτες με διάφορες δραστηριότητες: μαθήματα, σπορ, μελέτη. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό να φροντίζουμε τη διατροφή τους, έστω κι αν τρώνε μικρές ποσότητες, για να παίρνουν την ενέργεια που χρειάζονται. **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**
- Γ.** Ο σκοπός του συγγραφέα του κειμένου είναι να διατυπώσει ένα επιχείρημα.
Δ. **Οι καθημερινές δραστηριότητες των παιδιών, όταν το πρόγραμμα του σχολείου μπει στον κανονικό του ρυθμό, είναι συνήθως αυξημένες. Πολλά παιδιά ξεκινούν το πρωί και επιστρέφουν στο σπίτι το απόγευμα, κουρασμένα και... σχεδόν νηστικά. Άλλα παιδιά πάλι δεν έχουν χρόνο για να φάνε, αφού οι ώρες τους είναι ασφυκτικά γεμάτες με διάφορες δραστηριότητες: μαθήματα, σπορ, μελέτη. Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό να φροντίζουμε τη διατροφή τους, έστω κι αν τρώνε μικρές ποσότητες, για να παίρνουν την ενέργεια που χρειάζονται.**
- Ε.** **Οι καθημερινές δραστηριότητες των παιδιών, όταν το πρόγραμμα του σχολείου μπει στον κανονικό του ρυθμό, είναι συνήθως αυξημένες. Πολλά παιδιά ξεκινούν το πρωί και επιστρέφουν στο σπίτι το απόγευμα, κουρασμένα και... σχεδόν νηστικά. Άλλα παιδιά πάλι δεν έχουν χρόνο για να φάνε, αφού οι ώρες τους είναι ασφυκτικά γεμάτες με διάφορες δραστηριότητες: μαθήματα, σπορ, μελέτη. Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό να φροντίζουμε τη διατροφή τους, έστω κι αν τρώνε μικρές ποσότητες, για να παίρνουν την ενέργεια που χρειάζονται.**

Κριτήριο αξιολόγησης

2. Επομένως, είναι απαραίτητο να προσέχουμε τις ετικέτες των τροφίμων και να τις «αποκωδικοποιούμε» με πολλή προσοχή.
3. Επίσης, σε πολλές ετικέτες συχνά παρατηρούμε λέξεις όπως: «Χωρίς» (Free). Αυτό σημαίνει ότι το προϊόν περιέχει πολύ μικρές ποσότητες κάποιου συστατικού, για παράδειγμα, είναι απαλλαγμένο από νάτριο (sodium free). Ο ισχυρισμός αυτός δε σημαίνει ότι το προϊόν αυτό δεν έχει καθόλου νάτριο, αλλά ότι περιέχει λιγότερο από 5 mg νατρίου. Ακόμη, η λέξη «χαμηλό» (low) που αναγράφεται σε κάποια τρόφιμα, σχετίζεται με τη χαμηλή περιεκτικότητα σε ένα θρεπτικό συστατικό. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αναγραφή ότι το τρόφιμο έχει χαμηλά λιπαρά (low fat). Αυτό δε σημαίνει ότι δεν έχει λιπαρά, αλλά ότι περιέχει 3 γραμμάρια λιπαρών ανά 100 γραμμάρια στερεής τροφής.
4. Το επίθετο στέρεη θα είχε διαφορετική σημασία και θα σήμαινε σταθερή, ανθεκτική.
5. • «Χωρίς» (Free)
• είναι απαλλαγμένο από νάτριο
• η λέξη «χαμηλό» (low) που αναγράφεται σε κάποια τρόφιμα
• Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αναγραφή ότι το τρόφιμο έχει χαμηλά λιπαρά (low fat).

- Τέλος, πολλές δυσκολίες με τις ετικέτες των τροφίμων αντιμετωπίζουν ομάδες καταναλωτών που έχουν προβλήματα υγείας, όπως οι διαβητικοί και οι νεφροπαθείς, που χρειάζεται να αποφεύγουν κάποια τρόφιμα εξαιτίας της ασθένειάς τους.

6. Α. μας ξεγελούν
7. λέξη
- μειωμένα
- συσκευασία
- χρησιμοποιείται
- αξία
- καθόλου
- τρόφιμα
- ελαφρά
- θερμίδες
- ενεργειακή

Ενότητα 5η

Γραμματική

1. Η τροφή από παλιά συμβόλιζε **τη** δύναμη και το κύρος. Για παράδειγμα, **στο** δέκατο έβδομο αιώνα, **στην** Αγγλία, η ζάχαρη αποτελούσε είδος πολυτελείας και ήταν αποκλειστικό προνόμιο των ισχυρών και των πλουσίων. **Στην** εποχή μας, τα πολλά και διαφορετικά φαγητά σε συνεσιτιάσεις και ιδιωτικές συγκεντρώσεις συμβολίζουν τη δύναμη και **τον** πλούτο του διοργανωτή.
2. Η εφεύρεση του κινηματογράφου είναι αποτέλεσμα πολλών **σπουδαίων (σπουδαίων)** ανακαλύψεων σε πολλούς επιστημονικούς **τομής (τομείς)**. Το πανάρχαιο όνειρο της αναπαράστασης της πραγματικότητας ήρθε να το εκπληρώσει η φωτογραφία το 1839. Η ανάγκη για την αναπαράσταση και την καταγραφή της κίνησης, αλλά και η ανάγκη για αφήγηση **φανταστικών (φανταστικών)** εντυπωσιακών **ιστοριών (ιστοριών)** βρήκαν στον κινηματογράφο την ολοκληρωμένη έκφρασή τους.
3. **A.** Η ιστορία του κινηματογράφου | ξεκινάει με τους πρωτοπόρους εφευρέτες του και τις πρώτες τους ταινίες.
B. Ο Τόμας Έντισον | γεννήθηκε στις 11 Φεβρουαρίου του 1847 στο Οχάιο των ΗΠΑ.
Γ. Οι ευρεσιτεχνίες του Έντισον | καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα των νέων τεχνολογιών της εποχής.
4. **A.** Στην ευρωπαϊκή πλευρά [ύστερα από πρόθεση] του ατλαντικού [ετερόπτωτος προσδιορισμός], μια οικογένεια [υποκείμενο] με παράδοση [ύστερα από πρόθεση] στην κατασκευή [ύστερα από πρόθεση] φωτογραφικών πλακών [ετερόπτωτος προσδιορισμός] άρχισε τη δική της ενασχόληση [αντικείμενο] με τα ζητήματα [ύστερα από πρόθεση] της κινούμενης εικόνας [ετερόπτωτος προσδιορισμός]. Ο Αντουάν Λιμιέρ (Antoine Lumière), [υποκείμενο] πατέρας [παράθεση] των εφευρετών του κινηματογράφου [ετερόπτωτος προσδιορισμός], Louis και Auguste ήταν ζωγράφος. [κατηγορούμενο]
B. Ένας από τους παλαιότερους πολιτισμούς [υποκείμενο] της Ευρώπης [ετερόπτωτος προσδιορισμός] αναπτύχθηκε στις Κυκλάδες κατά την 3^η και 2^η χιλιετία π.Χ., δηλαδή στην Εποχή του Χαλκού [ύστερα από πρόθεση]. Σε αυτό συνέβαλε το ήπιο κλίμα τους [υποκείμενο] και κυρίως η ιδιαίτερα προνομιακή γεωγραφική τους θέση [υποκείμενο]. Ουσιαστικά, τα νησιά των Κυκλάδων [υποκείμενο και ετερόπτωτος προσδιορισμός] αποτελούν ένα είδος φυσικής γέφυρας [κατηγορούμενο και ετερόπτωτος προσδιορισμός] ανάμεσα στην Ευρώπη και στην Ασία, την Ηπειρωτική Ελλάδα και την Κρήτη [ύστερα από πρόθεση].
5. Το αρχαίο ελληνικό θέατρο άσκησε [αόριστος] τεράστια επίδραση στην ανάπτυξη του παγκόσμιου

θεάτρου. Δεν επηρέασε [αόριστος] μόνο το Ρωμαϊκό θέατρο, αλλά και το θέατρο της Αναγέννησης και του Διαφωτισμού. Οι δημοκρατικές παραδόσεις του αρχαίου ελληνικού θεάτρου και η θεματολογία του, με τις πανανθρώπινες αλήθειες, που αγγίζουν [ενεστώτας] θεατές με διαφορετική κουλτούρα, έχουν μετατρέψει [παρακείμενος] το αρχαίο ελληνικό θέατρο σε κληρονομιά όλης της ανθρωπότητας.

www.cinemainfo.gr (διασκευή)

6. **A.** Παρακείμενος: είχαν γίνει, είχα ξαναδεί
Παρατατικός: κανόνιζαν, κράταγαν
Αόριστος: ήρθαν, τρόμαξε
- B.** Διάρκεια (μη συνοπτικό ποιόν ενέργειας): Τα ρήματα που βρίσκονται σε παρατατικό χρόνο.
Ολοκληρωμένη πράξη (συνοπτικό ποιόν ενέργειας): Τα ρήματα που βρίσκονται σε χρόνο αόριστο και παρακείμενο.
7. • ξαπλώνω α´
• γελώ β´
• τρέχω α´
• δαγκώνω α´
• καλλιεργώ β´
• σβήνω α´
• θεωρείται β´
8. **A.** Το θέατρο σκιών παίζεται με την βοήθεια ημιδιάφανων ζωγραφισμένων εικόνων συνήθως πάνω σε χαρτί, δέρμα ή άλλα ημιδιάφανα υλικά επάνω σε μια λευκή οθόνη που φωτίζεται από πίσω. [φωτίζω]
B. Ο Ενεστώτας περιγράφει μια ενέργεια που εξελίσσεται στο παρόν. [περιγράφω, εξελίσσομαι]
Γ. Χθες, καθώς παίζαμε στην αυλή του σχολείου, ακούσαμε ένα δυνατό θόρυβο. [παίζω, ακούω]
9. **B.** σέβομαι
Γ. φοβάμαι
Ε. συλλογίζομαι

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- A.** από το αριθμητικό «πρώτος» και το ουσιαστικό «γένος».
- B.** εντυπωσιακό
- αποκρυπτογράφηση [από (πρόθεση) κρυπτογράφηση (ουσιαστικό)]
• διαφορά [διά (πρόθεση) φορά (ουσιαστικό)]
• καταγωγή [κατά (πρόθεση) αγωγή (ουσιαστικό)]
• υποχρεώνω [υπό (πρόθεση) χρεώνω (ρήμα)]
• παρασύρω [παρά (πρόθεση) σύρω (ρήμα)]
- A.** διστάζει να λάβει μια απόφαση.

Ορθογραφία

- Η υπόθεση του έργου διαδραματίζετε (διαδραματίζεται) στην Ιταλική πόλη Βερόνα, όπου δύο αριστοκρατικές οικογένειες, οι Μοντέγοι και οι Καπουλέτοι, βρισκόταν (βρίσκονταν) σε διαμάχη, με αποτέλεσμα αρκετές φορές μέλη τους να διαπληκτίζονται ή ακόμη και να συμπλέκοντε (συμπλέκονται) στους δρόμους της πόλης. Ύστερα από μία τέτοια σιμπλοκή (συμπλοκή) στην αρχή του έργου, ο δήμαρχος της Βερόνας ανακοινώνει ότι θα επιβληθούν αφστηρές (αυστηρές) ποινές –ακόμη και θάνατος– σε όποιον από τις δύο οικογένειες διαταράξει ξανά την τάξη.
- οικιοποιούμαι οικειοποιούμαι
• δανίζομα δανείζομαι
• παρασίρω παρασύρω

- εξοντωτικός
 - **θαμπώνω** θαμπώνω
3. Σε μια πολιτεία, υπάρχει ένα φίδι που για ν' αφήσει το νερό της πηγής να τρέξει, κάθε χρόνο κατασπαράζει ένα κορίτσι. Την επιλογή κοριτσιών για τη θυσία αυτή, την κάνουν οι κάτοικοι με κλήρωση. Αυτή τη φορά, ο κλήρος πέφτει στην κόρη του Πασά, τη Βεζυροπούλα.

Παράγραφος

1. ΠΡΩΤΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

A. Το έργο του Μολιέρου (1622-1673) επηρέασε την ιστορία του δυτικού θεάτρου, τόσο στη σκηνική πρακτική όσο και στη δραματουργία. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ**

Είναι ένα από τα τελευταία μεγάλα παραδείγματα ενός είδους θεατρικού ανθρώπου, που δεν υπάρχει πια στις μέρες μας. Είναι γνωστό ότι ο Μολιέρος, ο Αισχύλος και ο Σαίξπηρ, εκτός από θεατρικοί συγγραφείς, υπήρξαν και σκηνοθέτες και ηθοποιοί. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**

2. A. ΔΕΝ ΕΧΕΙ

B. Ο Καραγκιόζης είναι ο ιδανικός τύπος του φτωχού Έλληνα. Είναι αγαθός, σκληρός καμιά φορά στ' αστεία του, αλλά καλόκαρδος στο βάθος. Γεμάτος τεμπελιά και αισιοδοξία, αλλά και γεμάτος διάθεση ν' ανακατεύεται σε όλα. Τον ενδιαφέρει καθετί που γίνεται γύρω του. Όλους τους πειράζει και τους κοροϊδεύει και προπάντων τον ίδιο τον εαυτό του. Είναι ευφυλόγος, ετοιμόλογος και αστείος, ποτέ όμως γελοίος. Δεν είναι ταπεινός, ούτε όταν τον χτυπούν. Το δέχεται κι αυτό σαν μια κακοτυχία του και σαν συνέπεια της κακοκεφαλιάς του, με την ίδια εύθυμη εγκαρτέρηση και το ίδιο ειρωνικό του κέφι.

Γ. • Ο άνθρωπος που προκαλεί ειρωνικά γέλια και σχόλια χαρακτηρίζεται [γελοίος].

• Ο άνθρωπος που του αρέσει να δημιουργεί μια εύθυμη ατμόσφαιρα χαρακτηρίζεται [αστείος].

Δ. • [υποκείμενο: Ο Καραγκιόζης] Είναι αγαθός, σκληρός καμιά φορά στ' αστεία του, αλλά καλόκαρδος στο βάθος.

• [υποκείμενο: ο Καραγκιόζης, ρήμα: είναι] Γεμάτος τεμπελιά και αισιοδοξία, αλλά και γεμάτος διάθεση ν' ανακατεύεται σε όλα.

• [υποκείμενο: ο Καραγκιόζης] Όλους τους πειράζει και τους κοροϊδεύει και προπάντων τον ίδιο τον εαυτό του.

• [υποκείμενο: ο Καραγκιόζης] Είναι ευφυλόγος, ετοιμόλογος και αστείος, ποτέ όμως γελοίος. Δεν είναι ταπεινός, ούτε όταν τον χτυπούν.

3. • Η ευφυΐα και τα εργαλεία βοήθησαν τον άνθρωπο να αναπτύξει πολιτισμό.

A. Με την οργάνωση πιο σύνθετων κοινωνιών, οι άνθρωποι ανακαλύπτουν τη γραφή (περίπου το 3.500 π.Χ.), που τους επιτρέπει να καταγράφουν και να διανέμουν ακόμα περισσότερες πληροφορίες. Οι καθημερινές συναλλαγές γεννούν την ανάγκη για υπολογισμούς και οδηγούν στην εμφάνιση των αριθμών-συμβόλων. Αργότερα, γύρω στο 1500 π.Χ., γεννιέται το αλφάβητο, η πιο μεγάλη, ίσως, επινόηση του ανθρώπου στην ιστορία της τεχνολογίας της πληροφορίας, καθώς με τους κατάλληλους συνδυασμούς από ένα μικρό αριθμό συμβόλων δίνεται η δυνατότητα για καταγραφή ενός τεράστιου πλήθους πληροφοριών και γνώσεων. Καθώς η οργάνωση των κοινωνιών γίνεται όλο και πιο σύνθετη, οι καταγεγραμμένες πληροφορίες οργανώνονται και διαφυλάσσονται σε βιβλιοθήκες.

B. Με την οργάνωση πιο σύνθετων κοινωνιών, οι άνθρωποι ανακαλύπτουν τη γραφή (περίπου το 3.500 π.Χ.), που τους επιτρέπει να καταγράφουν και να διανέμουν ακόμα περισσότερες πληροφορίες. Οι καθημερινές συναλλαγές γεννούν την ανάγκη για υπολογισμούς και οδηγούν στην εμφάνιση των αριθμών-συμβόλων. Αργότερα, γύρω στο 1500 π.Χ., γεννιέται το αλφάβητο, η πιο μεγάλη, ίσως, επινόηση του ανθρώπου στην ιστορία της τεχνολογίας της πληροφορίας, καθώς με τους κατάλληλους συνδυασμούς από ένα μικρό αριθμό συμβόλων δίνεται η δυνατότητα για καταγραφή ενός τεράστιου πλήθους πληροφοριών και γνώσεων. Καθώς η οργάνωση των κοινωνιών

γίνεται όλο και πιο σύνθετη, οι καταγεγραμμένες πληροφορίες οργανώνονται και διαφυλάσσονται σε βιβλιοθήκες.

Γ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ανακαλύπτουν

επιτρέπει

καταγράφουν

διανέμουν

γεννούν

οδηγούν

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

γεννιέται

δίνεται

γίνεται

οργανώνονται

διαφυλάσσονται

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Α΄ συζυγία: μεγαλώνει, ονομάζει.
Β΄ συζυγία: αρνείται, συναντά.
2. Πρόκειται για επίθετο (σε ρόλο κατηγορουμένου) το οποίο προσδιορίζει τα ουσιαστικά (κύρια ονόματα) Γουέντι και νεραϊδούλα Τίνκερ Μπελ.
3. αποτελεί, ονομάζει
4. Ο Πίτερ Παν έχει σπάνια και υπερφυσικά χαρίσματα. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ**
Μόνο αυτός μπορεί να πετάει στη Χώρα του Ποτέ χωρίς την επίδραση νεραϊδόσκονης. Είναι καταπληκτικός ξιφομάχος και άσος στη μιμική. Έχει απύθμενα αποθέματα φαντασίας και υπερανεπτυγμένες όλες τις αισθήσεις. Ηγείται μιας ομάδας ορφανών παιδιών («Τα Χαμένα Παιδιά») και μεγαλύτερος αντίπαλός του είναι ο άγριος πειρατής Κάπτεν Χουκ, του οποίου έκοψε το χέρι σε μια μονομαχία. Φίλοι του είναι η Γουέντι, η οποία, αντίθετα από αυτόν, μεγαλώνει κανονικά, και η απαστράπτουσα νεραϊδούλα Τίνκερ Μπελ. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
5. Α. σκανταλιάρικο **ήσυχο**
Β. σπάνια **συχνά**
Γ. χαρίσματα **ελαττώματα**
6. Α. συνδιαλέγεται **συνομιλεί**
Β. απύθμενα **ατελείωτα, ανεξάντλητα**
Γ. ανεμελιάς **αμεριμνησίας, ξεγνοιασιάς**
Δ. παγιδευμένος **εγκλωβισμένος**

Ενότητα 6η

Γραμματική

1. Α. Το μολύβι, ο μαρκαδόρος, και το χαρτί είναι **τα πρώτα εργαλεία** του παιδιού για να αρχίσει να δημιουργεί.
Β. Οι πόλεμοι είναι **καταστροφή** για τη ζωή των εθνών.
2. Α. Για όποιον θέλει να κάνει rafting ή kayaking **ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**
θα πρότεινα **ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**
να επισκεφθεί τον ποταμό Άραχθο. **ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Έχει τέσσερις διαφορετικές διαδρομές, για όλα τα επίπεδα, **ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**

- ενώ το ευκολότερο κομμάτι είναι και το ομορφότερο. **ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**
- B.** Ο όρος που παραλείπεται είναι η ονομαστική φράση **ο ποταμός Άραχθος**, η οποία λειτουργεί ως υποκείμενο.
- 3. A.** Η οροσειρά των Ιμαλαΐων **εμποδίζει** τους μουσώνες να φτάσουν στο εσωτερικό της Ασίας, με αποτέλεσμα η περιοχή αυτή να μη **δέχεται** αρκετές **βροχές**.
- B.** Οι παγετώνες **είναι** μεγάλες μάζες πάγου που δημιουργούνται στα ψηλά βουνά.
- 4.** άρθρο: [του] επίθετο: [νέου] ουσιαστικό: [χιονιού]
- 5. A.** Η βιολογία.
- B.** Η βιολογία θεωρείται η επιστήμη του μέλλοντος.
- Γ.** Σε γενική.
- 6. A.** Η παρατήρηση των οργανισμών που έχουν μεγάλο μέγεθος, όπως τα φυτά και τα ζώα, | είναι σχετικά εύκολη.
- B.** Η παρατήρηση των οργανισμών που έχουν μεγάλο μέγεθος, όπως τα φυτά και τα ζώα, είναι σχετικά εύκολη.
- Γ.** Την ονομαστική φράση: Η παρατήρηση.
- 7. A.** Αντικειμένου.
- B.** Του ρήματος **διανύουν**.
- Γ.** Σε αιτιατική.
- Δ.** άγχους, ξεκούρασης και χαλάρωσης.
- Ε.** Σε πτώση γενική.
- ΣΤ.** μικρότερες περιόδους και μεγαλύτερες περιόδους.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- 1.**
- πράγμα
[επίθετο: πραγματικός]
[ουσιαστικό: πραγματικότητα]
 - εισάγω
[ουσιαστικό: εισαγωγή]
[επίθετο: εισαγωγικός]
 - αντανακλώ
[ουσιαστικό: αντανάκλαση]
[επίθετο: αντανακλαστικό]
 - καθρέφτης
[ρήμα: καθρεφτίζω]
 - τεχνολογία
[επίθετο: τεχνολογικός]
 - δημιουργώ
[ουσιαστικό: δημιούργημα]
[επίθετο: δημιουργικός]
- 3.**
- υποχρεωμένος: υπό (πρόθεση) χρεωμένος (μετοχή) / χρεώνω (ρήμα)
 - αναζήτηση: ανά (πρόθεση) ζήτηση (ουσιαστικό)
 - υπογράμμιση: υπό (πρόθεση) γραμμή (ουσιαστικό)
 - σύνταξη: συν (πρόθεση) τάξη (ουσιαστικό)
 - ποδόσφαιρο: πόδι (ουσιαστικό) σφαίρα = μπάλα (ουσιαστικό)
 - διατυπώνω: διά (πρόθεση) τυπώνω (ρήμα)

Ορθογραφία

- 1.**
- άγχος **άγχος**

- τηλεκατεφθυμένοι τηλεκατευθυνόμενοι
 - πίνινοσ πήλινοσ
 - μεταλικόσ μεταλλικόσ
2. • δη-μι-ου-ργώ
• γυμ-να-στή-ρι-ο
• προ-σδι-ο-ρι-σμόσ
3. • βιβλίο [3]
• χρησιμοποιώ [5]
• πληροφορία [5]
• ομοιόπτωτοσ [5]
• αρσενικό [4]

Παράγραφοσ

1. **A.** Μία από τισ πρωταρχικόσ λειτουργίεσ του παιχνιδιού είναι η προπαρασκευή του παιδιού για την ενηλικίωσπ. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΞΗ**
Τα παιχνίδια δημιουργήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν ωσ μέσο προετοιμασίασ του παιδιού για τη ζωή. Με αυτή την ιδιότητα, το παιχνίδι αντικατοπτρίζει τον πολιτισμό, τα ήθη και τισ αξίεσ κάθε εποχήσ. Εύκολα μπορεί κανείσ να διαπιστώσει τισ επιπτώσεισ της τεχνολογικήσ εξέλιξησ στο παιχνίδι. Μαζί με την εποχή μασ τα παιχνίδια γίνονται πιο πολύπλοκα και πολυσύνθετα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η ειςαγωγή στην αγορά των παιδικών υπολογιςτών, παιχνιδιών φιλικών στο παιδί, που σκοπό έχουν την εξοικείωσή του με τη σύγχρονη πραγματικότητα και τισ προηγμένοσ απαιτήσεισ. Λόγω του ότι είναι ειδικά μελετημένοσ για παιδιά, αυτά τα παιχνίδια ειςάγουν το παιδί με διασκεδαστικό τρόπο στον κόσμο της τεχνολογίασ και στη συστηματική σκέψη. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
- B.** Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η ειςαγωγή στην αγορά των παιδικών υπολογιςτών, παιχνιδιών φιλικών στο παιδί, που σκοπό έχουν την εξοικείωσή του με τη σύγχρονη πραγματικότητα και τισ προηγμένοσ απαιτήσεισ.
Η συγγραφέασ χρησιμοποιεί αυτό το παράδειγμα για να τεκμηριώσει την άποψη που διατυπώνει στισ δύο προηγούμενεσ περιόδουσ, ότι τα παιχνίδια, ακολουθώντασ τισ τεχνολογικήσ εξελίξεισ της εποχήσ μασ, γίνονται πολύπλοκα και πολυσύνθετα.
- Γ.** Μία από τισ πρωταρχικόσ λειτουργίεσ του παιχνιδιού είναι η προπαρασκευή του παιδιού για την ενηλικίωσπ. Τα παιχνίδια δημιουργήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν ωσ μέσο προετοιμασίασ του παιδιού για τη ζωή. Με αυτή την ιδιότητα, το παιχνίδι αντικατοπτρίζει τον πολιτισμό, τα ήθη και τισ αξίεσ κάθε εποχήσ. Εύκολα μπορεί κανείσ να διαπιστώσει τισ επιπτώσεισ της τεχνολογικήσ εξέλιξησ στο παιχνίδι. Μαζί με την εποχή μασ τα παιχνίδια γίνονται πιο πολύπλοκα και πολυσύνθετα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η ειςαγωγή στην αγορά των παιδικών υπολογιςτών, παιχνιδιών φιλικών στο παιδί, που σκοπό έχουν την εξοικείωσή του με τη σύγχρονη πραγματικότητα και τισ προηγμένοσ απαιτήσεισ. Λόγω του ότι είναι ειδικά μελετημένοσ για παιδιά, αυτά τα παιχνίδια ειςάγουν το παιδί με διασκεδαστικό τρόπο στον κόσμο της τεχνολογίασ και στη συστηματική σκέψη.
- Δ.** δημιουργήθηκαν: β´ συζυγία
χρησιμοποιήθηκαν: β´ συζυγία
2. **A.** [ΝΑΙ]
- B.** Η αιτία αυτήσ της αλλαγής εντοπίζεται στην ανάπτυξη της επιστήμησ και στην κατάρριψη των δεισδαιμονιών ή των προκαταλήψεων που προκαλεί η άγνοια.
- Γ.** • τι προκαλεί τουσ κεραουούσ, γιατί οι μαργαρίτεσ κλείνουν τα πέταλά τουσ τη νύχτα και τα ανοίγουν την ημέρα, πώσ καταφέρνει ο σκύλοσ μασ και ξαναβρίσκει ένα κόκαλο θαμμένο στο χώμα, πώσ οι πελαργοί επιστρέφουν στο ίδιο μέρος κάθε χρόνο κ.ά.
- Για παράδειγμα, γνωρίζουμε όχι μόνο ότι οι κεραυνοί οφείλονται σε ηλεκτρικήσ εκκενώ-

- σεις που δημιουργούνται στην ατμόσφαιρα, αλλά και τι «τραβά» έναν κεραυνό και πώς μπορούμε να τον αποφύγουμε.
3. **A.** Το καλό παιχνίδι θέτει τις βάσεις για τη άρτια ανάπτυξη του παιδιού. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Προσφέροντας στο παιδί τις ιδανικές συνθήκες ψυχαγωγίας, επενδύουμε στο μέλλον του και συμβάλλουμε με τον καλύτερο τρόπο στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. Είναι πολύ σημαντικό να θυμόμαστε ότι ο παιδαγωγικός ρόλος του παιχνιδιού ακολουθεί τις εξελίξεις κάθε εποχής, αλλά είναι και άμεσα συνδεδεμένος με τις ξεχωριστές ανάγκες του κάθε παιδιού και τις απαιτήσεις του. Τέλος, δεν πρέπει ποτέ να παραβλέπουμε τον σημαντικότερο σκοπό του παιχνιδιού: την ευχαρίστηση του παιδιού. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
- Γ.** Ο υπογραμμισμένος ομοιόπρωτος προσδιορισμός προσδιορίζει την ονοματική φράση: τον σημαντικότερο σκοπό (αιτιατική πτώση) του παιχνιδιού.
Ο ομοιόπρωτος προσδιορισμός λειτουργεί ως επεξήγηση.
4. **A.** • **Οι γονείς πρέπει να επιλέγουν τα παιχνίδια που ταιριάζουν στα παιδιά τους.**
5. **B.** Ο άνθρωπος συνήθιζε πάντα να «οργανώνει» το χώρο γύρω του, ώστε να τον αξιοποιεί.
ΣΤ. Η οργάνωση αυτή έγινε με διαδοχικά βήματα, καθένα από τα οποία κάλυπτε συγκεκριμένες ανάγκες του ανθρώπου.
- A.** Στην αρχή το μόνο που τον ενδιέφερε ήταν να μετακινείται με ασφάλεια από το ένα σημείο στο άλλο.
- Z.** Όσο οι μετακινήσεις του γίνονταν σε μια περιορισμένη περιοχή, τα «σημάδια» που έβαζε τον βοηθούσαν να βρει το δρόμο του, δηλαδή να προσανατολιστεί.
- Δ.** Τέτοια σημάδια ήταν τα δέντρα, τα βουνά, τα ποτάμια, οι λίμνες.
- E.** Όταν όμως άρχισε να διανύει μεγάλες αποστάσεις, έπρεπε να μάθει να χρησιμοποιεί κάποια άλλα σταθερά «σημάδια», όπως είναι η ανατολή και η δύση του Ήλιου, η θέση των άστρων κτλ.
- Γ.** Μάλιστα, για να διευκολυνθεί περισσότερο, κατασκεύασε κι ο ίδιος έργα με τέτοια χαρακτηριστικά, όπως οι φάροι.

Κριτήριο αξιολόγησης

2. • Οι κουδουνίστρες, τα μαλακά ζωάκια που βγάζουν ήχους
• «Αυτοδιδασκτικά» παιχνίδια, όπως συναρμολογούμενα, κούκλες
• Τα παιχνίδια κατασκευών
• Κούκλες και τα ομοιώματα μικρών ζώων, όπως αρκουδάκια, λαγουδάκια
• Ομαδικά παιχνίδια, όπως τα επιτραπέζια
• Εκπαιδευτικά παιχνίδια
4. Αργότερα, τα παιδιά **αρχίζουν** να **ασχολούνται** με ομαδικά παιχνίδια, όπως τα επιτραπέζια. Με τις δραστηριότητες αυτές, τα παιδιά **ικανοποιούν** την ανάγκη τους για συντροφιά, με την παρουσία των φίλων ή των γονέων και παράλληλα **αναπτύσσουν** την ικανότητα προσαρμογής σε κανόνες. **Μαθαίνουν** να **μοιράζονται** και να **συνεργάζονται** με τα άλλα παιδιά. Πολύ σημαντική είναι επίσης η λειτουργία των εκπαιδευτικών παιχνιδιών, τα οποία **συμβάλλουν** στην ανάπτυξη της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων, καθώς το παιδί **πειραματίζεται**.
5. • Τα παιχνίδια **κατασκευών**
• στη διαμόρφωση της **ηθικής και αισθηματικής πλευράς της προσωπικότητας**
• τα ομοιώματα **μικρών ζώων**
6. • μαλακά [σκληρά]
• πρώτα [τελευταία]
• φανταστικού [πραγματικού]

Ενότητα 7η

Γραμματική

1. Τα παιδιά από μικρή ηλικία παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια. Ωστόσο, τα διαδικτυακά παιχνίδια βίας, εκτός από την εξάρτηση που προκαλούν, εξοικειώνουν τα παιδιά με τη βία και αίρουν τις αναστολές τους στο αποτρόπαιο αυτό φαινόμενο. Στα μάτια των παιδιών, η άσκηση βίας μπορεί να φαίνεται σαν μια συνηθισμένη πράξη, χωρίς εκείνα να συνειδητοποιούν πολλές φορές τις επιπτώσεις της σε εκείνα και στους ενηλίκους.
Έλενα Φυντανίδου, ΤΟ ΒΗΜΑ, 6/3/2010 (διασκευή)
2. Α. Στην Αλεξάνδρεια των Ελληνιστικών χρόνων υπήρχε μία από τις μεγαλύτερες βιβλιοθήκες του κόσμου.
Β. Οι μαθητές του γυμνασίου έχουν εξοικειωθεί με την ψηφιακή τεχνολογία.
Γ. Στόχος της ΑΦΗΣ είναι η ευαισθητοποίηση και συμμετοχή των χρηστών στο πρόγραμμα ανακύκλωσης μπαταριών προκειμένου να επιτευχθούν οι εθνικοί στόχοι ανακύκλωσης με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο.
3. (τα αόριστα άρθρα γράφονται με πορτοκαλί στοιχεία)
Α. Ο μηχανισμός ο οποίος ανασύρθηκε από το βάθος της θάλασσας στα Αντικύθηρα κίνησε άμεσα το ενδιαφέρον κάθε είδους ερευνητών της αρχαιότητας.
Β. Ήταν ένας αστρολάβος; Ήταν ένα πλανητάριο, ένα αστρονομικό ρολόι;
Γ. Ότι πρόκειται για έναν μηχανισμό είναι βέβαιο, και μάλιστα για τον πιο σύνθετο μηχανισμό της αρχαιότητας (2ος-1ος αιώνας π.Χ.), που δεν έχει παρόμοιο του στα 1.300 χρόνια που ακολουθούν.
Δ. Η ανακύκλωση είναι μια διαδικασία που πρέπει να γίνει πλέον μέρος της ζωής μας.
Ε. Εκτός από την προστασία του περιβάλλοντος από ρυπογόνες ουσίες, ακόμη ένα σημαντικό όφελος είναι ο περιορισμός της σπατάλης πρώτων υλών.
4. Α. Η μείωση του όγκου απορριμμάτων είναι ακόμη ένα μεγάλο κοινωνικό όφελος της ανακύκλωσης.
Γ. Κάθε μπαταρία έχει έναν «κύκλο ζωής».
5. Α. • έχει ήδη μιλήσει γι' αυτήν και τη θεωρεί γνωστή.
Β. Ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί ονοματικές φράσεις με αόριστο άρθρο, επειδή θέλει να αναφερθεί γενικά στα έξυπνα κινητά (όχι σε ένα συγκεκριμένο τύπο ούτε στα κινητά μιας εταιρείας). Το ίδιο ισχύει για τους χάκερ, για τις εμπιστευτικές επιχειρηματικές συναντήσεις και για τις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου.
6. Α. Τα «έξυπνα» κινητά τηλέφωνα της τελευταίας τεχνολογίας μπορεί εύκολα να μετατραπούν σε ψηφιακούς κατασκόπους.
7. Α. Στην κορυφή του Κάστρου της Νάξου δεσπόζει η καγκελαρία. Στον προθάλαμο, με τα περίφημα κειμήλια από την αρχαιότητα έως τους νεότερους χρόνους, συναντήσαμε φοιτητές του Πανεπιστημίου Πατρών που ήρθαν μαζί με τους καθηγητές τους για ένα επί τούτου μάθημα αρχιτεκτονικής.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Γιατί η μουσική ασκεί βαθιά επιρροή στον ανθρώπινο νου και πώς η ανθρώπινη μουσική συνδέεται με την προαιώνια συμπαντική αρμονία των ουράνιων σφαιρών; Αυτά ήταν τα δύο αινιγματικά ερωτήματα τα οποία πρώτος επιχείρησε να διερευνήσει ο Πυθαγόρας ο Σάμιος, μεγάλος φιλόσοφος, μαθηματικός και σκοτεινός μύστης των προαιώνιων κοσμικών μυστηρίων.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 9/12/2010

ανθρώπινη	άνθρωπος
συμπαντική	σύμπαν
ουράνιων	ουρανός
αινιγματικά	αίνιγμα
σκοτεινός	σκότος

2.
 - κρούση **αποκρουστική** (όψη)
 - γεύση **γευστικό** (φαγητό)
 - αιχμή **αιχμηρό** (αντικείμενο)
 - ενημέρωση **ενημερωτική** (εκπομπή)
 - διαφήμιση **διαφημιστικό** (μήνυμα)
 - τράγος **τραγικό** (γεγονός)
 - έγκλημα **εγκληματική** (πράξη)
3. **εξοικείωση**
ειρηνικός
είκοσι
κάτοικος
4.
 - διαγωνισμός **συναγωνιστής**
 - πρόγραμμα **συγγραφέας**
 - συμπέρασμα **αποπεράτωση**
 - μεταφέρθηκε **διαφορά**
 - υπολογιστής **συλλογισμός**
5. **A.** ήρεμος **άνθρωπος**
B. γλυκός **πειρασμός**
Γ. τρυφερή **κοπέλα**
Δ. γαλήνιο **απόγευμα**
E. αστείος **νηποποιός**

Ορθογραφία

1. [**Πηγαίνετε**] τα παιδιά στη βιβλιοθήκη ή [**προμηθευτείτε**] μια καλή ηλεκτρονική [**εγκυκλοπαίδεια**], όπως για παράδειγμα τη Microsoft Encarta. Έτσι, τα παιδιά σας θα έχουν πρόσβαση σε [**εναλλακτικές**] πηγές πληροφοριών.
2. Στα [**τέλη**] της δεκαετίας του 1970, δύσκολα θα συναντούσες νέο άνθρωπο που να [**ασχολείται**] σοβαρά με την ελληνική μουσική. Η μεταπολίτευση έχει επέλθει, η μόδα του πολιτικού τραγουδιού έχει λήξει, η Ελλάδα αρχίζει να [**εισέρχεται**] στη διεθνή σκηνή τόσο σε κοινωνικό όσο και σε πολιτιστικό επίπεδο, ενώ το μουσικό γούστο έχει αρχίσει να [**επηρεάζεται**] έντονα από όσα συμβαίνουν στην Αμερική και στην Αγγλία.

Παράγραφος

1. **Γ.** Για να αγοράσουμε e-book reader.
2. **Δ.** Ο σύγχρονος τρόπος ζωής μείωσε το χρόνο παραμονής των μελών της οικογένειας στο σπίτι.
4. **ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Α**
Μητρική πλακέτα (motherboard): Είναι συνήθως το πιο **μεγάλο** εξάρτημα στο εσωτερικό του υπολογιστή. Το όνομά της οφείλεται στο ότι τα **περισσότερα** εξαρτήματα του υπολογιστή είναι τοποθετημένα πάνω της ή συνδέονται σ' αυτή. Παρατηρώντας την προσεκτικά, εντοπίζουμε διάφορες

ειδικές υποδοχές για την εγκατάσταση του επεξεργαστή, της μνήμης και διάφορων άλλων ηλεκτρονικών καρτών, όπως η κάρτα οθόνης. Επιπλέον, στη μία πλευρά της υπάρχουν ειδικές θύρες, ώστε να συνδέουμε μερικές από τις εξωτερικές συσκευές του υπολογιστή (πληκτρολόγιο, ποντίκι, εκτυπωτή κ.λπ.). Μέσα από τους ηλεκτροφόρους αγωγούς της μητρικής πλακέτας (διαύλους) κυκλοφορούν τα απαραίτητα δεδομένα με τη μορφή ηλεκτρικών σημάτων (που αντιστοιχούν σε 0 ή 1), για να συνεργάζονται οι συσκευές μεταξύ τους.

Πληροφορική Α' Γυμνασίου

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β

Τέσσερις μέρες αργότερα στεκόμουν στον Υμηττό κοιτώντας κάτω το τεράστιο σύμπλεγμα Αθήνας και Πειραιά, πόλεις και προάστια, σπίτια πεταμένα σαν εκατομμύρια ζάρια πάνω στην αιτική πεδιάδα. Στον νότο απλωνόταν το καθαρό γαλανό της θάλασσας στο τέλος του καλοκαιριού, χλωμά νησιά στο χρώμα της ελαφρόπετρας, και πέρα από αυτά, τα γαλήνια βουνά της Πελοποννήσου πάνω από τον ορίζοντα σε μια υπέροχη ακινητοποιημένη συνέχεια γης και νερού. Γαλήνια, υπέροχη, μεγαλειώδης, δοκίμασα επίθετα λιγότερο χρησιμοποιημένα, όμως καθετί άλλο έμοιαζε λιγότερο βαρυσήμαντο. Μπορούσα να δω ογδόντα μίλια μακριά και όλα ήταν αγνά, όλα ευγενικά, φωτεινά, απέραντα, όλα όπως ήταν πάντα.

Τζ. Φώουλς, *Ο Μάγος*, μτφρ. Φαίδων Ταμβακίδης, Βιβλιοπωλείον της Εστίας

Η παράγραφος Α περιέχει αντικειμενική περιγραφή. Ο συγγραφέας παρουσιάζει τη μητρική πλακέτα ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή διατηρώντας ουδέτερη οπτική γωνία, χωρίς δηλαδή να εκφράζει τα προσωπικά του συναισθήματα σχετικά με τα αντικείμενα που καταγράφει. Αντίθετα, η παράγραφος Β περιέχει υποκειμενική περιγραφή, καθώς ο συγγραφέας δεν καταγράφει απλώς το τι βλέπει, αλλά εκφράζει τα συναισθήματα που γεννά το τοπίο που βρίσκεται απέναντί του.

Κριτήριο αξιολόγησης

2. Ωστόσο, η χρήση του κρύβει διάφορους κινδύνους αφού το παιδί μπορεί να έρθει σε επαφή με ανθρώπους οι οποίοι μπορούν να κρυφτούν πίσω από την ανωνυμία και να εκμεταλλευτούν την παιδική αφέλεια και περιέργεια. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Η φύση του είναι ιδιαίτερα ελκυστική, και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την πολύωρη απασχόληση μαζί του. Αυτό, εκ πρώτης όψεως, φαίνεται αθώο. Όταν όμως ξεπερνά τα φυσιολογικά όρια, μπορούμε να μιλήσουμε για εθισμό. Η επίμονη ενασχόληση με τον υπολογιστή μπορεί να υποδηλώνει ότι ένα παιδί βιώνει την ανάγκη να αποφύγει τις διαπροσωπικές επαφές και να αναζητήσει διέξοδο στην επαφή με την τεχνητή πραγματικότητα. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
4. Α' συζυγία: κρύβει, υποδηλώνει.
Β' συζυγία: μπορούμε, ξεπερνά.
5. Η αναφορική αντωνυμία του αναφέρεται στο ουσιαστικό «Διαδίκτυο».
6. Ωστόσο, η χρήση του κρύβει διάφορους κινδύνους αφού το παιδί μπορεί να έρθει σε επαφή με ανθρώπους οι οποίοι μπορούν να κρυφτούν πίσω από την ανωνυμία και να εκμεταλλευτούν την παιδική αφέλεια και περιέργεια. Η φύση του είναι ιδιαίτερα ελκυστική, και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την πολύωρη απασχόληση μαζί του. Αυτό, εκ πρώτης όψεως, φαίνεται αθώο. Όταν όμως ξεπερνά τα φυσιολογικά όρια, μπορούμε να μιλήσουμε για εθισμό. Η επίμονη ενασχόληση με τον υπολογιστή μπορεί να υποδηλώνει ότι ένα παιδί βιώνει την ανάγκη να αποφύγει τις διαπροσωπικές επαφές και να αναζητήσει διέξοδο στην επαφή με την τεχνητή πραγματικότητα.

Ενότητα 8η

Γραμματική

1. **A.** [3]
 - B.** Ο Παρνασσός διαθέτει εκτεταμένο δίκτυο μονοπατιών. ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ
Κάποια υπήρχαν από την αρχαιότητα. ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ
όπως εκείνα που είχε καταγράψει ο Πausανίας ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ
Σήμερα σχεδιάζεται η δημιουργία και νέων διαδρομών, ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ
που θα προσφέρουν ακόμη μεγαλύτερες δυνατότητες πρόσβασης στην πλούσια και ποικιλό-
μορφη φύση του βουνού. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ
2. **A.** Έχει πληθυσμό πάνω από 3.000, έχει νέους ανθρώπους, πνευματική κίνηση, τουρισμό, διάση-
μα τυροκομεία, οινοποιεία, διάσημους ξυλογλύπτες.
B. Το ασύνδετο σχήμα βρίσκεται στη 2^η περίοδο.
Γ. [ονοματικές]
 - Δ.** Όχι, επειδή η φράση «μακριά από αστικά κέντρα και σε 1.100 μ. υψόμετρο» προσδιορίζει τη φράση «στην καρδιά της Πίνδου».
3. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν πολλά πλεονεκτήματα κάνοντας πεζοπορία με μια ομάδα αν-
θρώπων. Η διαδρομή είναι πολύ ασφαλέστερη, αφού εάν συμβεί κάτι σε εσάς οι υπόλοιποι θα
μπορούν να σας βοηθήσουν. Γενικά, μια ομάδα τριών ατόμων τουλάχιστον είναι η ασφαλέστερη
λύση. Σε περίπτωση ατυχήματος ο ένας μπορεί να μείνει με το θύμα ενώ ο άλλος θα πάει να φέρει
βοήθεια. Μπορείτε να μάθετε από τους πιο πεπειραμένους της ομάδας πολλά από τα μυστικά της
πεζοπορίας. Οι ευθύνες κατά τη διάρκεια μιας διαδρομής μπορούν να μοιραστούν. Τέλος, η πεζο-
πορία με μια ομάδα σας δίνει την δυνατότητα να γνωρίσετε νέους ανθρώπους και να διευρύνετε
τον κύκλο σας.
4. **A.** Μια διαδρομή με καλή σήμανση **και** ακόμη καλύτερη ανηφόρα ξεκινά από την Αμφίκλεια, δια-
σχίζει την εντυπωσιακή χαράδρα του Κεραμιδίου **και** καταλήγει στη Μονή Ιερουσαλήμ. Φορέ-
στε τα ορειβατικά μποτάκια σας, πάρτε μαζί αδιάβροχο, ένα μπουκαλάκι νερό **και** ξεκινήστε.
Στο δρόμο ίσως συναντήσετε τους αθλητές της Αμφίκλειας, οι οποίοι κάνουν προπόνηση για
τον ορεινό αγώνα δρόμου που διεξάγεται εδώ. Μην πτοηθείτε, κρατήστε τον δικό σας ρυθμό
και η θέα από τη μονή θα σας ανταμείψει.
Γ. Μια διαδρομή με καλή σήμανση και ακόμη καλύτερη ανηφόρα ξεκινά από την Αμφίκλεια, δια-
σχίζει την εντυπωσιακή χαράδρα του Κεραμιδίου και καταλήγει στη Μονή Ιερουσαλήμ. ΤΡΕΙΣ
ΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ
5. **A.** Οι παρατακτικοί σύνδεσμοι συνδέουν μόνο δευτερεύουσες προτάσεις. [Λ]
B. Οι παρατακτικοί σύνδεσμοι συνδέουν μόνο κύριες προτάσεις. [Λ]
Γ. Οι παρατακτικοί σύνδεσμοι συνδέουν όμοιες προτάσεις. [Σ]
Δ. Στο ασύνδετο σχήμα χωρίζουμε προτάσεις ή φράσεις με κόμμα. [Σ]
Ε. Όπου βλέπω κόμμα, υπάρχει ασύνδετο σχήμα. [Λ]
6. είτε, αλλά, λοιπόν, επομένως, και, όμως.
7. Η ορειβασία αποτελεί την πλέον δύσκολη μορφή της πεζοπορίας. Συνήθης στόχος της ορειβασίας
είναι η κατάκτηση κάποιας κορυφής. Στην ορειβασία η απόσταση δεν παίζει ουσιαστικό ρόλο. Πιο
σημαντικό στοιχείο είναι **ότι** ανά ώρα καλύπτονται περίπου 300 μέτρα υψομετρικής διαφοράς.
Αυτό σημαίνει **ότι, για να ανέβει κανείς 1.000 μέτρα, απαιτούνται περίπου 4 ώρες μαζί με τις**
στάσεις. Μια συνήθης ορειβατική ανάβαση διαρκεί 7-10 ώρες, μαζί με την επιστροφή.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

2. **A 1**

Β 3

Γ 4

Δ 1

3. Β. σαφή

4. Α. φλύαρο

Ορθογραφία

1. Η [πεζοπορία] είναι μια [εντελώς] φυσική [δραστηριότητα] και για να [ξεκινήσετε] είναι κάτι τόσο απλό.
2. Η ποδηλασία είναι μια αθλητική δραστηριότητα που [θεωρείται,] από τις πιο [δημοφιλείς] στον κόσμο. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ποδηλασίας αποτελεί η δυνατότητά της να [ανταποκρίνεται,] σε αρκετά διαφορετικές [απαιτήσεις], όπως είναι η [μετακίνηση], η άθληση και η [ψυχαγωγία].
3. Φροντίστε το ποδήλατο με τη συστηματική συντήρηση, ώστε πάντα να βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Έτσι, είστε σίγουροι ότι το ποδήλατό σας δεν πρόκειται να σας αφήσει πουθενά. Πάντα οδηγείτε με τα βασικά εργαλεία και το εφεδρικό λάστιχο.

Παράγραφος

1. Α. • Ο αθλητισμός είναι αναπόσπαστη δραστηριότητα από τη ζωή των ανθρώπων.
Β. Ο αθλητισμός είναι δραστηριότητα αναπόσπαστη από τη ζωή των ανθρώπων. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Οι άνθρωποι σήμερα γυμνάζονται και αθλούνται, είτε επειδή είναι επαγγελματίες σ' αυτόν τον χώρο είτε από χόμπι είτε για λόγους υγείας, για να ασκήσουν το σώμα τους. Επίσης, παρακολουθούν και συμμετέχουν στις αθλητικές δραστηριότητες ως φίλαθλοι. Κορυφαία αθλητική εκδήλωση είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες, στους οποίους γίνεται προσπάθεια να διασωθούν τα ιδεώδη της ευγενούς άμιλλας, της συναδέλφωσης και της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών, και οι άνθρωποι να αντλήσουν ευχαρίστηση από τη συμμετοχή τους σε μια παγκόσμια γιορτή. Ο αθλητισμός, ακόμη, στις καθημερινές διαστάσεις του, είναι ένα σχολείο διάπλασης του χαρακτήρα, ιδίως των νέων ανθρώπων που μαθαίνουν να αγωνίζονται με υπομονή και επιμονή, να θέτουν στόχους και να προσπαθούν να τους υλοποιήσουν. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
Έτσι, συνηθίζουν να αυτοπειθαρχούν και να συνεργάζονται με τους άλλους. **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**
2. Α. [Η πεζοπορία συμβάλλει στην καλή ψυχική κατάσταση και την υγεία.]
Β. Η πεζοπορία ως **φυσική** δραστηριότητα **μπορεί** να σας **επιφέρει** **διπλά** οφέλη. **Μπορεί** να φορτίσει τις «μπαταρίες» σας και να σας **χαρίσει** ευεξία, ιδιαίτερα αν **συνδυαστεί** με μια εκδρομή ή με μια εξόρμηση σε κάποια **κοντινή** εξοχή της πόλης σας. Κατά τη διάρκεια της πεζοπορίας, η διαδρομή σας **μπορεί** να **περνάει** από μονοπάτια μέσα στο δάσος, από ποτάμια, αλλά και από **κεντρικούς** δρόμους που **πρέπει** να **διασχίσετε**, προκειμένου να **φτάσετε** στον τερματισμό. Οι **μικρές** αυξομειώσεις στην ταχύτητα (από 4 έως 6,5 χιλιόμετρα την ώρα) καθώς και οι εναλλαγές ανηφόρας-κατηφόρας **θα έχουν** **ευεργετικές** επιδράσεις στον οργανισμό σας.
3. Α. Το «Φίλαθλο Πνεύμα» βρίσκεται πέρα από τον ανταγωνισμό. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Εκφράζεται με τον αλληλοσεβασμό και την επικοινωνία, την αλληλοκατανόηση και τη συνεργασία μεταξύ των ατόμων και των ομάδων. Εάν καλλιεργήσουμε αυτές τις κοινωνικές αξίες στη νέα γενιά, τότε θα κτίσουμε έναν καλύτερο και πιο δίκαιο κόσμο. Η εφαρμογή του «Φίλαθλου Πνεύματος» μπορεί να συμβάλλει στην προαγωγή της αδελφότητας των λαών και της κατανόησης των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων, ώστε να εμποδίσει την ξενοφοβία, το ρατσισμό, τη βία, τις κοινωνικές και φυλετικές διακρίσεις. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
Γ. **Ρήματα ενεργητικής φωνής**
καλλιεργήσουμε

κτίσουμε
 συμβάλλει
 εμποδίσει
 μπορεί
Ρήματα παθητικής φωνής
 βρίσκεται
 εκφράζεται

- Δ. ... ώστε να εμποδίσει την ξενοφοβία, το ρατσισμό, τη βία, τις κοινωνικές και φυλετικές διακρίσεις.
4. Β. Έφτασε ΑΟΡΙΣΤΟΣ
 Είχα κερδίσει ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
 έριξε ΑΟΡΙΣΤΟΣ
 περίμενα ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
 να μετρηθώ ΑΟΡΙΣΤΟΣ
 άφησαν ΑΟΡΙΣΤΟΣ
 να ξεκουραστούμε ΑΟΡΙΣΤΟΣ
 είδα ΑΟΡΙΣΤΟΣ
 δείλιασα ΑΟΡΙΣΤΟΣ
 ήταν ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
 θ' αγωνίζονταν ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
 είχαν ξεχωρίσει ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
 είχαν γίνει ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
- Γ. ΤΕΣΣΕΡΙΣ
- Δ. Εξακολουθητικό ποιόν ενέργειας
 Ήταν
 λες
 κανόνιζαν
 πήγαιναν
 κράταγαν
 έδιναν
 γινόταν
 παρακολουθούσαν
Συνοπτικό ποιόν ενέργειας
 ήρθαν
 κάμουν
 τρόμαξε
- Ε. • για να κάμουν τραχύτερους τους συναγωνισμούς μας
 • που δεν την είχα ξαναδεί στο γυμναστήριο
5. Α. • Τα ομαδικά αθλήματα προάγουν το πνεύμα της φιλίας, της αλληλεγγύης και του δίκαιου παιχνιδιού
 • διδάσκοντας την ομαδικότητα, την αυτοπειθαρχία, την εμπιστοσύνη, το σεβασμό προς τους άλλους και τις δεξιότητες στην αντιμετώπιση των δυσκολιών.

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Τα οφέλη της άθλησης κατά την παιδική και εφηβική ηλικία είναι πολυάριθμα. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
 Οι αρχαίοι Έλληνες υποστήριζαν ότι η άθληση προάγει τη σωματική και την ψυχική υγεία, άποψη με την οποία συμφωνούν και οι σύγχρονοι γιατροί και ψυχολόγοι. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
3. Στην 3^η παράγραφο.

5. Η άθληση προσφέρει σημαντικά οφέλη στο παιδί.
(Η άθληση) Συμβάλλει στην καλύτερη ποιότητα ζωής, (η άθληση) ενισχύει το ανοσοποιητικό σύστημα, (η άθληση) προλαμβάνει την παχυσαρκία, τα καρδιοαγγειακά νοσήματα, (η άθληση) καταπολεμά το άγχος και την κατάθλιψη στην ενήλικη ζωή.
Επίσης, (η άθληση) επιδρά θετικά στην προσωπικότητα του παιδιού, αφού του διδάσκει (η άθληση) την αυτοπειθαρχία, την ομαδικότητα, το αίσθημα της άμιλλας και τον αλτρουισμό. Επιπλέον, (η άθληση) βοηθά το παιδί να αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο την ήττα και τη νίκη, να αναγνωρίζει το προσωπικό του λάθος και να δημιουργεί θετική εικόνα για τον εαυτό του.
Η συγγραφέας χρησιμοποιεί ελλειπτικές προτάσεις, επειδή θεωρεί ότι το υποκείμενο (η άθληση) είναι γνωστό στον αναγνώστη, οπότε το παραλείπει στις υπόλοιπες προτάσεις.
6. • Συμβάλλει στην καλύτερη ποιότητα ζωής, ενισχύει το ανοσοποιητικό σύστημα, προλαμβάνει την παχυσαρκία, τα καρδιοαγγειακά νοσήματα, καταπολεμά το άγχος και την κατάθλιψη στην ενήλικη ζωή.
• αφού του διδάσκει την αυτοπειθαρχία, την ομαδικότητα, το αίσθημα της άμιλλας και τον αλτρουισμό.
• να αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο την ήττα και τη νίκη, να αναγνωρίζει το προσωπικό του λάθος και να δημιουργεί θετική εικόνα για τον εαυτό του.
• στιγμές χαλάρωσης, χαράς και διασκέδασης.

Ενότητα 9η

Γραμματική

1. A. Στην (πρόθεση σε + άρθρο την)
αρχαία (επίθετο)
Ελλάδα (ουσιαστικό)
επικρατούσε (ρήμα)
η (άρθρο)
πατριαρχική (επίθετο)
οικογένεια (ουσιαστικό)
- B. [2]
• Στην αρχαία Ελλάδα
• η πατριαρχική οικογένεια
2. A. Στη Ρωμαϊκή εποχή ο άνδρας ήταν αρχηγός της οικογένειας και είχε απόλυτη εξουσία πάνω στη γυναίκα και τα παιδιά του.
B. Οι δύο προτάσεις συνδέονται παρατακτικά.
3. A. Κοινωνικοποίηση [1] είναι η διαδικασία [2] ένταξης [3] του ατόμου [4] στην κοινωνία. [5]
B. Μέσα στην οικογένεια [1] πραγματοποιείται η πρώτη κοινωνικοποίηση [2] του ανθρώπου. [3]
4. A. Η μελέτη του καιρού άρχισε σαν παραμύθι.
B. Οι πρώτοι άνθρωποι πίστευαν ότι ο καιρός ήταν ένα φαινόμενο που το όριζαν ο θεός και γι' αυτό συνέδεαν τις θύελλες και την κακοκαιρία με τη διάθεσή τους.
Γ. Ο θεός Αίολος στην αρχαία Ελλάδα άνοιγε τον ασκό του, ενώ ο αντίστοιχος θεός στην Κίνα, ο Φέι Λιεν, είχαε σώμα δράκοντα και τόσο γερά πνευμόνια, που αρκούσε ένα φύσημα για να καταστρέψει τα πάντα.
5. Γ. Η εμφάνιση του αθλητισμού επηρέασε και την εξέλιξη των πόλεων από τον 8^ο αιώνα π. Χ.
6. [Γ, ΣΤ, Α, Ε, Β, Δ]
7. • Έδινε περισσότερη έμφαση το σπαρτιατικό σύστημα στην ισχυροποίηση του σώματος και λιγότερη στην καλλιέργεια του πνεύματος.

- Περισσότερη έμφαση στην ισχυροποίηση του σώματος και λιγότερη στην καλλιέργεια του πνεύματος έδινε το σπαρτιατικό σύστημα.
- Στην ισχυροποίηση του σώματος έδινε περισσότερη έμφαση το σπαρτιατικό σύστημα, και λιγότερη στην καλλιέργεια του πνεύματος.
- Λιγότερη έμφαση στην καλλιέργεια του πνεύματος και περισσότερη στην ισχυροποίηση του σώματος έδινε το σπαρτιατικό σύστημα.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- έμφαση
- λειψυδρία
- Α 5
Β 3
Γ 1

Ορθογραφία

- ερ-μην-εύω: ερ-μην-εύ-ω
• α-γα-νακ-τι-σμέ-νη: α-γα-να-κτι-σμέ-νη
• συν-τα-γμα-τι-κός: συ-νταγ-μα-τι-κός
- Λίγη ώρα ξεκούρασης μετά το μεσημεριανό φαγητό βοηθά τον **εγκέφαλο** να **αποθηκεύσει** και να **επεξεργαστεί** ευκολότερα πληροφορίες. Όσο περισσότερες ώρες μένει κανείς ξύπνιος τόσο πιο **νωθρός γίνεται**. Γι' αυτό, δεν υπάρχει λόγος για ενοχές όταν... **γείρουμε** λίγο το απόγευμα ή κάποια άλλη στιγμή της ημέρας και κλείσουμε τα μάτια για έναν υπνάκο.
- Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους οι ειδικοί μετρούν την ευτυχία –άλλοι λιγότερο, άλλοι περισσότερο ακριβείς. Σε όλες τις μετρήσεις, όποια μέθοδος και αν χρησιμοποιείται, οι κάτοικοι αυτής της χώρας που βρίσκεται στην Κεντρική Αμερική, σπάει τα ρεκόρ της ευτυχίας.

Παράγραφος

- Δ. Η Αγγελική εκφράζει το θαυμασμό της για τις δυνατότητες του e-book να αποθηκεύει σε ψηφιακή μορφή τις σελίδες χιλιάδων βιβλίων που θα ήθελε να διαβάσει.
Ε. Οι φράσεις που χρησιμοποιεί εντοπίζονται στις παρακάτω περιόδους:
Δε θεωρώ, πάντως, ότι το ψηφιακό βιβλίο μπορεί να αντικαταστήσει το έντυπο. Η μυρωδιά του χαρτιού, το τσάκισμα της σελίδας, οι κόκκοι άμμου ανάμεσα στις σελίδες που σε γυρνάνε πίσω σε παλιότερα καλοκαίρια, δεν μπορούν να αναπαραχθούν σε μια οθόνη. Τα αγαπημένα μας βιβλία, κιτρινισμένα, φθαρμένα, συνεχίζουν να μας συντροφεύουν στα ράφια της βιβλιοθήκης μας. Και αυτό δεν πρόκειται να το αλλάξει η έλευση του e-book.
Οι υπογραμμισμένες φράσεις δείχνουν ότι έχει δεθεί συναισθηματικά περισσότερο με το τυπωμένο βιβλίο.
ΣΤ. Τα περισσότερα ρήματα της παραγράφου βρίσκονται σε πρώτο πρόσωπο, επειδή η Αγγελική αναφέρεται στα βιώματά της τόσο σχετικά με το e-book-, όσο και τα τυπωμένα βιβλία.
- Α. Η αντωνυμία «Αυτό» αναφέρεται στο φόβο που προκαλούν οι ανεμογεννήτριες στα πουλιά.
Β. συν (πρόθεση) κρίνω (ρήμα)
Γ. • **θα γίνει χειρότερη.**
Δ. **Ρήματα ενεργητικής φωνής:** λειτουργούν, διαπίστωσαν.
Ρήματα παθητικής φωνής: απομακρύνονται, επιδεινωθεί.
- Α. Επιστημονικό.
Β. Ο ψευδάργυρος παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στο ανοσοποιητικό σύστημα του οργανισμού μας. Βοηθάει στην αποκατάσταση των πληγών και υποστηρίζει την φυσιολογική ανάπτυξη και

εξέλιξη του ανθρώπου κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, της παιδικής και της εφηβικής ηλικίας. Η πρόσληψή του όμως είναι συνήθως μειωμένη στους ηλικιωμένους, ενώ η ανεπάρκειά του έχει συσχετιστεί με διαταραχές γεύσης, μείωση των Τ-λεμφοκυττάρων και φτωχή επούλωση των τραυμάτων. Ο ψευδάργυρος βρίσκεται σε μεγάλη ποσότητα στα οστρακοειδή, ενώ άλλες καλές πηγές του είναι το κόκκινο κρέας, τα πουλερικά, τα φασόλια, τα καρύδια και τα εμπλουτισμένα δημητριακά προγεύματος.

Όλα τα ρήματα βρίσκονται στο τρίτο πρόσωπο.

- Γ. Ο ψευδάργυρος παίζει ιδιαίτερα **σημαντικό** ρόλο στο **ανοσοποιητικό** σύστημα του οργανισμού μας. Βοηθάει στην αποκατάσταση των πληγών και υποστηρίζει την **φυσιολογική** ανάπτυξη και εξέλιξη του ανθρώπου κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, της παιδικής και της **εφηβικής** ηλικίας. Η πρόσληψή του όμως είναι συνήθως μειωμένη στους ηλικιωμένους, ενώ η ανεπάρκειά του έχει συσχετιστεί με διαταραχές γεύσης, μείωση των Τ-λεμφοκυττάρων και **φτωχή** επούλωση των τραυμάτων. Ο ψευδάργυρος βρίσκεται σε **μεγάλη** ποσότητα στα οστρακοειδή, ενώ άλλες **καλές** πηγές του είναι το **κόκκινο** κρέας, τα πουλερικά, τα φασόλια, τα καρύδια και τα **εμπλουτισμένα** δημητριακά προγεύματος.

- Δ. ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ των προτάσεων με τον παρατακτικό σύνδεσμο **ενώ**: Ο ψευδάργυρος βρίσκεται σε μεγάλη ποσότητα στα οστρακοειδή, **ενώ** άλλες καλές πηγές του είναι... προγεύματος.

ΑΣΥΝΔΕΤΟ ΣΧΗΜΑ: είναι το κόκκινο κρέας, τα πουλερικά, τα φασόλια, τα καρύδια και τα εμπλουτισμένα δημητριακά προγεύματος».

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Η εκμάθηση της ανάγνωσης ξεκινά από την πρώτη φορά που θα διαβάσουμε μια ιστορία σε κάποιο βρέφος στην αγκαλιά μας. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**

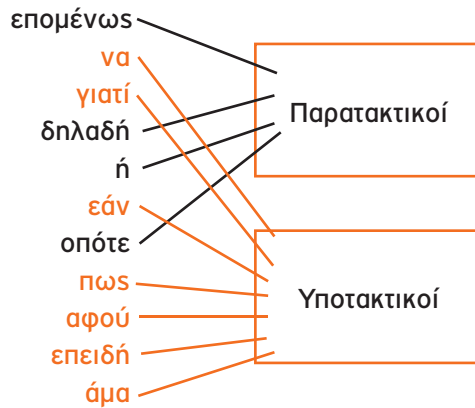
Το πόσο συχνά του διαβάζουμε –ή δεν του διαβάζουμε– στα πρώτα πέντε χρόνια της παιδικής του ηλικίας αποτελεί έναν πολύ καλό προάγγελο της μεταγενέστερης πορείας της ανάγνωσης. Μια σόρατη διάκριση που δεν έχει συζητηθεί αρκετά χωρίζει την κοινωνία μας. Οι οικογένειες που παρέχουν στα παιδιά τους πολλές ευκαιρίες για προφορικό και γραπτό λόγο σταδιακά διαχωρίζονται από εκείνες που δεν το κάνουν ή δεν έχουν τη δυνατότητα να το κάνουν. Από μια σημαντική μελέτη προκύπτει ότι, ήδη πριν από το νηπιαγωγείο, ένα χάσμα 32 εκατομμυρίων λέξεων χωρίζει τα παιδιά από γλωσσικώς φτωχό περιβάλλον από εκείνα που δέχτηκαν στο σπίτι τους περισσότερα ερεθίσματα. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**

Με άλλα λόγια, σε ορισμένες οικογένειες, το παιδί ακούει μέχρι τα πέντε του χρόνια 32 εκατομμύρια περισσότερες λέξεις από ό,τι ένα λιγότερο προνομιούχο παιδί. **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**

Ενότητα 10η

Γραμματική

1.

2. • **Χρονική (Όταν)**
• **τελική (για να)**
3. • **ότι** πράγματι το Σύμπαν επεκτείνεται και μάλιστα επιταχυνόμενο **ΕΙΔΙΚΗ**
• **δηλαδή** επεκτείνεται στον χώρο με ταχύτητα συνεχώς αυξανόμενη. **ΕΙΔΙΚΗ**
Γνωρίζουμε ότι ο σύνδεσμος **δηλαδή** είναι επεξηγηματικός και παρατακτικός. Αυτό σημαίνει ότι συνδέει ομοειδείς προτάσεις. Επομένως, και η δεύτερη πρόταση που συνδέεται με την πρώτη με το σύνδεσμο αυτό είναι **ΕΙΔΙΚΗ**.
4. Τα μεσάνυχτα της παραμονής των Χριστουγέννων γίνεται το λεγόμενο «τάισμα» της βρύσης. Οι κοπέλες, τα χαράματα των Χριστουγέννων, πηγαίνουν στην πιο κοντινή βρύση **για να** κλέψουν το αμίλητο νερό. **ΤΕΛΙΚΗ** Το λένε αμίλητο, **γιατί** δε βγάζουν λέξη σ' όλη τη διαδρομή. **ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ** Αλείφουν τις βρύσες του χωριού με βούτυρο και μέλι, και εύχονται να είναι γλυκιά η ζωή τους.
5. • **Όταν γεννήθηκε ο Χριστός ΧΡΟΝΙΚΗ**
• **και πήγαν, ΧΡΟΝΙΚΗ,**
• **οι βοσκοί να προσκυνήσουν, ΤΕΛΙΚΗ**
• ήταν νύχτα σκοτεινή. **ΚΥΡΙΑ**
(Το ρήμα λέει δε θεωρούμε ότι ανήκει στην περίοδο γιατί μπαίνει παρενθετικά.)
6. Η Ελλάδα είναι μια κατεχοχήν ορεινή χώρα, **αφού** στην επικράτειά της υπάρχουν περισσότερα από 300 μεγαλύτερα ή μικρότερα βουνά.
7. Αρχαιολογικά ευρήματα δείχνουν ότι η πάλη, η αρματοδρομία, το κυνήγι, η τοξοβολία, η κολύμβηση και το τρέξιμο ήταν προσφιλείς δραστηριότητες πολλών αρχαίων πολιτισμών, όπως των Σουμερίων, των Βαβυλωνίων, των Ασσυρίων, των Χετταίων και των Φοινίκων.
8. Σ' αυτή την περίοδο θα μπορούσαν να παραλειφθούν οι φράσεις που βρίσκονται σε παρενθέσεις (δημοτικά τραγούδια) και (τραγούδια, παροιμίες, παραδόσεις, μύθοι, παραμύθια), επειδή αποτελούν δευτερεύον-συμπληρωματικό υλικό, χωρίς το οποίο μπορεί να σταθεί το νόημα της πρότασης και οι πληροφορίες που μας παρέχει ο συγγραφέας.
9. **Α. Αν πάτε στη Σίφνο, ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ** να επισκεφθείτε το μοναστήρι της Παναγίας του Βουνού.
Β. Νομίζω πως δε θα έρθει η Αλεξία. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
Γ. Δεν ήρθα χτες στο σπίτι σου, επειδή έκανε κρύο. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ
Δ. Η Νατάσα είπε ότι αύριο θα βρέχει. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
Ε. Λέγεται ότι ο καιρός θα χαλάσει. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

1. αλλά
2. ώστε
3. αφού
4. ότι

Οι δευτερεύουσες προτάσεις λειτουργούν είτε ως **αντικείμενο** ή **υποκείμενο** του ρήματος της κύριας πρότασης, π.χ. *Είπε ότι θα φύγει από τον τόπο του*, είτε ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί** δηλώνουν δηλαδή:

- **χρόνο**, π.χ. *Όταν κατηφορίζεις την Ερμού, έχεις όλη την πόλη μπροστά σου.*
- **αιτία**, π.χ. *Θύμωσε, επειδή ο Γιάννης αποφάσισε να φύγει*
- **σκοπό**, π.χ. *Τα καράβια έρχονταν (για) να φορτώσουν ξυλεία.*
- **αποτέλεσμα**, π.χ. *Μιλά πολύ σιγά, ώστε μόλις ακούγεται.*
- **υπόθεση**, π.χ. *Αν πάτε στη Μυτιλήνη, θα περάσετε ωραία.*
- **εναντίωση**, π.χ. ***Αν και** περνάει δύσκολα, δεν αφήνει τον τόπο του.*

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- Η οικονομική κρίση θα έχει **δυσμενείς ευνοϊκές** επιπτώσεις στον τουρισμό.
• Τα παιδιά που διαβάζουν λογοτεχνικά βιβλία έχουν ένα σοβαρό **πλεονέκτημα μειονέκτημα** συγκριτικά με αυτά που δε διαβάζουν.
• Είναι **απαραίτητο περιττό** να ακούς μουσική καθώς διαβάζεις;
2. **Επιβραβεύω**
3. **Β. να προβλέψεις ένα γεγονός που είναι πιθανόν να συμβεί.**
4. **Β. να τον κάνεις να καταλάβει ότι πρέπει να σέβεται τα ζώα.**

Ορθογραφία

- απορριματοφόρο 2
• μακαρρόνια **μακαρόνια**
• παρρεξήγηση **παρεξήγηση**
• ισορροπία 2
• παρράλληλος **παράλληλος**
• απόρρητος 2
2. Τα ταξίδια σε ξένες χώρες είναι συνδεδεμένα με το **πρωτόγνωρο**, με το άγνωστο και το **μυστηριώδες**.
3. Για να **ωφελείται** ο άνθρωπος από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης δε θα πρέπει να **είναι** παθητικός δέκτης ούτε να κάνει συχνή και **αλόγιστη χρήση** τους.
4. Σε όλες τις εποχές η φιλία τιμήθηκε ως ένα από τα μεγαλύτερα αγαθά. Από τα αρχαία χρόνια πίστευαν πως όποιος τοποθετεί **τη** φιλία κάτω από **τον** πλούτο και **τη** δύναμη είναι τρελός.

Παράγραφος

1. **Β.**
 - «Τα αρώματα του φασκόμηλου και της ρίγανης είναι που κυριαρχούν στη Φύση και μέσα στους οικισμούς της πασχαλιάτικης Αμοργού».
 - «Στη Φύση και μέσα στους οικισμούς της πασχαλιάτικης Αμοργού τα αρώματα που κυριαρχούν είναι του φασκόμηλου και της ρίγανης».
- Γ. Τα αρώματα που κυριαρχούν **στη ΟΡΙΣΤΙΚΟ** Φύση και μέσα στους οικισμούς της πασχαλιάτικης Αμοργού είναι **του ΟΡΙΣΤΙΚΟ** φασκόμηλου και της ρίγανης. Από νωρίς **το ΟΡΙΣΤΙΚΟ** μεσημέρι της Μεγάλης Παρασκευής, όλοι οι δρόμοι των χωριών –απ' όπου θα περάσει ο Επιτάφιος– και το εσωτερικό **των ΟΡΙΣΤΙΚΟ** εκκλησιών στρώνονται με φρεσκοκομμένα ανθισμένα βλαστάρια δύο ειδών φασκόμηλου κι **ενός ΑΟΡΙΣΤΟ** είδους άγριας ρίγανης που ονομάζεται «αργανιά». Απελευθερωμένα από τις πατημασιές των περαστικών, **τα ΟΡΙΣΤΙΚΟ** αιθέρια έλαια δημιουργούν **μια ΑΟΡΙΣΤΟ** μεθυστική ατμόσφαιρα στα χωριά της Αμοργού και αποτελούν **μια ΑΟΡΙΣΤΟ** σπονδή στη Φύση που αναγεννιέται και **στον ΟΡΙΣΤΙΚΟ** Θεό που ανασταίνεται.
2. **Β. Ρήματα ενεργητικής φωνής**

εξακολουθούσε

δείχνουν

Ρήματα παθητικής φωνής

ξεπεραστεί

θεωρούνται

Γ. Στα μέσα του 20ού αιώνα, στα πλουσιότερα κράτη του κόσμου, υπήρχε η βεβαιότητα ότι η φτώχεια θα μπορούσε να ξεπεραστεί από ένα συνδυασμό οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικών δαπανών.

Η περίοδος αποτελείται από 3 προτάσεις.

Στα μέσα του 20ού αιώνα... υπήρχε η βεβαιότητα **ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**

ότι η φτώχεια θα μπορούσε **ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΕΙΔΙΚΗ**

να ξεπεραστεί από ένα συνδυασμό οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικών δαπανών. **ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΤΕΛΙΚΗ**

Δ. Σ' αυτή την περίοδο, ο σύνδεσμος «ότι» δε χωρίζεται με κόμμα, επειδή η δευτερεύουσα ειδική πρόταση που εισάγεται με το σύνδεσμο «ότι» είναι αντικείμενο της κύριας πρότασης.

3. Α. • **Υποκείμενο και των δύο ρημάτων είναι το ουσιαστικό οι Καρχηδόνιοι.**

• Οι κύριες προτάσεις της περιόδου:

τον παίρνουν (τον χρυσό) και φεύγουν

μπαίνουν πάλι στα καράβια και περιμένουν.

Β. «Λένε ακόμη ότι, όταν φθάνουν στη χώρα των ανθρώπων αυτών, **βγάζουν έξω τα προϊόντα τους, τα βάζουν στη σειρά στην παραλία και μπαίνουν πάλι στα πλοία και κάνουν καπνό**».

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Το επιχείρημα της Ελένης που έπεισε τους φίλους της ήταν ότι **για να γνωρίσει κανείς καλύτερα τα παραθαλάσσια μέρη, όπως η Πρέβεζα, πρέπει να τα επισκεφθεί σε εποχές που δεν έχουν τουριστική κίνηση, δηλαδή το χειμώνα.**

3. ... έναν αρχαιολογικό χώρο από τους πιο σημαντικούς: την αρχαία Νικόπολη, που λάμπει στον χειμωνιάτικο ήλιο.

Η φράση «αρχαία Νικόπολη» που βρίσκεται μετά τη διπλή τελεία (άνω και κάτω τελεία) λειτουργεί ως επεξήγηση της φράσης «έναν αρχαιολογικό χώρο από τους πιο σημαντικούς».

4. Με τη φράση αυτή εννοεί ότι διατύπωσε την ελκυστική πρόταση να επισκεφθούν το χώρο, κοντά στον οποίο ο στόλος του Αντώνιου και της Κλεοπάτρας ναυμάχησε στο Άκτιο (το 31 π. Χ.) με το στόλο του Οκταβιανού.

5. **Όταν μάλιστα έριξα στο τραπέζι το όνομα του Αντώνιου και της Κλεοπάτρας, τη γέννηση μιας αυτοκρατορίας και την ίδρυση μιας πόλης –της Νικόπολης– ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ** το ενδιαφέρον ανέβηκε. **ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**

6. **Ρήματα ενεργητικής φωνής**

βρήκε

ξεφορτώνουμε

Ρήματα παθητικής φωνής

χωνόμαστε

φημίζεται

7. • προκυμαία προ (πρόθεση) κύμα (ουσιαστικό)
 • παρατεταγμένες παρά (πρόθεση) τάσσω (ρήμα)
 • παραθαλάσσια παρά (πρόθεση) θάλασσα (ουσιαστικό)
 • κοσμοπολίτικο κόσμος (ουσιαστικό) πολίτης (ουσιαστικό)
 • ψιλόβροχο ψιλός (επίθετο) βροχή (ουσιαστικό)

Ενότητα 11η

Γραμματική

- A.** Το υποκείμενο της πρώτης πρότασης είναι η λέξη «Καρδαμύλη», η οποία εννοείται από τη δεύτερη πρόταση. Άλλωστε τα ρήματα και των δύο προτάσεων «στέκεται», «συνδυάζει», «παρμένει» έχουν ως υποκείμενο τη φράση «η Καρδαμύλη». Ο συγγραφέας το παραλείπει, επειδή επιδιώκει να κεντρίσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

B. Ο συγγραφέας τοποθετεί τη λέξη *χαμένη* σε εισαγωγικά για να δείξει πόσο πυκνή είναι η βλάστηση γύρω από την Καρδαμύλη.
- A.** Μπορείτε να ξεκινήσετε το περπάτημα για το **διάσημο** φάρο του Καβομαλιά από το ξωκλήσι του **Οσίου** Θωμά. Ακολουθείτε το δρόμο προς τη θάλασσα ανατολικά και μόλις φτάσετε στην ακτή συνεχίζετε στο ένα και **μοναδικό ευδιάκριτο** μονοπάτι. Η απόσταση από εκεί έως το φάρο είναι περίπου 4 χιλιόμετρα, οπότε υπολογίστε γύρω στη 1,5 ώρα πεζοπορίας. **Αξίζει** όμως πολύ τον κόπο, γιατί όλη η διαδρομή διασχίζει **μοναδικής** αγριάδας και ομορφιάς τοπία. Άλλωστε είναι και ο φάρος ένα **σπουδαίο** μνημείο. Είναι από τους **γνωστότερους ελληνικούς** φάρους και βρίσκεται σε ένα **μυθικό** ακρωτήριο, στον Καβομαλιά.

B. Μπορείτε να ξεκινήσετε **το περπάτημα** για το **διάσημο φάρο του Καβομαλιά** από **το ξωκλήσι του Οσίου Θωμά**.

Γ.

 - Προσδιορίζει τη φράση «το μυθικό ακρωτήριο».
 - Πρόκειται για **παράθεση**.

Δ. Μπορείτε να ξεκινήσετε το περπάτημα για τον διάσημο φάρο του Καβομαλιά από το ξωκλήσι του Οσίου Θωμά. Ακολουθείτε τον δρόμο προς τη θάλασσα ανατολικά και μόλις φτάσετε στην ακτή συνεχίζετε στο ένα και μοναδικό ευδιάκριτο μονοπάτι. Η απόσταση από εκεί έως το φάρο είναι περίπου 4 χιλιόμετρα, οπότε υπολογίστε γύρω στη 1,5 ώρα πεζοπορίας. Αξίζει όμως πολύ τον κόπο, γιατί όλη η διαδρομή διασχίζει μοναδικής αγριάδας και ομορφιάς τοπία. Άλλωστε είναι και ο φάρος ένα σπουδαίο μνημείο. Είναι από τους γνωστότερους ελληνικούς φάρους και βρίσκεται σε ένα μυθικό ακρωτήριο, στον Καβομαλιά.
- Ήταν απόγευμα, 10 Δεκεμβρίου. Οι γιορτές των Χριστουγέννων πλησιάζαν.
Είναι απόγευμα, 10 Δεκεμβρίου. Οι γιορτές των Χριστουγέννων πλησιάζουν.
- A.** «Σε απόσταση... ασφαλείας από τις πολυσύχναστες κεντρικές Κυκλάδες, η Κίμωλος είναι μια θαυμάσια πρόταση, ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ αν χρειάζεστε μερικές εβδομάδες πραγματικής χαλάρωσης». **ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**

B. Υποκείμενο της Κύριας Πρότασης: Η Κίμωλος.
Υποκείμενο της Δευτερεύουσας Πρότασης: εσείς (χρειάζεστε)

Γ. Στο γεγονός ότι το νησί βρίσκεται πάνω στο λεγόμενο ηφαιστειακό τόξο του Νότιου Αιγαίου.

Δ. Ανατολικά της Κιμώλου: Πολύαιγος, Φολέγανδρος, Σίκινος, Σχοινούσα, Αμοργός, Ηρακλεία.
Δυτικά της Νάξου: Πάρος, Αντίπαρος, Σίφνος, Σέριφος.
- B.** **Είναι αλήθεια** ότι δεν έχω πάει ποτέ στη Σέριφο.

Δ. **Δεν είναι δίκαιο** να παίζεις άσχημα και να κερδίζεις!

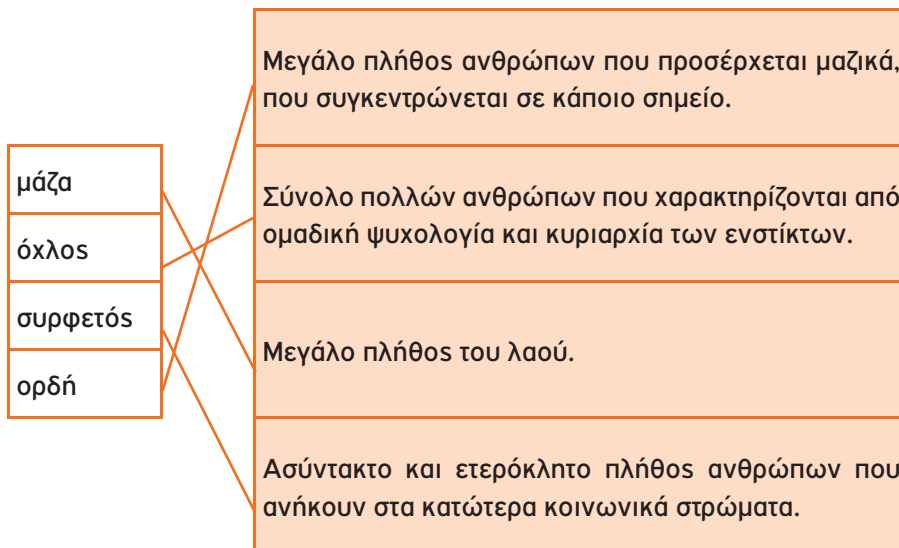
Ε. **Δεν πρέπει** να σκύβεις από το παράθυρο. **Υπάρχει κίνδυνος** να πέσεις.
- A.** Για να υπάρξει ειρηνική ατμόσφαιρα μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, **καλό είναι** τα αδέλφια να συνεργάζονται, να δείχνουν κατανόηση, να βοηθούν και να παρηγορούν το ένα το άλλο σε δύσκολες στιγμές. Ειδικότερα, τα μεγαλύτερα αδέλφια **θα πρέπει** να δείχνουν υπομονή και ευαισθησία στα μικρότερα και να αποτελούν το καλό παράδειγμα γι' αυτά.

B. **καλό είναι** τα αδέλφια να συνεργάζονται, να δείχνουν κατανόηση, να βοηθούν και να παρηγορούν το ένα το άλλο σε δύσκολες στιγμές. Οι υπογραμμισμένες προτάσεις λειτουργούν ως υποκείμενα.
θα πρέπει να δείχνουν (υποκείμενο)

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- A.** Οι αστυνομικοί **επισημαίνουν** ότι οι **προσμείξεις** που **χρησιμοποιούνται** για την **κατασκευή** και η λανθασμένη χρήση μπορεί να **προκαλέσουν** ακόμη και το θάνατο.

B. • **προειδοποιούν για τους κινδύνους από την κατασκευή πυροτεχνημάτων.**
- συνύπαρξη συν + ύπαρξη
 - εξασφαλίζω εκ(ξ) + ασφαλίζω
 - εντοπίζω εν + τόπος
 - επισκέπτομαι επί + σκέπτομαι
 - δυσανάγνωστος δυσ + ανάγνωση
 - ξεμπερδεύω ξε + μπερδεύω
 - περιμένω περί + μένω
 - ενήλικος εν + ηλικία
 - εννοώ εν + νοώ
 - αμφιβάλλω αμφι + βάλλω
- Γ.** **αντιμετωπίζει ένα πρόβλημα ή μια υποχρέωση με επιτυχία.**
-

Ορθογραφία

- δισέγγονος
 - δύσκολη ερώτηση
 - δισδιάστατη εικόνα
 - δύσβατο μονοπάτι
 - δυσμενείς συνθήκες
 - δυστυχισμένος άνθρωπος
- Ο φάρος του Καβομαλιά έχει **συμβάλει** στην **ασφάλεια** της ναυσιπλοΐας στο **επικίνδυνο** αυτό πέλασμα για πάνω από 120 χρόνια. Έχει συνδεθεί μάλιστα με τη ναυτική μας **παράδοση**, καθώς αποτελεί σημείο αναφοράς για όλους τους ναυτικούς της **Μεσογείου!**

Παράγραφος

- A.** Τα ταξιδιωτικά κείμενα μας μεταφέρουν σε ξένους τόπους και άλλους τρόπους ζωής. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**

Ζούμε σε μια εποχή που οι διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στα κράτη και τους λαούς σιγά σιγά καταργούνται και η παγκόσμια κοινότητα αναζητεί τρόπους προσέγγισης και συνύπαρξης των λαών.

Τα λογοτεχνικά έργα, τα οποία συμβάλλουν στη γνωριμία, την επικοινωνία και την ευαισθητοποίησή μας γύρω από τον κόσμο και τους ανθρώπους, είναι ένα καλό μέσο για την καλλιέργεια ενός οικουμενικού πνεύματος, που θα οδηγήσει στην αποδοχή του διαφορετικού. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**

2. **A.** Πόσο μικρός φαντάζεστε ότι μπορεί να είναι ένας οργανισμός; Πριν από την εφεύρεση του μικροσκοπίου, η απάντηση σε αυτή την ερώτηση αποτελούσε ένα καλά κρυμμένο μυστικό. Σήμερα πια γνωρίζουμε ότι **το κύτταρο είναι η μικρότερη μονάδα που μπορεί να τρέφεται, να αναπνέει, να αναπαράγεται κτλ, να εμφανίζει δηλαδή τα χαρακτηριστικά της ζωής. ΟΡΙΣΜΟΣ**

Γι' αυτό το λόγο, το κύτταρο χαρακτηρίζεται ως η βασική μονάδα της ζωής. ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

Όπως ένα κτίριο αποτελείται από πολλά τούβλα, έτσι και ένα φυτό ή ζώο αποτελείται από πολλά μικροσκοπικά κύτταρα. ΑΝΑΛΟΓΙΑ

Οργανισμοί, λοιπόν, όπως τα φυτά και τα ζώα ονομάζονται πολυκύτταροι. ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ και ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Υπάρχουν **όμως** και μονοκύτταροι οργανισμοί όπως η αμοιβάδα, που αποτελούνται από ένα μόνο κύτταρο. **ΑΝΤΙΘΕΣΗ και ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ**

Οι οργανισμοί αυτοί είναι ορατοί μόνο με τη βοήθεια του μικροσκοπίου.

3. **B.** Το λαογραφικό μουσείο της Κιμώλου βρίσκεται μέσα στο μεσαιωνικό φρούριο του Χωριού. Έχει μια μεγάλη συλλογή από υφαντά και κεντήματα, διάφορα παραδοσιακά αντικείμενα, όπως σερβίτσια από πορσελάνη, δοχεία από πηλό ή φυστό γυαλί και εργαλεία καθημερινής χρήσης.

Το ρήμα «έχει» έχει ως υποκείμενο το ίδιο με αυτό της πρώτης περιόδου: Το λαογραφικό μουσείο της Κιμώλου

- Γ.**
- Έχει μια μεγάλη συλλογή από υφαντά και κεντήματα, διάφορα παραδοσιακά αντικείμενα, όπως σερβίτσια από πορσελάνη, δοχεία από πηλό ή φυστό γυαλί και εργαλεία καθημερινής χρήσης.
 - όπως αυτές του αγρότη, του ράφτη, του τσαγκάρη.
 - Στο ανώγι φιλοξενείται η «Ναυτική Γωνία» με αναμνηστική στήλη των παλιών караβοκύρηδων, πίνακες των πλοίων τους και ναυτικά όργανα.

Δ. Από δύο: το ισόγειο και το ανώγι.

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Οι Αυστραλοί μαθαίνουν συρτάκι!
2. Στη δεύτερη παράγραφο.
4. Θέλει να δηλώσει την έκπληξή της σχετικά με την είδηση που μας μεταφέρει.
5. Οι μαθητές της (που αγγίζουν τους 200, με τους μικρότερους να είναι ηλικίας τριών ετών) δεν είναι όλοι Έλληνες.
Είναι οι πληροφορίες που βρίσκονται μέσα στην παρένθεση.
6. Οι παραδοσιακοί χοροί είναι ένα μέσο για να προσεγγίσει κανείς την Ελλάδα και τον πλούτο του πολιτισμού της. Μέσα από τη διδασκαλία προσπαθώ να μυήσω τα παιδιά αλλά και τους ενήλικους στην ελληνική παράδοση και να αγγίξω όχι τη λογική αλλά την ψυχή τους. Οι μαθητές μου καλύπτουν όχι μόνο το φάσμα όλων των ηλικιών αλλά και πολλών εθνικοτήτων! Οι περισσότεροι είναι ελληνικής καταγωγής, αλλά πολλοί τυχαίνει να έχουν έναν γονιό Έλληνα και έναν ντόπιο. Αρκετοί δε μιλούν καν ελληνικά. Γι' αυτό έχω εκδώσει ένα ειδικό βιβλίο που εξηγεί την ιστορία κάθε χορού, τις περιοχές όπου χορεύεται και τη στολή που του αντιστοιχεί, ώστε να προετοιμάζονται πριν από το μάθημα.
7. **A.** Για την κυρία Βεντούρη, οι παραδοσιακοί χοροί είναι ένα μέσο για να προσεγγίσει κανείς την Ελλάδα και τον πλούτο του πολιτισμού της. Μέσα από τη διδασκαλία προσπαθεί να μυήσει τα παιδιά αλλά και τους ενήλικους στην ελληνική παράδοση και να αγγίξει όχι τη λογική, αλλά την ψυχή τους. Οι μαθητές της καλύπτουν όχι μόνο το φάσμα όλων των ηλικιών, αλλά και πολλών εθνικοτήτων! Οι περισσότεροι είναι ελληνικής καταγωγής, αλλά πολλοί τυχαίνει να έχουν

έναν γονιό Έλληνα και έναν ντόπιο. Αρκετοί δεν μιλούν καν ελληνικά. Γι' αυτό έχει εκδώσει ένα ειδικό βιβλίο που εξηγεί την ιστορία του κάθε χορού, τις περιοχές όπου χορεύεται και τη στολή που του αντιστοιχεί, ώστε να προετοιμάζονται πριν από το μάθημα.

Β. τυχαίνει

- Γ.**
- οι παραδοσιακοί χοροί (υποκείμενο) είναι
 - για να προσεγγίσει κανείς (υποκείμενο)
 - προσπαθεί (η κυρία Βεντούρη: υποκείμενο)
 - να μύσει (η κυρία Βεντούρη: υποκείμενο)
 - να αγγίξει (η κυρία Βεντούρη: υποκείμενο)
 - Οι μαθητές της (υποκείμενο) καλύπτουν
 - Οι περισσότεροι (υποκείμενο) είναι
 - τυχαίνει να έχουν (υποκείμενο)
 - πολλοί να έχουν (υποκείμενο)
 - Αρκετοί (υποκείμενο) δε μιλούν
 - έχει εκδώσει (η κυρία Βεντούρη: υποκείμενο)
 - ένα ειδικό βιβλίο (υποκείμενο) που εξηγεί
 - όπου χορεύεται (ο χορός: υποκείμενο)
 - που του αντιστοιχεί (η στολή: υποκείμενο),
 - ώστε να προετοιμάζονται (οι μαθητές)

- 8.** Χορευτικές παραστάσεις, συμμετοχή σε φεστιβάλ, σχεδιασμός παραδοσιακών στολών, εξοντωτικές πρόβες και ατέλειωτες ώρες διδασκαλίας. Η καθημερινότητα της κυρίας Σοφίας Βεντούρη μοιάζει σε όλα με το πρόγραμμα μιας πολυάσχολης δασκάλας παραδοσιακών χορών. Εκτός από ένα στοιχείο: η σχολή της δε βρίσκεται σε ένα νεοκλασικό του αθηναϊκού κέντρου αλλά στο... Σίδνεϊ της Αυστραλίας! Οι μαθητές της (που αγγίζουν τους 200, με τους μικρότερους να είναι ηλικίας τριών ετών) δεν είναι όλοι Έλληνες.

Ενότητα 12η

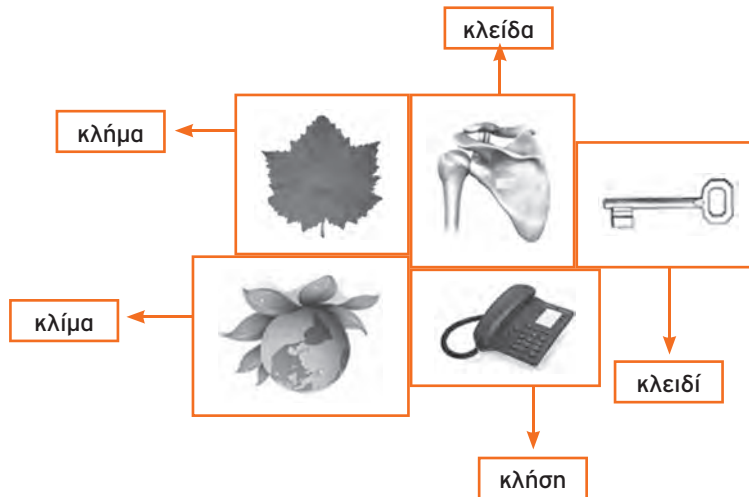
Γραμματική

1. • **Πήγαμε στη θάλασσα σήμερα.**
2. Θα αγκαλιάσει: συνοπτικός μέλλοντας
Θα αγκαλιάζει: εξακολουθητικός μέλλοντας
Θα έχει αγκαλιάσει: συντελεσμένος μέλλοντας
3. Επιδιώκαμε: παρατατικός
Επιδιώξαμε: αόριστος
Είχαμε επιδιώξει: υπερσυντέλικος
4. **A.** Χρόνος: ενεστώτας.
Έγκλιση: οριστική.
B. Εκφράζει μια πραγματικότητα.
5. A 2, B 3, Γ 1, Δ 5, E 4.
6. **A.** Χρόνος: παρατατικός.
Ποιόν ενέργειας: μη συνοπτικό.
7. **E.** **να μεγαλώνει**

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. **A.** αμεριμνησία
Δ. ανεμελιά

2.

3. **A.** Στη γλωσσολογία, **κλίση** των ουσιαστικών ονομάζεται το σύνολο των διαφορετικών μορφών που μπορεί να λάβει ένα ουσιαστικό.
B. Προληπτικό **κλείσιμο** τμημάτων σχολείων λόγω εμφάνισης κρουσμάτων γρίπης.
Γ. Σε ένα μηχανοκίνητο ή και ιστιοφόρο πλοίο, μία **κλίση** μπορεί να προκληθεί είτε λόγω κυματισμού, είτε από μετατόπιση φορτίου.
Δ. Μια **κλήση** υπολογιστή είναι σαν να μιλάτε σε ένα κανονικό τηλέφωνο αλλά με ακουστικά συνομιλίας ή με μικρόφωνο και ηχεία, αντί στο ακουστικό του τηλεφώνου.
4. • κλειδαριά + τρύπα = κλειδαρότρυπα
 • κλειδί + θήκη = κλειδοθήκη
 • κλειδί + αμπαρώνω = κλειδαμπαρώνω
 • κλειδί + κύμβαλο = κλειδοκύμβαλο
 • κλειδί + έχω = κλειδούχος
 • κλειστός + φοβία = κλειστοφοβία
5. • αθρώνω **αθώωση**
 • αλλοιώνω **αλλοίωση**
 • αναβιώνω **αναβίωση**
 • αναδασώνω **αναδάσωση**
 • αναδιπλώνω **αναδίπλωση**
 • ανακοινώνω **ανακοίνωση**

Ορθογραφία

1. • **κλιματική** αλλαγή
 • **κλείνω** την πόρτα
 • **κλινική**
 • **εγκλιματίζομαι**
 • **εγκληματίας**
2. Η δομή της οικογένειας σήμερα έχει αλλάξει και συνεχίζει να αλλάζει. Νέα οικογενειακά μοντέλα επηρεάζουν τη λειτουργικότητά της. Νέα κοινωνικά δεδομένα την αποδυναμώνουν. Όλα αυτά χρειάζεται να τεθούν επί τάπητος, να προβληματίσουν καθένα από μας, και όλους μαζί. Χρειάζεται η ανάληψη δράσης απ' όλους και κυρίως από την Πολιτεία. Γιατί ο θεσμός της οικογένειας δεν ενισχύεται με ευκολία. Ενισχύεται μόνο αν σκύψουμε στην πραγματικότητα που βιώνουν σήμερα οι γονείς και τα παιδιά, οι παππούδες και οι γιαγιάδες.
3. Οι **σωματικές τιμωρίες** αποτελούν **βάνουση** και αψυχολόγητη συμπεριφορά των γονέων, και έχουν ως αποτέλεσμα την **αντίδραση** και τον **τραυματισμό** της **προσωπικότητας** των παιδιών.

Παράγραφος

1. **B.** Ο κύριος τρόπος ανάπτυξης της παραγράφου είναι η αντίθεση. Ο συγγραφέας αντιπαραθέτει την εποχή της μητριαρχίας με αυτήν της πατριαρχίας. Η χαρακτηριστική λέξη είναι ο αντιθετικός σύνδεσμος «όμως».
- Γ. • **διαπαιδαγώγηση**
- Δ. • **φροντίδα**
3. **A.** Η περίοδος είναι: **Η μαχητικότητα του γενναίου ποιμενικού οδήγησε τους αρχαίους Ρωμαίους να τον χρησιμοποιήσουν στο Κολοσσαίο εναντίον τίγρεων και λιονταριών, αλλά και στον πόλεμο εναντίων εχθρικών στρατευμάτων.**
B. • **Ο ελληνικός ποιμενικός.**
- Γ. Το ρήμα «παρατηρείται» βρίσκεται στην παθητική φωνή.
- 4.

Αιτία	Αποτελέσματα
<ul style="list-style-type: none"> • οφείλονται σε περιβαλλοντικούς παράγοντες • καθώς δεν είναι πλήρως αναπτυγμένοι • μπορεί να έχουν τη ρίζα τους σε έκθεση σε ρυπαντές κατά την παιδική ηλικία. 	<ul style="list-style-type: none"> • διατρέχουν τον κίνδυνο να προσβληθούν • με αποτέλεσμα τη πρόκληση αναπνευστικών νοσημάτων

B. ΟΧΙ

Γ. **Θέμα:** Η υγεία των παιδιών.

Η θέση του συγγραφέα: Η υγεία των παιδιών απειλείται από το μολυσμένο περιβάλλον.

Κριτήριο αξιολόγησης

1. **Δ.** Οι γονείς πρέπει να θέτουν όρια στη συμπεριφορά των παιδιών.
2. Οι δύο γονείς πρέπει πρώτα να συμφωνήσουν ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΑΟΡΙΣΤΟΥ μεταξύ τους για τα όρια και τους τρόπους εφαρμογής τους και έπειτα να τα εξηγήσουν ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΑΟΡΙΣΤΟΥ με σαφήνεια στα παιδιά. Το ζήτημα είναι ότι οι σχέσεις των γονέων με τα παιδιά τους είναι αναγκαστικά εξουσιαστικές, όπως λένε ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ οι ειδικοί. Έτσι, συχνά οι γονείς πρέπει να επινοούν ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ κανόνες πειθαρχίας και να απαιτούν ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ από τα παιδιά να τους εφαρμόσουν ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΑΟΡΙΣΤΟΥ πιστά.
3. Οι λέξεις «αφεντικά» και «φίλοι» τοποθετούνται σε εισαγωγικά επειδή έχουν μεταφορική σημασία.
4. Επιπλέον, οι γονείς πρέπει να μάθουν να λένε «όχι» και να το εννοούν. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
 Η αδυναμία τους να είναι συνεπείς στους κανόνες που οι ίδιοι θέτουν, είναι από τα πρώτα μηνύματα που παίρνει το παιδί για τον τρόπο και τους κανόνες της ζωής. Δεν είναι κακός ο γονιός που επιβάλλει μια τιμωρία και την εφαρμόζει. Μπορεί προσωρινά να γίνεται δυσάρεστος, είναι όμως αυτή η στάση του που τον κάνει ένα πρόσωπο στο οποίο μπορεί να στηριχτεί το παιδί σε αυτό και να απευθυνθεί σε οποιαδήποτε στιγμή. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
5. Είναι οι γονείς τα «αφεντικά» στο σπίτι; Σε πολλές οικογένειες, όχι. Αρκετοί γονείς προτιμούν να είναι πρωτίστως «φίλοι» με τα παιδιά τους και δεν προσπαθούν να ελέγξουν τη συμπεριφορά τους. Έχουν αφήσει (υποκείμενο: οι γονείς) στο περιθώριο το δημιουργικό παιχνίδι και αδιαφορούν (υποκείμενο: οι γονείς) για τη διατροφή των παιδιών, ακόμη και κατά την τρυφερή βρεφική ηλικία. Έτσι, οι ειδικοί (υποκείμενο) επιχειρούν να συμβουλέψουν τους νέους γονείς και προτείνουν (υποκείμενο: οι ειδικοί) μερικά βασικά βήματα τα οποία θα βοηθήσουν στην ψυχοσωματική ανάπτυξη των παιδιών.
6. Η λέξη «πρώτα» σ' αυτή την πρόταση λειτουργεί ως επίρρημα.

Ενότητα 13η

Γραμματική

- A. ΛΑΘΟΣ
 Β. ΣΩΣΤΟ
 Γ. ΛΑΘΟΣ
- Η πορεία των κοινωνικών σχέσεων με τους συνομηλικούς **θεωρείται (β' συζυγία)** ότι **συνδέεται (α' συζυγία)** με την ψυχική και κοινωνική προσαρμογή των παιδιών, την ανάπτυξή τους, αλλά και με την εμφάνιση διαφόρων ψυχολογικών προβλημάτων.
- Ρήμα: [κάνουν] Συζυγία: [α']
 Ρήμα: [μειονεκτούν] Συζυγία: [β'] Τάξη: [β']

Κάθε φωνή έχει δύο συζυγίες.

Η δεύτερη συζυγία κάθε φωνής χωρίζεται σε δύο τάξεις, όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα:

ΦΩΝΗ	Ενεργητική -ω		Παθητική -μαι	
ΣΥΖΥΓΙΑ	α'	β'	α'	β'
ΤΑΞΗ	↓	α' β'	↓	α' β'
ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ	-ω γράφω	-άω, -ώ αγαπάω, -ώ -ώ μπορώ	-ομαι λέγομαι	-ιέμαι -ούμαι αγαπιέμαι οδηγούμαι

- Ήθελαν: συζυγία α', φωνή ενεργητική
να συνεχιστεί: συζυγία α', φωνή παθητική
κατάλαβαν: συζυγία α', φωνή ενεργητική
παίζει: συζυγία α', φωνή ενεργητική
- μοιάζω
 - βλέπω
 - τρέμω
 - μένω
- Μόνο το ρήμα «απαιτεί»
- θα **πείτε** > θα ειπωθείτε
 θα **δημιουργήσετε** > θα δημιουργηθείτε
 ίσως **απωθήσει** > ίσως απωθηθεί
δώστε > δοθείτε
- A. **χτίζονται** > χτίζουν
να αναπτυχθεί > να αναπτύξει
- Το καλοκαίρι έμενα πολλή ώρα στον ήλιο, **γι' αυτό** μαύρισα.
 - Άργησα να πάω στο σχολείο την πρώτη ώρα, **επειδή** κοιμήθηκα αργά το βράδυ.
 - Δεν μπορώ να θυμηθώ ποια είναι τα αποθετικά ρήματα **καθώς** τα διάβασα μόνο μία φορά στο βιβλίο της Γραμματικής.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. **Αποφεύγετε:** από (πρόθεση)
αποτυχίες: από (πρόθεση)
αδυναμίες: α (στερητικό)
προκαλέσετε: προ (πρόθεση)
ανασφάλειας: ανά (πρόθεση)
2. **A. διακινδυνεύει**
3. **B. πρέπει να κρατάμε τα μυστικά που μας εμπιστεύθηκαν οι φίλοι.**
4.
 - ειρηνόφιλος ειρήνη + φίλος
 - υψήλιος υπό + ήλιος
 - ανθυγιεινός αντί + υγιεινός
 - συλλέγω συν + λέγω
 - έφιππος επί + ίππος
 - γεωμετρία γη + μετρώ

Ορθογραφία

1. **A. Άρχισα** να σκέφτομαι ότι, **κρίνοντας** αυστηρά κάθε πράξη των συμμαθητών μου, **αποκλείεται** να κάνω πραγματικούς φίλους στο σχολείο.
B. Το σπίτι μας, πριν γίνει **πολυκατοικία**, ήταν **διώροφο**.
Γ. Αποφάσισα επιτέλους να **συγυρίσω** το δωμάτιό μου γιατί με ειδοποίησαν οι φίλοι μου ότι θα έρθουν το **βράδυ** για **πολύ** παιχνίδι!
2. **A.** Η διαδικασία του ατόμου στην κοινωνική πραγματικότητα ονομάζet [αι] κοινωνικοποίηση. Η κοινωνικοποίηση εξαρτάτ [αι] από τη στάση των γονιών και τις διαπροσωπικές σχέσεις των μελών της οικογένειας τόσο στον οικογενειακό, όσο και στο σχολικό και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Η συναναστροφή αυτή των ανθρώπων απαιτεί την άσκηση μιας αποτελεσματικής επικοινωνίας, η οποία θα πρέπει να χαρακτηρίζet [αι] από ήπιο κλίμα, ελευθερία έκφρασης, προσοχή, ειλικρίνεια, σαφήνεια και καλοπροέραιτη διάθεση.
B. διαπροσωπικές
 ήπιο
 καλοπροαίρετη
3. Η φίλια, όπως και όλες οι σχέσεις και οι επιλογές που συνοδεύουν ένα νέο άνθρωπο, θέλει προσπάθεια και υπομονή: και για να ξεκινήσει και για να συντηρηθεί. Θέλει προσπάθεια να σώσεις τις παλιές σου φιλίες σε μια περίοδο της ζωής σου που όλα αλλάζουν. Θέλει υπομονή μέχρι να ισορροπήσεις και να μπορέσεις να δημιουργήσεις καινούργιες.
4. **Στη** φίλια πρέπει να δεχθούμε **ότι** οι άλλοι έχουν το δικαίωμα **να είναι** διαφορετικοί **από** εμάς. Εάν απαιτούμε **οί** άλλοι να έχουν τις ίδιες **προσεγγίσεις**, πεποιθήσεις και **συμπεριφορά** όπως εμείς, τότε είναι πολύ πιθανό να απωθήσουμε μακριά μας **ανθρώπους** που θα **ήταν** πολύ **καλοί** φίλοι.

Παράγραφος

1. **A.** Όταν ελπίζεις, ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ
 κινδυνεύεις ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ
 να πονέσεις. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΤΕΛΙΚΗ
B. Υποκείμενο του ρήματος της κύριας πρότασης είναι η αντωνυμία «εσύ».
Γ. Όταν ελπίζεις, κινδυνεύεις **να** πονέσεις. Και **όταν** δοκιμάζεις, κινδυνεύεις **να** αποτύχεις. Κι **όμως**, πρέπει **να** ρισκάρεις, **γιατί** η ατυχία στη ζωή είναι **να** μη ρισκάρεις τίποτε. Όποιος **δε** ρισκάρει τίποτε **δεν** έχει τίποτε **και** **δεν** είναι τίποτε. Μπορεί **να** αποφύγει τον πόνο και τη λύπη, αλλά **δε** μαθαίνει, **δε** νιώθει, **δεν** αλλάζει, **δεν** αναπτύσσεται, **δε** ζει **και** **δεν** αγαπά. Είναι δού-

- λος αλυσσοδεμένος με τις βεβαιότητες και τους εθισμούς του. Έχει ξεπουλήσει το μεγαλύτερο αγαθό του, την ατομική του ελευθερία. Μόνο ο άνθρωπος που ρισκάρει είναι ελεύθερος.
2. **A.** Έρευνες στην ψυχολογία ιεράρχησαν τα «συστατικά» της φιλίας στη νεανική ηλικία σε τρεις κατηγορίες. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Το πρώτο συστατικό είναι η εμπιστοσύνη. Να κερδίζεις την εμπιστοσύνη ενός ανθρώπου είναι σαν να κερδίζεις ένα νέο φίλο. Το δεύτερο συστατικό είναι το να μη φοβάσαι να μιλήσεις ειλικρινά για τον εαυτό σου. Σε μια φιλική σχέση χρειάζεται και οι δύο να ανοίγονται και να μιλούν για τον εαυτό τους, όπως χρειάζεται και οι δύο να ακούν ο ένας τον άλλον. Το τρίτο και τελευταίο, αλλά εξίσου σημαντικό συστατικό είναι η έλξη. Μερικοί άνθρωποι έλκονται από την ομοιότητα και μερικοί από τη διαφορετικότητα. Η έλξη, πάντως, είναι τόσο σημαντικό χαρακτηριστικό της φιλίας όσο και υποκειμενικό. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
- B.** Ο συγγραφέας χωρίζει-ταξινομεί τα συστατικά της φιλίας σε τρεις κατηγορίες: εμπιστοσύνη, ειλικρίνεια, έλξη.
- Γ.** Η λέξη «συστατικά» έχει σ' αυτή την πρόταση μεταφορική σημασία.
3. **A.** Στις μέρες μας είναι δύσκολο να δημιουργηθούν στενές φιλίες και ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Ο γρήγορος ρυθμός της ζωής, οι μακρινές αποστάσεις, η ενασχόληση των εφήβων με πολλές δραστηριότητες χαλαρώνουν τις φιλικές σχέσεις, ακόμα και αν οι ίδιοι νιώθουν την ανάγκη να μοιραστούν τις σκέψεις και τα προβλήματά τους με τους φίλους τους και να απολαύσουν τη συντροφιά τους. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
Αποτέλεσμα αυτού του τρόπου ζωής είναι να επικοινωνούν μεταξύ τους κυρίως σε εκδηλώσεις διασκέδασης ή από το τηλέφωνο. **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**
- B.** Ο γρήγορος ρυθμός της ζωής, οι μακρινές αποστάσεις, η ενασχόληση των εφήβων με πολλές δραστηριότητες.
- Γ.** • **αιτία-αποτέλεσμα**
- Δ.** Υποκείμενα στο ρήμα «χαλαρώνουν»: Ο γρήγορος ρυθμός της ζωής, οι μακρινές αποστάσεις, η ενασχόληση των εφήβων με πολλές δραστηριότητες.
4. **A.** • **Η οικογένεια**
- B.** Μέσα στην οικογένεια το άτομο ικανοποιεί τις βιολογικές και ψυχολογικές ανάγκες του, αποκτά κοινωνικές αρετές, διδάσκεται ηθικές αξίες, διαμορφώνει και καλλιεργεί το χαρακτήρα του, αποκτά γνώσεις και λύνει τις απορίες του.

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Για τους εφήβους της εποχής μας, οι φιλίες συνάπτονται σε περιοχές πέρα από τη σχολική τάξη ή τη γειτονιά τους. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Το Διαδίκτυο και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, αλλά και οι δικτυακοί τόποι κοινωνικής δικτύωσης αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι έφηβοι ορίζουν τη φιλία και την επικοινωνία με τους συνομηλίκους τους. Πολλές φορές, μάλιστα, γίνονται φίλοι με άτομα τα οποία δεν γνωρίζουν στον πραγματικό κόσμο. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
Η θέση που υποστηρίζει ο συγγραφέας είναι ότι: το διαδίκτυο αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι αντιλαμβάνονται τη φιλία.
2. Υποκείμενο των ρημάτων είναι η ονοματική φράση «οι έφηβοι».
3. Το διαδίκτυο > ουσιαστικό
και > σύνδεσμος συμπλεκτικός
σημαντικό > επίθετο
που > αναφορική αντωνυμία
κοινωνικής > επίθετο
προσφέροντας > μετοχή
τη > άρθρο

δυνατότητα > ουσιαστικό

να > τελικός σύνδεσμος

απαραίτητα > επίρρημα

τους > κτητική αντωνυμία

4. Παράγραφος 1:

συνάπτονται > συν (πρόθεση)

επικοινωνία > επί (πρόθεση)

Παράγραφος 2

αποστολή > από (πρόθεση)

τηλέφωνο > τηλε- (αρχαιοελληνικό επίρρημα)

Παράγραφος 3

Διαδίκτυο > διά (πρόθεση)

προσφέροντας > προς (πρόθεση)

Παράγραφος 4

αναπτύσσουν > ανά (πρόθεση)

χρησιμοποιήσουν > χρήσιμος (επίθετο)

5. παίζει > θα παίξει, έπαιξε

δημιουργούν > θα δημιουργήσουν, δημιούργησε

συμβάλλουν > θα συμβάλει, συνέβαλε

να χτίσουν > θα χτίσουν, έχτισαν

θεμελιώσουν > θα θεμελιώσουν, θεμελίωσαν

ενισχύσουν > θα ενισχύσουν, ενίσχυσαν

να γίνουν > θα γίνουν, έγιναν

περιορίζεται > θα περιοριστεί, περιορίστηκε

6. προσφέροντας στους εφήβους τη δυνατότητα να χτίσουν σχέσεις, να θεμελιώσουν την ανεξαρτησία τους, να ενισχύσουν την ταυτότητά τους και να γίνουν μέρος μιας κοινότητας

7. Α. τα μικρότερης ηλικίας παιδιά θα συνδεθούν online πολύ πιο σπάνια

Β. για να (τελικός)

δηλαδή (επεξηγηματικός)

για να (τελικός)

Γ. για να > τελική πρόταση

δηλαδή > συνδέει (ως παρατακτικός σύνδεσμος) τις δύο τελικές προτάσεις με σκοπό η δεύτερη να επεξηγεί την πρώτη.

για να > τελική πρόταση

Ε. δηλαδή, και

Ενότητα 14η

Γραμματική

1. Α. ΣΩΣΤΟ

Β. ΣΩΣΤΟ

Γ. ΛΑΘΟΣ

Δ. ΣΩΣΤΟ

2. Α. Στην πρώτη συζυγία ανήκουν που έχουν κατάληξη **-ω** και **-μαι**, ενώ στη δεύτερη συζυγία ανήκουν τα ρήματα που έχουν κατάληξη **-άω**, **-ώ** και **-ιέμαι**, **-ούμαι**.

Β. Τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας χωρίζονται σε δύο τάξεις. Η πρώτη τάξη περιλαμβάνει τα ρήματα που λήγουν σε **-άω**, **-ώ**, **-ιέμαι**, ενώ η δεύτερη τάξη προλαμβάνει τα ρήματα που λήγουν σε **-ώ**, **-ούμαι**.

Γ. Οι διαθέσεις των ρημάτων είναι η ενεργητική, η παθητική, η μέση και η ουδέτερη.

Δ. Μεταβατικά λέγονται τα ρήματα που δείχνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου μεταβαίνει- μεταβιβάζεται σε ένα αντικείμενο.

Η δεύτερη συζυγία κάθε φωνής χωρίζεται σε δύο τάξεις, όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα:

ΦΩΝΗ	Ενεργητική -ω		Παθητική -μαι	
ΣΥΖΥΓΙΑ	α'	β'	α'	β'
ΤΑΞΗ	↓	α' β' ↓ ↓	↓	α' β' ↓ ↓
ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ	-ω γράφω	-άω, -ώ αγαπάω, -ώ -ώ μπορώ	-ομαι λέγομαι	-ιέμαι -ούμαι αγαπιέμαι οδηγούμαι

3.

Το υποκείμενο βρίσκεται σε μια κατάσταση.	<ul style="list-style-type: none"> Ενεργητικά ρήματα Παθητικά ρήματα Ουδέτερα ρήματα Μέσα ρήματα
Το υποκείμενο δέχεται μια ενέργεια από άλλον.	
Το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργεια γυρίζει στο ίδιο.	
Το υποκείμενο ενεργεί.	

4. • Το σχέδιο νόμου που κατέθεσε η αντιπολίτευση απορρίφθηκε από την πλειοψηφία του Κοινοβουλίου.
• Κανονικά διεξάγεται η κίνηση των οχημάτων μεταξύ Ν. Φώκαιας-Αθύτου, στην περιοχή Βόθωνα Κασσάνδρας, μετά τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν από κατολισθήσεις.
• Τα δικαιολογητικά που εκδίδονται από τις αρχές ξένων χωρών πρέπει να είναι επικυρωμένα για τη γνησιότητά τους.
5. Α. Ολόκληρη η κοινωνία της Σπάρτης **ήταν** βασισμένη στη στρατιωτική εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτές **υπέβαλλαν** σε δοκιμασίες τα παιδιά για να **μελετήσουν** τις ικανότητές τους. Τα **εγκατέλειπαν** στο κρύο, τα **άφηναν** νηστικά, τα **ανάγκαζαν** να **τρέχουν** ξυπόλυτα σε πετρώδη εδάφη και να **κοιμούνται** σε καλάμια που **είχαν μαζέψει** μόνα τους. **Ήταν** επίσης σημαντικό να **μάθουν** να μη **φλυαρούν**. «Το λακωνίζειν εστί φιλοσοφείν» ακόμη και σήμερα **χαρακτηρίζει** τις σύντομες και εύστοχες διατυπώσεις.
- Β. **υπέβαλλαν** > α' συζυγία
μελετήσουν > β' συζυγία
- Δ. **υπέβαλλαν**
εγκατέλειπαν
μαζέψει
χαρακτηρίζει
- Δ. Τα **εγκατέλειπαν** (οι εκπαιδευτές) στο κρύο, τα **άφηναν** (οι εκπαιδευτές) νηστικά, τα **ανάγκαζαν** (οι εκπαιδευτές) να **τρέχουν** (τα παιδιά) ξυπόλυτα σε πετρώδη εδάφη και να **κοιμούνται** (τα παιδιά) σε καλάμια που **είχαν μαζέψει** (τα παιδιά) μόνα τους.
6. Α. ο διαλεκτός των θεών κατά το μύθο
Β. Ο Πηλέας > υποκείμενο

γέννησε > ρήμα
τον Αχιλλέα > αντικείμενο
και τον (τον Αχιλλέα: άμεσο αντικείμενο)
παρέδωσε > ρήμα
στον Κένταυρο Χείρωνα > έμμεσο αντικείμενο
για να τον (τον Αχιλλέα: αντικείμενο)
αναθρέψει > ρήμα
δίνουν > ρήμα
οι αριστοκρατικές οικογένειες > υποκείμενο
στα παιδιά τους > έμμεσο αντικείμενο
(την αγωγή > άμεσο αντικείμενο)

7.

1. Πρόσωπο	1. τρίτο
2. Αριθμός	2. ενικός
3. Χρόνος	3. αόριστος
4. Ποιόν ενέργειας	4. συνοπτικό
5. Έγκλιση	5. οριστική
6. Φωνή	6. ενεργητική
7. Διάθεση	7. ενεργητική

8. Ήταν: βοηθητικό ρήμα είμαι
έθρεψε > τρέφω (θρέφω): α΄ συζυγία
άσκησε > ασκώ: β΄ συζυγία, β΄ τάξη
να γίνει > γίνομαι: α΄ συζυγία

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- περιλαμβάνει: περί (πρόθεση) λαμβάνω (ρήμα)
διαταραχές: διά (πρόθεση) ταραχή (ουσιαστικό)
λογοθεραπείας: λόγος (ουσιαστικό) θεραπεία (ουσιαστικό)

Ορθογραφία

- Στη Σπάρτη το σχολείο ήταν πάρα **πολύ** αυστηρό, γιατί ήθελε να **προετοιμάσει** τα παιδιά για τη στρατιωτική τους **σταδιοδρομία**. Σύμφωνα με τη λακωνική αγωγή, τα παιδιά ήδη στα επτά τους χρόνια, με τη φροντίδα της πολιτείας, ζούσαν μαζί, **μακριά** από το σπίτι τους.
- Ύστερα από τη βασική εκπαίδευση άρχιζαν, για όσους το επιθυμούσαν, οι ειδικότερες σπουδές κυρίως στους **τομείς της** ιατρικής, της νομικής, της ρητορικής και της φιλοσοφίας. Περίφημη ήταν στην Αθήνα η Ρητορική Σχολή του Ισοκράτη και η Φιλοσοφική Σχολή του Πλάτωνα.

Παράγραφος

- A.** Οι πληροφορίες που με βοηθούν να καταλάβω ότι η σωματική άσκηση των νέων της Σπάρτης δημιουργούσε ικανότατους αθλητές είναι: **από τους πρώτους Ολυμπιακούς Αγώνες κατακτούν τον κότινο της νίκης. Από τη 15^η Ολυμπιάδα, το 720 π.Χ., ο Σπαρτιάτης Άκανθος ήταν ο νικητής στο δόλιχο και μέχρι το 576 π.Χ., από τους 81 ολυμπιονίκες οι 47 ήταν Σπαρτιάτες. Στο δρόμο σταδίου, από τους 36 νικητές οι 21 ήταν Σπαρτιάτες.**

- Β. Ο Σπαρτιάτης διαμόρφωσε αυτή την αντίληψη εξαιτίας του εκπαιδευτικού συστήματος που έδινε προτεραιότητα στη βελτίωση των σωματικών δυνατοτήτων και την εκμάθηση της πολεμικής τέχνης.
- Γ. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Σπάρτης καλλιέργησε αυτή τη νοοτροπία.
- Δ. διατηρούσε (παρατατικός)
Ενεστώτας: διατηρεί
Εξακολουθητικός μέλλοντας: θα διατηρεί
2. [Γι' αυτό το λόγο,]
4. Α. Το παιχνίδι είναι εκπαίδευση ζωής. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Το παιχνίδι αποτελεί δραστηριότητα ζωτικής σημασίας για την ομαλή ψυχική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού καθώς και αποτελεσματικό παιδαγωγικό μέσο. Γι' αυτό, οι γονείς πρέπει να ενθαρρύνουν τα παιδιά να παίζουν με δημιουργικά παιχνίδια και να μην τα αφήνουν «κολημένα» μπροστά στην οθόνη της τηλεόρασης. Δεν είναι όμως όλα τα παιχνίδια ίδια. Μόνο τα δημιουργικά παιχνίδια καλλιεργούν τις δεξιότητες και τη φαντασία του παιδιού, ή εξασκούν το σώμα, τη μνήμη και την εξυπνάδα του. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
- Β. Τα δύο βασικά νοήματα της παραγράφου χωρίζονται στην τρίτη κατακόρυφη γραμμή, επειδή ο συγγραφέας διατυπώνει μια αντίθεση σχετικά με το ρόλο των παιχνιδιών.
- Γ. ενθαρρύνουν
αφήνουν
εξασκούν
- Δ. Η λέξη έχει μεταφορική σημασία.
- Ε. Οι δεξιότητες και η φαντασία του παιδιού καλλιεργούνται μόνο από τα δημιουργικά παιχνίδια.

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Γ. Οι διαφορές στην εκπαίδευση στην Αθήνα και τη Σπάρτη οφείλονται σε κοινωνικούς και πολιτικούς λόγους.
2. Η παράγραφος αναπτύσσεται με αντίθεση: ο συγγραφέας αντιπαραθέτει την πολιτειακή οργάνωση της Σπάρτης σ' αυτήν της Αθήνας.
3. Αρχαιοτρόπους = παρωχημένους, ξεπερασμένους, συντηρητικούς
4. προβάλλει: α' συζυγία
αντιτάσσει: α' συζυγία
δημιουργεί: β' συζυγία
εντάσσεται: α' συζυγία
αποτελεί: β' συζυγία
διαπαιδαγωγούσε: β' συζυγία
5. έχουν εκσυγχρονισθεί
χρόνος: παρακείμενος
φωνή: παθητική
διάθεση: παθητική
6. Έτσι, λοιπόν, οι Κορίνθιοι [υποκείμενο] διαμνύουν στους Σπαρτιάτες (έμμεσο αντικείμενο) ότι οι Αθηναίοι έχουν εκσυγχρονισθεί (άμεσο αντικείμενο), με φυσική συνέπεια την υπεροχή τους.

Ενότητα 15η

Γραμματική

1. Άνεμοι που έπνεαν με ταχύτητα άνω των 150 χιλιομέτρων την ώρα ξερίζωσαν δέντρα, ενώ από τις καταρακτώδεις βροχές πλημμύρισαν σπίτια και διακόπηκε η ηλεκτροδότηση περισσότερων

του ενός εκατομμυρίου σπιτιών κυρίως στο δυτικό τμήμα της Γαλλίας. Μεταξύ των θυμάτων είναι μια 88χρονη η οποία πνίγηκε μέσα στο σπίτι της. Η θύελλα πλήττει την Κυριακή την κεντρική Γαλλία και στο Παρίσι οι άνεμοι πνέουν με ταχύτητα άνω των 100 χιλιομέτρων την ώρα. Πρόκειται για μια από τις χειρότερες θύελλες που έχουν πλήξει τη χώρα από το 1999, όταν έχασαν τη ζωή τους 92 άνθρωποι.

2. Ο Ηράκλειτος, ο Σωκράτης, ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης υπήρξαν οι μεγαλύτεροι φιλόσοφοι του αρχαίου κόσμου.
3. [«] Ο καθένας στο είδος του [»] λέει ένας λαϊκός λόγος [.] Είναι κοινός τόπος ότι οι παροιμιακές εκφράσεις αποκρυσταλλώνουν τη σοφία του λαού [.] Με τα σημερινά δεδομένα αυτή η έκφραση θα ήταν σωστότερη [.] αν είχε διατυπωθεί έτσι [: «] καθένας στο είδος του για την ανθρωπότητα [».]
4. Οι βασικές > βασικότερες
αποτελεσματική > αποτελεσματικότερη
σωστό > σωστότερο
5. **A. Το αεροπλάνο είναι πιο γρήγορο μέσο μεταφοράς από το τρένο.**
Γ. Το αεροπλάνο είναι το πιο γρήγορο μέσο μεταφοράς.
Δ. Το αεροπλάνο είναι το γρηγορότερο μέσο μεταφοράς.
6. **A. Με τις αυξήσεις στα καύσιμα, η βενζίνη θα είναι [ακριβότερη]**
B. Με αυτό το χρονόμετρο θα κάνεις [ακριβέστερες] μετρήσεις της ταχύτητας των δρομέων.
7. **A. Οι περισσότεροι νέοι θέλουν να επιλέξουν [επικερδή] επαγγέλματα.**
B. Τα πεύκα είναι [αιθαλή] δέντρα.
Γ. Μόνο με τις [συνεχείς] προσπάθειες του δασκάλου τα παιδιά έμαθαν Γεωμετρία.
Δ. Ο πατέρας του ασχολείται με τις [διεθνείς] μεταφορές.
8.
 - Πρέπει να προσπαθήσεις **πολύ** για να πετύχεις τους στόχους σου.
 - **Πολλοί** φίλοι μου πηγαίνουν για διακοπές στο βουνό.
 - Η Χριστίνα έχει **πολύ** υψηλούς στόχους.
 - **Πολύς** λόγος γίνεται τελευταία για την εγκληματικότητα.
 - Έγινα καλός στα Μαθηματικά με **πολύ** διάβασμα.
 - Χρειάζεται **πολλή** προσοχή όταν περνάς το δρόμο!
9.
 - απλός **ΝΑΙ**
 - άγνωστος **ΟΧΙ**
 - γυναικείος **ΟΧΙ**
 - σύνθετος **ΝΑΙ**
 - παραθαλάσσιος **ΟΧΙ**
 - χάλκινος **ΟΧΙ**
 - χθεσινός **ΟΧΙ**
 - σημαντικός **ΝΑΙ**

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. **Γ. Μερικές φορές οι γονείς κακομεταχειρίζονται τα μικρά παιδιά.**
2. απαλά, σκοτεινά (σκούρα)
3.
 - θαμπάδα **θαμπός**
 - απλότητα **απλός**
 - βαρύτητα **βαρύς**
 - αρμύρα **αρμυρός**
 - εμπιστοσύνη **έμπιστος**
 - ευγνωμοσύνη **ευγνώμων**
5. **Γ. νοσταλγία**

Ορθογραφία

1. Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και η έκρηξη των γνώσεων **επιβάλλουν** νέες συνθήκες στην ανταγωνιστικότητα των οικονομιών, στην παραγωγική διαδικασία και στην αγορά εργασίας. Με γρήγορους ρυθμούς **αντικαθίστανται** τα παλιά **επαγγέλματα** από νέα, ενώ η επαγγελματική **κινητικότητα γίνεται πλέον** βασικό συστατικό **στοιχείο** της αγοράς εργασίας.
2.
 - Χθες συναντήσαμε δύο **δημοφιλείς** ηθοποιούς.
 - Ο **καλύτερος** άνθρωπος είναι ο Απόστολος.
 - Ο Ειρηνικός ωκεανός **είναι βαθύς**.
 - Έθεσαν **πλείστα** θέματα προς συζήτηση.
- 3.

διαβεβαιώνω	Ο
εικονογράφιση	Α
λειτουργεία	Α
καινοτομώ	Ο
μεμωνομένος	Α
εξωτικός	Ο

Παράγραφος

1. **A.** Η Γη φιλοξενεί εκατομμύρια διαφορετικά είδη οργανισμών που διαφέρουν στην εμφάνιση, στον τρόπο με τον οποίο ζουν, στον τόπο όπου κατοικούν κτλ. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
 Ποιο είναι το μυστικό αυτής της τεράστιας πολυμορφίας; Πώς εξηγείται, για παράδειγμα, το γεγονός ότι το πεύκο έχει φύλλα σκληρά και λεπτά σαν βελόνες, ενώ το πλατάνι έχει μεγάλα και τρυφερά φύλλα; Αν παρατηρήσουμε το περιβάλλον των οργανισμών, θα προσέξουμε ότι τα πεύκα συναντώνται σε περιοχές με λίγο νερό και πολύ φως ενώ τα πλατάνια σε περιοχές με μεγάλη υγρασία. Θα παρατηρήσουμε ακόμη ότι και άλλα είδη φυτών, όπως η ελιά, που ευδοκιμούν σε ξηρές περιοχές διαθέτουν επίσης στενά και σκληρά φύλλα σαν του πλάτανου! Συνεπώς, πρέπει να αναζητήσουμε την εξήγηση της ποικιλομορφίας τόσο στις ατομικές δυνατότητες κάθε οργανισμού όσο και στις ιδιαίτερες συνθήκες του περιβάλλοντος στο οποίο ζει. Το μυστικό βρίσκεται στην αλληλεπίδραση που υπάρχει ανάμεσα στους οργανισμούς και στο περιβάλλον τους, καθώς και στη δυνατότητα των οργανισμών να προσαρμόζονται σ' αυτό.
ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ
ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
- B.** Το πρόβλημα που απασχολεί το συγγραφέα σ' αυτή την παράγραφο είναι **οι αιτίες της τεράστιας ποικιλομορφίας των οργανισμών στη Γη**.
- Γ.** Η ποικιλομορφία των οργανισμών οφείλεται στην αλληλεπίδραση που υπάρχει ανάμεσα στους οργανισμούς και στο περιβάλλον τους, καθώς και στη δυνατότητα των οργανισμών να προσαρμόζονται σ' αυτό.
- Δ.** Η Γη φιλοξενεί εκατομμύρια διαφορετικά είδη οργανισμών που διαφέρουν στην εμφάνιση, στον τρόπο με τον οποίο ζουν, στον τόπο όπου κατοικούν κτλ. Ποιο είναι το μυστικό αυτής της τεράστιας πολυμορφίας; Πώς εξηγείται, **για παράδειγμα**, το γεγονός ότι το πεύκο έχει φύλλα σκληρά και λεπτά σαν βελόνες, ενώ το πλατάνι έχει μεγάλα και τρυφερά φύλλα; [ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ] Αν παρατηρήσουμε το περιβάλλον των οργανισμών, θα προσέξουμε ότι τα πεύκα συναντώνται σε περιοχές με λίγο νερό και πολύ φως ενώ τα πλατάνια σε περιοχές με μεγάλη υγρασία. Θα παρατηρήσουμε ακόμη ότι και άλλα είδη φυτών, όπως η ελιά, που ευδοκιμούν σε ξηρές περιοχές διαθέτουν επίσης στενά και σκληρά φύλλα σαν του πλάτανου! [ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ] **Συνεπώς**, πρέπει να αναζητήσουμε την εξήγηση της ποικιλομορφίας τόσο στις ατομικές

δυνατότητες κάθε οργανισμού όσο και στις ιδιαίτερες συνθήκες του περιβάλλοντος στο οποίο ζει. [ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ] Το μυστικό βρίσκεται στην αλληλεπίδραση που υπάρχει ανάμεσα στους οργανισμούς και στο περιβάλλον τους, καθώς και στη δυνατότητα των οργανισμών να προσαρμόζονται σ' αυτό.

- E. Η εξήγηση της ποικιλομορφίας πρέπει να αναζητηθεί στις ατομικές δυνατότητες κάθε οργανισμού όσο και στις ιδιαίτερες συνθήκες του περιβάλλοντος στο οποίο ζει.
2. 2. Πολλές, καθώς διάβαζα, μ' έπιανε νύστα.
 5. Σιγά σιγά θάμπωναν και τα γράμματα που ήταν μπροστά στα μάτια μου και το κεφάλι μου βάραινε κι έπεφτε απάνω στον αγκώνα μου και έβλεπα καθαρά πως η ιστορία που διάβαζα εγκατέλειπε το χαρτί και, ανεβαίνοντας στους ουρανό, έπαιρνε κατεύθυνση προς το άπειρο.
 3. Εγώ την ακολουθούσα και μιλούσα με το κύριο πρόσωπο και σιγά σιγά εκείνο χανόταν κι εγώ έπαιρνα τη θέση του.
 1. Πολλές φορές, μες σ' όνειρό μου ξεχνούσα την πραγματική μου οντότητα και γινόμουν σ' αλήθεια άλλος άνθρωπος.
 4. Τούτο καθόλου δε με παραξένευε και το έβρισκα φυσικότατο να έχω γένια, παραδείγματος χάριν, ή να είμαι ο πραγματικός Ροβινσών ή λιοντάρι και να βρυχώμαι.

B.

	Συνοπτικό ποιόν ενέργειας
διάβαζα	διάβασα
ακολουθούσα	ακολούθησα
ξεχνούσα	ξέχασα
μιλούσα	μίλησα
χανόταν	χάθηκε
έπαιρνα	πήρα

- Γ. Το κείμενο της παραγράφου είναι αφηγηματικό, επειδή ο συγγραφέας αφηγείται τα προσωπικά του βιώματα καθώς τον καταλάμβανε η νύστα και άρχισε να ονειρεύεται.
3. A. Το κείμενο είναι περιγραφικό.
 - B. Το ποιόν ενέργειας των περισσότερων ρημάτων στην πρώτη παράγραφο είναι εξακολουθητικό.
 - Γ. έμπαινες, ανέβαζε. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τα ρήματα αυτά για να περιγράψει το χώρο του σπιτιού και να καταστήσει το λόγο του παραστατικό.
 - Δ. γερή, γαλάζιο, ξύλινη, μυθικών,

Κριτήριο αξιολόγησης

3. Η πρώτη περίοδος αναφέρεται στα φτωχά παιδιά. Η δεύτερη περίοδος αναφέρεται στα παιδιά των πλουσιότερων (των πιο εύπορων) οικογενειών.
4.
 - ανέμελη **ξέγνοιαστη**, **αμέριμνη**
 - ανόθευτη **γνήσια**, **αυθεντική**
5. A. Ο καστανάς και ο σαλεπιτζής > υποκείμενα
εμφανίζονταν > ρήμα
για να θερμάνουν > ρήμα
ο καστανάς και ο σαλεπιτζής > υποκείμενα
για να γλυκάνουν > ρήμα
ο καστανάς και ο σαλεπιτζής > υποκείμενα
- B. Με τους τελικούς συνδέσμους **για να**. Είναι δευτερεύουσες προτάσειςτελικές.

Ενότητα 16η

Γραμματική

1. δουλειές τους: κτητική αντωνυμία
του προσφέρουν: αδύνατος τύπος της προσωπικής αντωνυμίας
2. Α. Στείλε του μήνυμα να έρθει στη Θεσσαλονίκη.
Β. Πρέπει να τους καλέσεις στα γενέθλιά σου.
Γ. Να τους πεις να μην πειράζουν τον υπολογιστή σου.
Δ. Να της πεις να φέρει το τετράδιό της των Μαθηματικών.
3. Α. Η καθηγήτριά μας Κ μας Π είπε να μη μιλάμε όλοι μαζί.
Β. Τη Π χαιρέτισα από μακριά και της Π φώναξα να προσέχει.
Γ. Το βιβλίο σας Κ μας το Π έδωσε ο Νίκος να το Π φυλάξουμε στη βιβλιοθήκη.
Δ. Τους Π έδωσες τα διαγωνίσματά τους Κ;
Ε. Την Π είδες τη διαφήμιση για τους Γιατρούς χωρίς Σύνορα;
ΣΤ. Ο καθηγητής μας Κ σας Π έδωσε το ίδιο διαγώνισμα;
4. Α. Αυτό το βιβλίο πρέπει να το δώσεις στο Γιώργο.
Β. Αυτόν τον καιρό διαβάζω προτιμώ να διαβάζω λογοτεχνικά βιβλία.
Γ. Τη Μαρία την εκτιμώ για τη δημιουργική φαντασία της.
Δ. Αν και έχουμε ακόμη πολύ δρόμο μέχρι την πλήρη ηλεκτρονική διακυβέρνηση, κάποια βήματα έχουν γίνει προς αυτή την κατεύθυνση.
Ε. Τα τελευταία χρόνια το Internet αποτελεί όλο και περισσότερο τον πρωταρχικό προορισμό για όσους θέλουν να ενημερωθούν για την επικαιρότητα και να πληροφορηθούν όσα συμβαίνουν στον κόσμο, κυρίως ανάμεσα στους νέους.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Α. απόγνωση
2. σίγουρα = βέβαια
ανεπηρέαστους = αμερόληπτος

Ορθογραφία

1. Α. Η αγορά εισιτηρίων για πλοία ή αεροπλάνα μέσω του Διαδικτύου είναι όλο και πιο δημοφιλής.
Β. Οι αλλαγές που έχει επιφέρει στο τοπίο της ενημέρωσης το Internet είναι κοσμογονικές.
Γ. Οι δυνατότητες που παρέχει στους χρήστες για πληρέστερη πληροφόρηση από διαφορετικές πηγές, για συμμετοχή στην τελική διαμόρφωση της είδησης και για συνεχή επαφή με την επικαιρότητα, κάνουν την ενημέρωση μέσω αυτού μια διαδικασία ιδιαίτερα ελκυστική για τη νεότερη γενιά.
2. Τα παιδιά θέλουν ήρωες, φιγούρες-πρότυπα που μπορούν να υπερνικούν όρια του τόπου και του χρόνου, τη λογική και την τάξη, να αναποδογυρίζουν την πραγματικότητα, να χρησιμοποιούν το θάρρος, τη δύναμη, την ευστροφία και τη φαντασία τους και να τα βάζουν με μεγαλύτερους και δυνατότερους.
3. Από το Βόρειο Ατλαντικό η ξεστρατισμένη φάλαινα έστριψε ανατολικά και πέρασε μέσα από τα Στενά του Γιβραλτάρ. Όταν έφτασε στις ακτές του Ισραήλ, φαινόταν αδυνατισμένη αλλά υγιής.

Παράγραφος

1. **B.** Οι λέξεις αυτές είναι επιρρήματα.
 - Γ. μπορεί (να προσφέρουν: υποκείμενο)
μπορεί (να ωφεληθούν: υποκείμενο)
πρέπει (να τονιστεί: υποκείμενο)
 - Δ. σε αυτά > τα παιδιά
αυτό > η ωφέλεια από την τηλεόραση
τους > προγράμματα
2. **B. Ωστόσο**, όλοι οι επιστήμονες προειδοποιούν τους γονείς για τον αρνητικό ρόλο της στην ανατροφή του παιδιού. «Αποτελεί», υποστηρίζουν με έμφαση, «την πιο ανεπαρκή φυσική, νοητική και κοινωνική δραστηριότητα». **ΑΝΤΙΘΕΣΗ**
Το παιδί που απορροφάται από το «μαγικό κουτί» ΑΙΤΙΑ δεν παίζει, δεν τρέχει, δεν ακούει ιστορίες, δε διαβάζει βιβλία, δε ζωγραφίζει. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**
Η τηλεόραση, μάλιστα, σ' αυτή την ηλικία **ΑΙΤΙΑ** συνδέεται άμεσα με τους εφιάλτες και τις φοβίες που βασανίζουν τα μικρά παιδιά, επειδή δεν μπορούν να ξεχωρίσουν τι είναι αληθινό και τι όχι. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**
 - Γ. *Η τηλεόραση είναι σίγουρα η ...πιο αποτελεσματική μπέμπι σίτερ.*
Η συγγραφέας ειρωνεύεται την τάση πολλών γονέων να χρησιμοποιούν την τηλεόραση ως παιδαγωγό των παιδιών τους.
«Αποτελεί», υποστηρίζουν με έμφαση, «την πιο ανεπαρκή φυσική, νοητική και κοινωνική δραστηριότητα».
Σ' αυτή την περίοδο τοποθετεί σε εισαγωγικά αυτούσια τα λόγια των επιστημόνων.
 - Δ. • Υποκείμενο: το παιδί
• Η φράση λειτουργεί ως ποιητικό αίτιο, επειδή υπάρχει παθητική σύνταξη.
• Το παιδί που απορροφάται από το μαγικό κουτί δεν παίζει.
Το μαγικό κουτί απορροφά το παιδί το οποίο δεν παίζει.
3. **A.** Το διαδίκτυο αποτελεί πλέον σημαντικό τμήμα της ζωής μας. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ**
Μέσα από τις υπηρεσίες που προσφέρει, η καθημερινότητά μας γίνεται ευκολότερη, ενώ ταυτόχρονα ανοίγονται νέοι ορίζοντες γνώσης. Ωστόσο, το διαδίκτυο μπορεί να μας επηρεάσει και αρνητικά, όπως άλλωστε και όλα τα μέσα πληροφόρησης. Ο πιο σοβαρός από τους κινδύνους που σχετίζονται με τον κόσμο του διαδικτύου είναι ο εθισμός. Οι χρήστες που εθίζονται τείνουν να παραμελούν τις άλλες δραστηριότητες της ζωής τους, ενώ, αν δεν ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος, ο εθισμένος είναι δυνατό να υποστεί ψυχική και σωματική φθορά. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
 - B. Το διαδίκτυο αποτελεί πλέον σημαντικό τμήμα της ζωής μας. Μέσα από τις υπηρεσίες που προσφέρει, η καθημερινότητά μας γίνεται ευκολότερη, ενώ ταυτόχρονα ανοίγονται νέοι ορίζοντες γνώσης. Ωστόσο, το διαδίκτυο μπορεί να μας επηρεάσει και αρνητικά, όπως άλλωστε και όλα τα μέσα πληροφόρησης. **|** Ο πιο σοβαρός από τους κινδύνους που σχετίζονται με τον κόσμο του διαδικτύου είναι ο εθισμός. Οι χρήστες που εθίζονται τείνουν να παραμελούν τις άλλες δραστηριότητες της ζωής τους, ενώ, αν δεν ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος, ο εθισμένος είναι δυνατό να υποστεί ψυχική και σωματική φθορά.
 - Γ. Αν και το διαδίκτυο διευκολύνει τη ζωή μας, ο εθισμός σ' αυτό μπορεί να προκαλέσει ανεπάρκως βλάβες στην υγεία.

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Η συγγραφέας παρουσιάζει τους λόγους που ωθούν τα παιδιά στην παρακολούθηση της τηλεόρασης στο δεύτερο μισό της 1^{ης} παραγράφου (*Η τηλεόραση αποτελεί γι' αυτή, ... διασκέδαση, συντροφιά*) και κυρίως σε ολόκληρη τη 2^η παράγραφο.

- Οι λόγοι που ωθούν τα παιδιά στην παρακολούθηση της τηλεόρασης είναι:
- Η τηλεόραση προσφέρει ένταση, δράση, συγκίνηση, διασκέδαση, συντροφιά.
 - Σ' αυτήν συναντούν ήρωες με υπεράνθρωπες ή μυθικές δυνατότητες.
 - Συνδυάζει ήχο και εικόνα.
 - Κυρίως όμως ο ήχος τα προσελκύει συναισθηματικά.
2. Ο μόνος τρόπος να βοηθήσουμε τα παιδιά είναι να αναγνωρίσουμε τι αναζητούν στις διάφορες εκπομπές και να τα βοηθήσουμε να μη γίνουν «τηλεοπτικά θύματα». **ΠΡΩΤΗ ΛΥΣΗ**
Αυτό μπορεί να επιτευχθεί βλέποντας πότε πότε αυτά που βλέπουν, χωρίς γκρίνια και υποτιμητικά σχόλια («τι βλακείες είναι αυτές που βλέπεις πάλι»). **ΔΕΥΤΕΡΗ ΛΥΣΗ**
Επιπλέον, πρέπει να θέτουμε σαφή όρια σχετικά με το χρόνο παρακολούθησης της τηλεόρασης, δίνοντας το παράδειγμα με τη συμπεριφορά μας. **ΤΡΙΤΗ ΛΥΣΗ**
Το ιδανικό βέβαια θα ήταν να προσφέρουμε στο παιδί εναλλακτικές λύσεις, όπως το παιχνίδι, το διάβασμα, ο περίπατος και η άθληση. **ΤΕΤΑΡΤΗ ΛΥΣΗ**
3. η οποία > αναφορική αντωνυμία
τα γούστα της > κτητική αντωνυμία
το δικό τους ρυθμό > κτητική αντωνυμία
τις δικές τους προτιμήσεις > κτητική αντωνυμία
αποτελεί γι' αυτά > δεικτική αντωνυμία
4. Αυτό (η δυνατότητα να βρουν ένταση, δράση, συγκίνηση, διασκέδαση, συντροφιά).
Ως το δέκατο έτος της ηλικίας τους, (εννοεί το δέκατο έτος της ηλικίας των παιδιών)
5. Αν ανοίξουν την τηλεόραση, θα βρουν ένταση, δράση, συγκίνηση, διασκέδαση, συντροφιά.
Από την πρόταση παραλείπεται το υποκείμενο (τα παιδιά), επειδή εννοείται από την προηγούμενη πρόταση.
6. Με τη φράση «πρέπει να βοηθήσουμε τα παιδιά να μη γίνουν "τηλεοπτικά θύματα"» η συγγραφέας εννοεί ότι πρέπει να βοηθήσουμε τα παιδιά να μην εξαρτώνται από την τηλεόραση και κυρίως να μη δέχονται άκριτα τα μηνύματά της.

Ενότητα 17η

Γραμματική

1. έχει βοηθήσει **σημαντικά** > τρόπος
πολύ μεγάλο ποσοστό > ποσό
κάποτε ήταν απρόσιτες > χρόνος
αυξάνεται **συνεχώς** > συχνότητα, διάρκεια
2. Α. Έβαλε στο γάλα **πολλή** ζάχαρη. [επίθετο, επίρρημα]
Β. Έβαλε στον καφέ **πολύ** λίγη ζάχαρη. [επίθετο, επίρρημα]
Γ. Διάβασε **πολύ** καλά όλα τα μαθήματα. [επίθετο, επίρρημα]
Δ. Σας ευχαριστώ **πολύ!** [επίθετο, επίρρημα]
Ε. Είναι **πολύ** καλός μαθητής. [επίθετο, επίρρημα]
ΣΤ. Μαζεύτηκε **πολύς** κόσμος. [επίθετο, επίρρημα]
Ζ. Ο Γιάννης έχει **πολλούς** φίλους. [επίθετο, επίρρημα]
Η. Δεν του αρέσει ο **πολύς** θόρυβος. [επίθετο, επίρρημα]
Θ. Δεν αντέχει την **πολλή** ζέση! [επίθετο, επίρρημα]
Ι. Αυτό το βιβλίο μου αρέσει **πολύ!** [επίθετο, επίρρημα]
3. Ευχάριστα [επίθετο] είναι τα νέα για τη θερμοκρασία των επόμενων ημερών.
Με εξέπληξε ευχάριστα [επίρρημα] το δώρο της Αλεξίας.
4. • Α. Η καθηγήτριά μας μιλούσε **απλά** [με απλό τρόπο, λιτά] και την καταλαβαίναμε όλοι. **Απλώς**, [μόνο] επειδή η φωνή της ήταν χαμηλή, δεν άκουγα πολύ καθαρά όσα έλεγε.

- Β. Παρόλο που ήμουν τελείως [εντελώς] αδιάβαστη, απάντησα τέλεια [πολύ καλά] σε όλες τις ερωτήσεις.
5. Α. Η Στέλλα κατάγεται από τη Νάξο. > προέλευση
 Β. Ο θυμός του στράφηκε κατά του Νίκου. > εναντίωση
 Γ. Κάνω τα πάντα για το καλό σου! > σκοπός
 Δ. Είδε το ποντικάκι και έτρεμε από το φόβο της. > αιτία
 Ε. Άνοιξε το κουτί για να δει τι δώρο του είχαν φέρει. > σκοπός
 ΣΤ. Ο καθηγητής επαίνεσε την Αλεξία για το άρθρο της. > αιτία
6. **το μεσημέρι** > χρόνος
 είναι **τώρα** μαθητευόμενος δεκανέας > χρόνος
 Κουβεντιάσαμε **αρκετά** > ποσό
 και **ύστερα** βγάλαμε > χρόνος
 Είναι **πολύ** καλός > ποσό
 Απλός, **με κέφι**, τίμιος > τρόπος
Τίποτε το κοινό με τους άλλους > ποσό
 και **ύστερα** > ποσό
από πριν > χρόνος
 για να περάσουν τον καιρό της επιστράτευσης **με χακί** > τρόπος
8. • τώρα **X**
 • πάντως **TP**
 • έτσι **TP**
 • διαρκώς **X**
 • σχεδόν **Π**
 • λίγο **Π**
 • εδώ **T**
 • αργά **X**
 • περίπου **Π**
 • μάλιστα **B**
 • πιθανόν **Δ**

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- Γ. απαραίτητο = **αναγκαίο**
 Δ. εγρήγορση = **ετοιμότητα**
- γενναιόδωροι = ανοιχτοχέρηδες

Ορθογραφία

- «Η επιστήμη έχει προχωρήσει και μου διευκολύνει τη ζωή», ήταν το σκεπτικό του μέσου καταναλωτή μέχρι και τη δεκαετία του '70, που αγόραζε σχεδόν όλα τα είδη κονσέρβας που **διαφημιζονταν**.
- Το γύρο του κόσμου κάνει από την Παρασκευή η απίστευτη ιστορία ενός σκύλου στην Αλάσκα, που κατάφερε να κινητοποιήσει την πυροσβεστική για την πυρκαγιά που είχε ξεσπάσει στο σπίτι του ιδιοκτήτη του.

Παράγραφος

- Με την εργασία ο άνθρωπος κερδίζει τα απαραίτητα για τη ζωή του και παράλληλα προσφέρει στο σύνολο της κοινωνίας. **Επομένως**, [ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ] με την εργασία του καταξιώνεται κοινωνικά, ασκεί τα ταλέντα και τις δεξιότητές του, αποκτά ψυχική ισορροπία, ικανοποιεί τις οικονομικές ανά-

- γκες του και γίνεται περισσότερο υπεύθυνος, καθώς είναι αναγκασμένος να λαμβάνει αποφάσεις. **Επιπλέον**, [ΠΟΣΟΤΗΤΑ: ΠΡΟΣΘΕΣΗ ΙΣΟΔΥΝΑΜΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ] αποκτά πολύτιμη γνώση του κόσμου, διευρύνει τις εμπειρίες του και συμπληρώνει κατ' αυτό τον τρόπο την εκπαίδευσή του.
2. Η δεύτερη παράγραφος αρχίζει με τη φράση «Το όργανο αυτό». Τη χωρίζω σ' αυτή την πρόταση, επειδή ο συγγραφέας στη συνέχεια αναφέρεται εκτενώς στο μικροσκόπιο και τις δυνατότητες που προσφέρει. Επομένως, η πρόταση «Το όργανο αυτό επιτρέπει την παρατήρηση μικροσκοπικών αντικειμένων σε μεγέθυνση» είναι θεματική.
3. **A. σχεδόν** ανύπαρκτης ποδηλατικής παιδείας
οι **απανταχού** ποδηλάτες
κι αν **συχνά** το έδαφος
Τη στιγμή που
είναι **μόλις** ένα από τα πολλά παραδείγματα
- B.** Υποκείμενο: να αλλάζει, γιατί το ρήμα **φαίνεται** είναι απρόσωπο.
- Γ.**
- Η Αθήνα εξακολουθεί να κάνει τη ζωή... ποδήλατο στους τολμηρούς
 - Στην Ελλάδα της αυτοκινητολατρίας
 - Και αυτό είναι μόλις ένα από τα πολλά παραδείγματα του παραλόγου.
4. **A.** Το κείμενο είναι επιστημονικό.
Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ουδέτερο ύφος (αποφεύγει να εκφράσει τα προσωπικά του συναισθήματα) και χρησιμοποιεί επιστημονικούς όρους:
- Η πλατυποδία
 - του άκρου ποδός
 - της ποδικής καμάρας
 - του πέλματος
 - Η πλατυποδία διακρίνεται σε φυσιολογική, χαλαρή και σε παθολογική
 - τα νεογνά
 - με καλή κινητικότητα των αρθρώσεων
- B.** Η πλατυποδία είναι η κατάσταση του άκρου ποδός κατά την οποία παρατηρείται μείωση του ύψους της ποδικής καμάρας και κατά συνέπεια αύξηση της επιφάνειας επαφής του πέλματος με το έδαφος. **ΟΡΙΣΜΟΣ**
[...] Η πλατυποδία διακρίνεται σε φυσιολογική, χαλαρή και σε παθολογική. Όλα τα νεογνά και τα παιδιά μέχρι περίπου 3 ετών είναι φυσιολογικό να έχουν πλατυποδία. **ΔΙΑΙΡΕΣΗ**
Χαλαρή πλατυποδία, χωρίς ενοχλήματα και με καλή κινητικότητα των αρθρώσεων του ποδιού παραμένει και στο 15% των ενηλίκων και θεωρείται φυσιολογική κατάσταση. Δεν υπάρχει τρόπος θεραπείας. Τα παιδιά πρέπει να φορούν σωστά παπούτσια όχι για να διορθωθεί η πλατυποδία, αλλά για να βαδίζουν σωστά και σταθερά.
- Γ.** παρατηρείται > παρατηρούμε
διακρίνεται > διακρίνουμε
θεωρείται > θεωρούμε
διορθωθεί > διορθώσουμε
- Δ.** Τα παιδιά **πρέπει** να φορούν σωστά παπούτσια...
5. **A.**
- **Πριν από**
 - **κυρίως για στρατιωτικούς λόγους**
 - **για την εκπαίδευση των χειριστών**
 - **Μερικά χρόνια αργότερα,**
 - **για τους ανθρώπους**
 - **στην πολιτιστική ανάπτυξη**
 - **για την ενημέρωση και την ψυχαγωγία**
- B.** Πριν από την εμφάνιση της τηλεόρασης, το ραδιόφωνο αποτελούσε το μοναδικό και αδιαμφισβήτητο Μέσο Μαζικής Επικοινωνίας. Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος επιτάχυνε την εξέλιξή του, κυρίως **για στρατιωτικούς λόγους** και **για την εκπαίδευση των χειριστών** της ασύρματης

επικοινωνίας. **ΑΙΤΙΑ** Μερικά χρόνια αργότερα, αποτέλεσε μια συναρπαστική και καινούργια εμπειρία για τους ανθρώπους: εκμηδένισε τις αποστάσεις, ευνόησε την επικοινωνία, έδωσε τεράστιες δυνατότητες στην πολιτιστική ανάπτυξη, προσέφερε πολλές ευκαιρίες για την ενημέρωση και την ψυχαγωγία του κοινού. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**

Γ. μοναδικό **ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ**

αδιαμφισβήτητο **ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ**

στρατιωτικούς λόγους **ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ**

ασύρματης **ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ**

Μερικά χρόνια **ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ**

συναρπαστική > περισσότερο συναρπαστική – η πιο συναρπαστική

καινούργια > **ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ**

τεράστιες **ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ**

πολιτιστική **ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ**

πολλές > περισσότερες – πολύ περισσότερες

Δ. [ΟΧΙ]

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν οι συντάκτες του κειμένου είναι ότι οι Έλληνες έχουν πολύ χαλαρή σχέση με το βιβλίο.
2. Σε εφημερίδα.
3. Ειρωνικό.

5. Επιπλέον, το κόστος των βιβλίων, οι πολλές ώρες τηλεθέασης και η έλλειψη της σχετικής κουλτούρας φαίνεται να είναι οι πιο σημαντικοί ανασχετικοί παράγοντες. **ΑΙΤΙΑ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**
Για παράδειγμα, δε διαβάζει περίπου το 50% των αυτοαπασχολουμένων, ενώ διαβάζει το 40% των δημοσίων υπαλλήλων και μάλιστα αρκετά βιβλία. **ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ**

Προφανώς, οι πρώτοι έχουν ελάχιστο χρόνο, ενώ οι δεύτεροι πολύ περισσότερο. **ΑΙΤΙΑ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**

Τα πρωτεία της καλύτερης αλλά και της χειρότερης σχέσης με το βιβλίο έχουν τα νησιά του Αιγαίου. Στο Νότιο Αιγαίο δε διαβάζει μόλις το 18%, ενώ στο Βόρειο Αιγαίο δε διαβάζει το 74%. **ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ**

Αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό του ελληνικού αναγνωστικού κοινού είναι το ότι όσο μεγαλώνει σε ηλικία τόσο λιγότερο ανοίγει βιβλίο. Στις ηλικίες 25-34 διαβάζουν 7 (εφτά) στους 10 (δέκα). Στις ηλικίες 55-64 διαβάζουν 4 (τέσσερις) στους 10 (δέκα), ενώ οι αναγνώστες βιβλίων άνω των 65 ετών να είναι μόλις 3 (τρεις) στους 10 (δέκα). Η πλέον φανατική ομάδα αναγνωστών είναι οι ανύπαντροι που μένουν μόνοι τους, ενώ στον αντίποδα οι παντρεμένοι με ανήλικα παιδιά σπάνια πιάνουν βιβλίο στα χέρια τους. **ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ**

Αποτελεί **λοιπόν** γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι οι Έλληνες έχουν πολύ χαλαρή σχέση με το βιβλίο. **ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ**

6. Πρώτη παράγραφος

Αυτή τη δικαιολογία επικαλούνται

Εντούτοις, 2 (δύο) στους 10 (δέκα) ισχυρίζονται ότι δε διαβάζουν, **γιατί** απλώς βαριούνται το διάβασμα.

Ίσως **αυτή η αιτία** να είναι περισσότερο ισχυρή από την πρώτη, με δεδομένο ότι, όταν θέλει κάποιος να βρει χρόνο, βρίσκει.

Ειδικά για να κάνει κάτι που του αρέσει...

Δεύτερη παράγραφος

Για παράδειγμα,

Προφανώς, οι πρώτοι έχουν ελάχιστο χρόνο, ενώ οι δεύτεροι πολύ περισσότερο. Τα πρωτεία της καλύτερης αλλά και της χειρότερης σχέσης με το βιβλίο έχουν τα νησιά του Αιγαίου.

Στο **Νότιο Αιγαίο** δε διαβάζει μόλις το 18%, ενώ στο **Βόρειο Αιγαίο** δε διαβάζει το 74%.

Τρίτη παράγραφος

Αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό του ελληνικού αναγνωστικού κοινού είναι το ότι **όσο μεγαλώνει** σε ηλικία **τόσο λιγότερο** ανοίγει βιβλίο. Στις ηλικίες 25-34 διαβάζουν 7 (εφτά) στους 10 (δέκα).

Η πλέον φανατική ομάδα αναγνωστών είναι οι ανύπαντροι που μένουν μόνοι τους, **ενώ** στον αντίποδα οι παντρεμένοι με ανήλικα παιδιά σπάνια πίνουν βιβλίο στα χέρια τους.

Αποτελεί **λοιπόν** γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι οι Έλληνες έχουν πολύ χαλαρή σχέση με το βιβλίο.

Ενότητα 18η

Γραμματική

- A.** Οι μετοχές που έχουν σημασία επιθέτου λέγονται **επιθετικές**.

B. Οι μετοχές με σημασία επιρρήματος λέγονται **επιρρηματικές**.

Γ. Οι μετοχές που δηλώνουν χρόνο, τρόπο, αιτία, υπόθεση και εναντίωση λέγονται **επιρρηματικές**.
- βλαμμένος **βλάπτω**
 - θλιμμένος **θλίβομαι**
 - καταγεγραμμένος **καταγράφω**
 - τετριμμένος **τρίβομαι**
 - αντεστραμμένος **αντιστρέφω**
 - διεστραμμένος **διαστρέφω**
 - ανεστραμμένος **αναστρέφω**
- μονώνω [**μονωμένος**]
 - παγώνω [**παγωμένος**]
 - στερεώνω [**στερεωμένος**]
 - εργάζομαι [**εργαζόμενος**]
 - λερώνω [**λερωμένος**]
 - βλέπω [**ιδωμένος**]
 - εκμεταλλεύομαι [**εκμεταλλεούμενος**]
 - παραλογίζομαι [**παραλογιζόμενος**]
 - ασφαλοστρώνω [**ασφαλοστρωμένος**]
 - λέγω [**ειπωμένος**]
- 4. επιθετικές / επιρρηματικές**

A. Οι **εργαζόμενες** μητέρες πρέπει να συνταξιοδοτούνται νωρίτερα.

B. **Στρίβοντας** στη γωνία, είδα ξαφνικά τη Μαρία.

Γ. **Ξέροντας** πως δε θα 'ρθει, έφυγα.

Δ. Μη βγεις έξω με **βρεμένα** μαλλιά· θα κρυώσεις!

Ε. **Διαβάζοντας** προσεκτικά τα μαθήματά σου, κατακτάς τη γνώση.
- A.** Οι **εργαζόμενοι** μαθητές είναι αξιέπαινοι.

B. **Διαβάζοντας** το μήνυμά σου, κατάλαβα ότι ήσουν λυπημένη.

Γ. **Κατεβαίνοντας** τις σκάλες, συνάντησα το Χάρη, τον ανιψιό μου.

Δ. Κανείς δεν κέρδισε δόξα **λέγοντας** ψέματα.
- βαριανασαίνω βαριά (επίρρημα) ανασαίνω (ρήμα)
 - κοντόθωρος κοντός (επίθετο) θωρώ (ρήμα)
 - βαθυστόχαστος βαθύς (επίθετο) στοχασμός (ουσιαστικό)
 - παυσίπονο παύση (ουσιαστικό) πόνος (ουσιαστικό)
 - ολονυχτίς όλος (επίθετο) νύχτα (ουσιαστικό)
 - γλυκανάλατος γλυκός (επίθετο) ανάλατος (επίθετο)

- γαλανόλευκος γαλανός (επίθετο) λευκός (επίθετο)
7. **A.** Όταν κατά τη σύνθεση οι λέξεις δε μεταβάλλουν την αρχική μορφή των συνθετικών τους, η σύνθεση λέγεται **καταχρηστική**.
- B.** Όταν κατά τη σύνθεση παρατηρούνται μεταβολές στο πρώτο ή και στο δεύτερο συνθετικό, η σύνθεση λέγεται **γνήσια**.

8. • καλοδεχούμενος γνήσια
 • ανεμόμυλος γνήσια
 • **Αλεξανδρούπολη** καταχρηστική
 • αλατοπίπερο γνήσια
 • караβόσκοινο γνήσια
 • **πανεπιστημιούπολη** καταχρηστική

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. • κοντόχοντρος **ΠΑΡ**
 • πικροδάφνη **ΠΡΟ**
 • μερόνυχτο **ΠΑΡ**
 • μπαινοβγαίνω **ΠΑΡ**
 • νυχτοπούλι **ΠΡΟ**
 • σελιδοδείκτης **ΑΝΤ**
 • μικρόσωμος **ΚΤΗ**
 • νοτιοανατολικός **ΠΑΡ**
 • ελληνογερμανικός **ΠΑΡ**
 • ονειροπαγίδα **ΑΝΤ**
2. **A.** Ο.Η.Ε. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
B. Ε.Ρ.Τ. Ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση
Γ. ΕΛ.ΤΑ. Ελληνικά Ταχυδρομεία
Δ. ΕΛ.ΑΣ Ελληνική Αστυνομία
3. • καληνυχτίζω παρασύνθετη
 • νεοσμυρνιώτης παρασύνθετη
 • θαλασσοκρατορία παρασύνθετη
 • διατροφολόγος πολυσύνθετη
 • στερεοελλαδίτης παρασύνθετη
 • βιβλιοχαρτοπωλείο πολυσύνθετη
 • κωνσταντινοπολίτης παρασύνθετη
 • ωτορινολαρυγγολόγος πολυσύνθετη
4. • **θέση**
 • **λογική**

- υποστηρίζω
 - προκείμενες
 - συμπέρασμα
 - πείθω
 - αντικρούω
 - αλήθεια
5. Β. διατυπώνουμε μια γνώμη και την αιτιολογούμε.

Ορθογραφία

1. • προσγειωμένος
- εσκεμένος εσκεμμένος
 - προσβεβλημένος προσβλημένος
 - προμελετημένος
 - καλοραμμένος
 - στερημένος στερημένος
 - κατειλημμένος
 - αυξημένος
 - καλυμένος καλυμμένος
2. ΝΑΙ ΟΧΙ
3. • παίζοντας Σ
- καταλήγωντας Α
 - γελώντας Σ
 - διαβάζοντας Α
 - αδιαφορώντας Σ
 - στρώνοντας Σ
 - συζητώντας Α

Παράγραφος

1. Α. Η συνδετική λέξη «ωστόσο» δηλώνει **αντίθεση**.
Η συνδετική λέξη «λοιπόν» δηλώνει **συμπέρασμα**.
- Β. • **πείσει ότι δεν πρέπει πλέον να ρυπαίνουμε τις θάλασσες.**
- Γ. Η μετοχή **ταξιδεύοντας** είναι επιρρηματική.
- Δ. απορρίμματα > από (πρόθεση) ρίπτω (ρήμα)
οικοσυστήματα > οίκος (ουσιαστικό) σύστημα (ουσιαστικό)
νοοτροπία > νους (ουσιαστικό) τρόπος (ουσιαστικό)
2. Η καθημερινή μας ζωή χάνει σε ποιότητα, επειδή με την αλόγιστη κατανάλωση καταστρέψαμε τον πλούτο και την ομορφιά του φυσικού περιβάλλοντος.
3. Α. Ο μεσημεριανός ύπνος είναι ιδιαίτερα ευεργετικός για τον εγκέφαλο, αφού βελτιώνει τις ικανότητες μάθησης, μνήμης. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Σύμφωνα με μελέτες ερευνητών του Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, ο εγκέφαλος του ανθρώπου είναι σαν τα εισερχόμενα του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Όσο παραμένουμε ξύπνιοι το «αρχείο εισερχομένων», δηλαδή ο ιππόκαμπος, γεμίζει και δε δέχεται νέα μηνύματα. Όταν κοιμηθούμε, ο εγκέφαλος αρχίζει να επεξεργάζεται τις πληροφορίες που έχει συλλέξει, να τις ταξινομεί και να τις μετατρέπει σε μνήμη. Με αυτόν τον τρόπο αδειάζει ο «φάκελος των εισερχομένων», δηλαδή ο ιππόκαμπος, και όταν ξυπνήσουμε είναι έτοιμος να δεχθεί νέα μηνύματα. Παλαιότερες έρευνες μάλιστα είχαν καταδείξει ότι οι δυνατότητες του εγκεφάλου να αποθηκεύει πληροφορίες περιορίζονται ως και 40% κατά τη στέρηση ύπνου. Αν όμως ο άνθρωπος κοιμηθεί μία ώρα, τότε οι δυνατότητες εκμάθησης βελτιώνονται σημαντικά. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**

- Β. Η θέση που υποστηρίζει ο συντάκτης είναι ότι ο μεσημεριανός ύπνος διευκολύνει τη μάθηση.
- Γ. Ο συντάκτης παραθέτει μελέτες ερευνητών του Πανεπιστήμιου του Χάρβαρντ, που έδειξαν ότι ο ύπνος βελτιώνει τις δυνατότητες του εγκεφάλου για μάθηση.
- Δ. Ο ύπνος τρέφει τη μάθηση.
- Ε. 1. Όταν κοιμηθούμε,
2. ο εγκέφαλος αρχίζει
3. να επεξεργάζεται τις πληροφορίες
4. που έχει συλλέξει,
5. να τις ταξινομεί
6. και να τις μετατρέπει σε μνήμη.
4. Η θέση του συντάκτη είναι: Όλα όμως συνοψίζονται στο «Δεν πάει άλλο!». Τόσο απλό. Κι όμως τόσο δύσκολο.
- Οι προτάσεις με τις οποίες το υποστηρίζει είναι:
- Εκτεταμένες καταστροφές από πρωτοφανείς πλημμύρες στην Πράγα, στη Δρέσδη, στην κεντροανατολική Ευρώπη.
 - Δεκάδες νεκροί και ζημιές δισεκατομμυρίων ευρώ.
 - Τους χίλιους έφτασαν οι νεκροί στην ανατολική Ασία, ενώ δέκα εκατομμύρια άνθρωποι στην Κίνα απειλούνται από πλημμύρες.
 - Νερό καλύπτει ήδη μέρος του Βόρειου Πόλου, στη θέση των αιώνιων πάγων.
 - Την ίδια ώρα, η ξηρασία στεγνώνει εκτεταμένες ζώνες στην Αφρική. Η συντριπτική πλειοψηφία των επιστημόνων θεωρεί ότι ο «κακός μας ο καιρός» οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, στην άνοδο της μέσης θερμοκρασίας της Γης, ως αποτέλεσμα κυρίως των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.
- Όλες οι προτάσεις αποτελούν παραδείγματα.

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Η θέση του συντάκτη στο κείμενο είναι ότι η τηλεόραση είναι ενάντια στο δημοκρατικό πνεύμα.
2. **A. Επειδή δε συμβάλλει στην άνοδο του μορφωτικού επιπέδου των πολιτών.**
3. Επιπλέον, όσο αυξάνονται τα τηλεοπτικά κανάλια, οι παραγωγοί προτείνουν όλο και περισσότερες κακής ποιότητας εκπομπές, τις οποίες αποδέχεται το κοινό, αρκεί να περιέχουν βία, σεξ και εντυπωσιασμό. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Αυτή είναι μια σίγουρη συνταγή, ο εύκολος δρόμος που γοητεύει πάντα το κοινό. Και αν αυτό κουράσει, τότε αυξάνουν τη δόση. Όσο περισσότερο μάλιστα τα χρησιμοποιούν αυτά, τόσο περισσότερο παρακινούν τους ανθρώπους να τα ξαναζητήσουν. Οι παραγωγοί τηλεοπτικών εκπομπών περιορίζονται στα προγράμματά τους στο να προσθέτουν ολοένα και περισσότερο πιπέρι στα χαμηλής ποιότητας γεύματα, ώστε να καταφέρουν να γίνει αποδεκτή η ανόητη και άθλια γεύση τους. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
Ωστόσο, όσοι εξαπατώνται από την τηλεόραση δεν έχουν επαρκές επίπεδο μόρφωσης ώστε να κάνουν τη διάκριση ανάμεσα στην πραγματικότητα και το μύθο. **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**
4. 2^η και 3^η παράγραφος: Επιπλέον: ο συντάκτης προσθέτει περισσότερες πληροφορίες.
3^η και 4^η παράγραφος: Κατά συνέπεια: συμπέρασμα.
5. Αναφέρεται στις φράσεις: βία, σεξ και εντυπωσιασμός.
6. **Ρήματα ενεργητικής φωνής**
χρησιμοποιούν
παρακινούν
προσθέτουν
Ρήματα παθητικής φωνής
αυξάνονται
παράγονται

εξαπατώνται

Αποθετικό ρήμα

αποδέχεται

7. Είναι ζήτημα (απρόσωπη έκφραση)
αν υπάρχουν καθημερινά μία ή δυο ώρες ποιοτικών προγραμμάτων (υποκείμενο).

Ενότητα 19η

Γραμματική

1. **A.** εμφανίζονταν: παρατατικός
αποκαλούσαν: παρατατικός
αποσπούσε: παρατατικός
θεωρούνταν: παρατατικός
γοήτευε: παρατατικός
- B.** Από την αρχαιότητα η Αφροδίτη ήταν το λαμπρότερο αντικείμενο στο νυχτερινό ουρανό. Οι αρχαίοι Έλληνες, **όταν** εμφανίζονταν το πρωί, την αποκαλούσαν Εωσφόρο, προπομπό **δηλαδή** της αυγής, **και** Έσπερο μετά τη δύση του Ηλίου, οπότε αποσπούσε αμέσως την προσοχή των ανθρώπων. Σήμερα ο λαός μας την αποκαλεί Αυγερινό, **όταν** εμφανίζεται το πρωί **και** Αποσπερίτη, **όταν** εμφανίζεται το βράδυ. Για αιώνες θεωρούνταν το ομορφότερο **και** λαμπρότερο αντικείμενο στον ουρανό με μια λάμψη που γοήτευε όσους το παρατηρούσαν.
- Γ. Ρήματα ενεργητικής φωνής**
αποσπούσε
αποκαλούσαν
Ρήματα παθητικής φωνής
εμφανίζεται
θεωρούνταν
- Δ.** Το υπογραμμισμένο ρήμα «εμφανίζονταν» δε βρίσκεται στον πληθυντικό αριθμό. Αυτό όμως δεν είναι σωστό, επειδή το υποκείμενό του είναι το ουσιαστικό «Αφροδίτη». Επομένως, το ρήμα πρέπει να γραφτεί στον ενικό αριθμό: εμφανιζόταν.
- E.** Το μόριο «εν».
- ΣΤ.** αποκαλεί = ονομάζει.
2. Οι εγκλίσεις είναι:
Η οριστική,
η υποτακτική και η
η προστακτική.
3. **A.** Οι επιστήμονες αναγνωρίζουν σήμερα το Γαλιλαίο ως θεμελιωτή της σύγχρονης Μηχανικής.
B. Η μετοχή «προσκολλημένη» είναι επιθετική.
- Γ.

είχε αναγάγει	Υπερσυντέλικος
αποδεχόταν	Παρατατικός
οδηγήθηκε	Αόριστος
αναγκάστηκε	Αόριστος
έδειξαν	Αόριστος

Δ.

Ποιόν ενέργειας	Ρήματα
Μη συνοπτικό	αποδεχόταν
Μη συνοπτικό	έμενε
Συνοπτικό	οδηγήθηκε
Συνοπτικό	έδειξαν
Συντελεσμένο	είχε αναγάγει

4. Οι μορφές που παίρνει το ρήμα για να φανερώσει πώς παρουσιάζεται το νόημά του από εκείνον που μιλάει λέγονται **εγκλίσεις**.
5. **A.** Η θέση του συγγραφέα είναι ότι **η σύνδεση αστρονομίας-θρησκείας, η οποία είναι εμφανής στα ονόματα των πλανητών, σε συνδυασμό με την άγνοια της ασήμαντης θέσης που έχει η Γη στο Σύμπαν, οδήγησε στην αντίληψη ότι οι πλανήτες επηρεάζουν τη ζωή μας.**
- B.** Το φαινόμενο της πίστης στην αστρολογία έχει βαθιές ρίζες. Αυτή η μορφή της μαντείας ξεκίνησε από τους λαούς της Μεσοποταμίας, επειδή εκεί, σε αντίθεση με την αρχαία Ελλάδα, επικρατούσε η δύναμη του ιερατείου και όχι ο ορθολογισμός των φυσικών φιλοσόφων.

Γ.

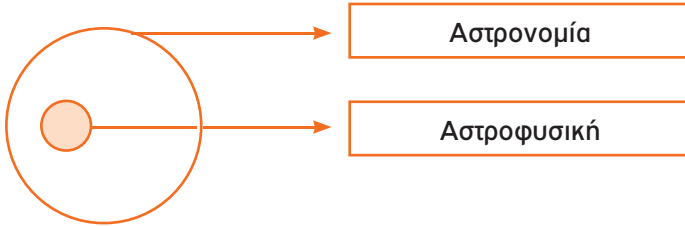
A' συζυγία	B' συζυγία
έχει επηρεάζουν	ξεκίνησε επικρατούσε οδήγησε

6. **A.** είδε > ενεργητική
πέφτει > μέση
δώσει > ενεργητική
ισχυρίστηκε > ενεργητική
πέσει > μέση
κρατούσε τη σελήνη > ενεργητική
εργαλεία που χρειάστηκαν > αποθετικό ρήμα
για να σχεδιαστεί > παθητική
- B. Ενεργητικά μεταβατικά ρήματα**
δώσει μια επαναστατική εικόνα
ώθησε τον Νεύτωνα
- Ενεργητικά αμετάβαρα ρήματα**
πέφτει
ξεκινά

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- A. 1. Αστρονομία [οριστέα έννοια]** είναι η επιστήμη [γένος] που ερευνά και εξετάζει όλα τα ουράνια σώματα καθώς και τις δυναμικές τους σχέσεις. [ειδοποιός διαφορά]
- Αστροφυσική [οριστέα έννοια]** είναι ο κλάδος της αστρονομίας [γένος] που ασχολείται με τη φυσική του Σύμπαντος, με τις φυσικές ιδιότητες των αστρονομικών αντικειμένων και με την αλληλεπίδρασή τους. [ειδοποιός διαφορά]
- Ουράνια σώματα [οριστέα έννοια]** είναι όλα τα σώματα (αστέρες, πλανήτες, γαλαξίες κλπ) [γένος] τα οποία συνιστούν το Σύμπαν. [ειδοποιός διαφορά]

B.

2. • που παράγεται από την εκμετάλλευση του πνέοντος ανέμου
 • η ενέργεια _____
 • αιολική ενέργεια ονομάζεται
- οριστέα έννοια
 γένος
 ειδοποιός διαφορά

Ορθογραφία

1. B. επηρεάζω επηρεάζω
 Δ. λεπτομέρεια λεπτομέρεια
2. Ο Θαλής ο Μιλήσιος ήταν προσωκρατικός φιλόσοφος, που έζησε στις αρχές του 6ου αιώνα π.Χ. στη Μίλητο. Του αποδίδεται το έργο Ναυτική Αστρολογία, αλλά θεωρείται μάλλον αμφίβολο αν έγραψε ο ίδιος. Για την ανασύσταση της σκέψης του βασιζόμαστε αποκλειστικά σε μαρτυρίες. Η παράδοση κατατάσσει το Θαλή μεταξύ των επτά σοφών και τον περιγράφει ως άνθρωπο με πλατιές γνώσεις και μεγάλη επινοτικότητα.

Παράγραφος

1. A. Ολόκληρος ο δυτικός πολιτισμός γεννήθηκε και αναπτύχθηκε έχοντας ως βάση τον τρόπο σκέψης που χάραξαν, διαμόρφωσαν και δίδαξαν οι αρχαίοι Έλληνες. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
 Για πρώτη φορά στην αρχαία Ελλάδα ο νους δεν ικανοποιείται με τις μυθολογικές ερμηνείες του κόσμου. Ο μελετητής δεν αρκείται να δώσει πρακτικές απαντήσεις στα προβλήματα, αλλά προσπαθεί να οδηγηθεί σε γενικεύσεις και σε αφαιρέσεις. Προσπαθεί να οικοδομήσει τον ορθό λόγο για να διατυπώσει με σαφήνεια έννοιες, ορισμούς και νόμους γενικούς. Αυτή η μετάβαση από το μύθο στο λόγο, στην επιστημονική σκέψη, ήταν ένα θαύμα, μια τομή, μια επανάσταση. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
 - B. • Ολόκληρος ο δυτικός πολιτισμός αναπτύχθηκε έχοντας ως βάση τον τρόπο σκέψης που χάραξαν οι αρχαίοι Έλληνες.
 - Γ. • Ολόκληρος ο δυτικός πολιτισμός γεννήθηκε και αναπτύχθηκε έχοντας ως βάση τον τρόπο σκέψης που χάραξαν, διαμόρφωσαν και δίδαξαν οι αρχαίοι Έλληνες.
 - ... για να διατυπώσει με σαφήνεια έννοιες, ορισμούς και νόμους γενικούς. Αυτή η μετάβαση από το μύθο στο λόγο, στην επιστημονική σκέψη,
 - ήταν ένα θαύμα, μια τομή, μια επανάσταση.
 - Δ. Υποκείμενο των προτάσεων είναι το ουσιαστικό «μελετητής». Ο συγγραφέας το παραλείπει επειδή εννοείται εύκολα από την προηγούμενη περίοδο.
2. A. Ο δορυφόρος Σπούτνικ, ο πρώτος τεχνητός δορυφόρος, εκτοξεύτηκε από τη Σοβιετική Ένωση και πραγματοποίησε την πρώτη του πλήρη περιστροφή γύρω από τη Γη στις 4 Οκτωβρίου 1957. [ΑΙΤΙΑ] Το γεγονός αυτό σήμανε την αρχή της διαστημικής εποχής. **Οι αλλαγές [ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ]** σε όλες τις πτυχές της ανθρώπινης ζωής υπήρξαν πολλές: Όσα βλέπουμε στην τηλεόραση, ο τρόπος επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, ο τρόπος που πληρώνουμε και αγοράζουμε προϊόντα, όλα άλλαξαν με την έλευση και ανάπτυξη των τεχνητών δορυφόρων. Οι επικοινωνιακοί δορυφόροι έφεραν τα παγκόσμια γεγονότα –από πολέμους μέχρι εορτασμούς εκδηλώσεων– μέσα στο σαλόνι μας. Όταν κυκλοφορούμε έξω, οι μετεωρολογικοί δορυφόροι μάς ενημερώνουν αν θα πρέπει να ντυθούμε ζεστά ή να έχουμε μαζί μας μια ομπρέλα, ενώ οι δορυφόροι GPS μας βοηθούν να βρούμε το δρόμο μας σε άγνωστες περιοχές.

- B.** Η διαστημική εποχή έφερε αλλαγές:
- Στην ενημέρωση
 - Στις καθημερινές συναλλαγές μας
 - Στην ψυχαγωγία
 - Στα ταξίδια μας
- Γ.** Ο πρώτος τεχνητός δορυφόρος εκτοξεύτηκε από τη Σοβιετική Ένωση και πραγματοποίησε την πρώτη του πλήρη περιστροφή γύρω από τη Γη στις 4 Οκτωβρίου 1957.
- 3. Α.** Ο συγγραφέας αντικρούει την άποψη ότι οι αστροναύτες της NASA δεν προσεδαφίστηκαν ποτέ στη Σελήνη και ότι όλες οι φωτογραφίες και οι ταινίες που τους δείχνουν να περπατούν και να εργάζονται στη σεληνιακή επιφάνεια έχουν σκηνοθετηθεί σε μυστικές επίγειες βάσεις των ΗΠΑ.
- B.**
- Η σημαία των ΗΠΑ στηρίζεται σε σύρματα.
 - Η λαμπρότητα των αστεριών είναι πολύ μικρότερη από αυτήν της στολής των αστροναυτών, οπότε το φως τους δεν επαρκεί για να καταγραφούν στο φωτογραφικό φιλμ.
 - Κανείς από τους υποστηρικτές της απίστευτης αυτής θεωρίας δε σχολιάζει το γεγονός ότι οι αστροναύτες τοποθέτησαν στη σεληνιακή επιφάνεια κάτοπτρα που χρησιμοποιούμε ακόμη και σήμερα για να μετρήσουμε την απόσταση Γης-Σελήνης με τη βοήθεια λέιζερ.

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι οι διαστημικές μας δραστηριότητες θα μας προσκομίσουν σύγματο πλούτη αδιανόητα για την εποχή του Κολόμβου και του Μαγγελάνου, γιατί οι διαστημικές εξερευνήσεις του σήμερα αποτελούν μια φυσική συνέχεια των θαλασσοπορικών εξερευνήσεων του χθες.
Στις νέες αυτές περιπλανήσεις στο διάστημα έχουμε ανακαλύψει το δικό μας χρυσό και τα δικά μας μπαχαρικά. Τα έχουμε ανακαλύψει στην καινούρια γνώση, στα νέα προϊόντα, στις νέες τεχνολογίες. Πλούτη και κέρδη πολλαπλάσια της επένδυσης που έχει γίνει. **ΑΙΤΙΑ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΑ**
Γιατί το ανθρώπινο πνεύμα της εξερεύνησης εξακολουθεί να ακμάζει και σήμερα. Γιατί είμαστε ακόμη ταξιδιώτες. Ζούμε απλώς σε μια νέα εποχή, όπου ένας νέος ανεξερεύνητος ωκεανός απλώνεται μπροστά μας. **ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ**
2. Τα μέρη αυτού του επιχειρήματος είναι:
Προκείμενη: Οι άνθρωποι, εξάλλου, είμαστε από τη φύση μας περίεργα όντα
Συμπέρασμα: κι αυτό είναι που μας ωθεί να θέτουμε ερωτήσεις, που μας κάνει κυνηγούς της γνώσης, πειραματιστές και εξερευνητές.
3. Μερικοί, φυσικά, αμφιβάλλουν για την ωφέλεια που θα αποκομίσει ο άνθρωπος από τέτοιου είδους ανακαλύψεις. **Αλλά** κάθε ψηφίδα γνώσης, οσοδήποτε περίεργο, άσχετο ή αφηρημένο και αν φαίνεται στην αρχή, καταλήγει άμεσα ή έμμεσα, αργά ή γρήγορα, σε κάποια πρακτική εφαρμογή. **ΑΝΤΙΘΕΣΗ**
Εάν δε συνεχίσουμε την ανάπτυξη της επιστήμης και τον εμπλουτισμό των γνώσεών μας, άσχετα με την άμεση χρησιμότητά τους, **γρήγορα θα ταφούμε** κάτω από το βάρος των προβλημάτων μας, αφού η επιστήμη του σήμερα είναι η λύση του αύριο. **ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ**
4. Φυσικά
άμεσα
έμμεσα
αργά
γρήγορα
άσχετα
γρήγορα
κάτω

σήμερα
αύριο

5. Μερικοί, φυσικά, αμφιβάλλουν για την ωφέλεια που θα αποκομίσει ο άνθρωπος από τέτοιου είδους ανακαλύψεις. Αλλά κάθε ψηφίδα γνώσης, οσοδήποτε περίεργο, άσχετο ή αφηρημένο και αν φαίνεται στην αρχή, καταλήγει άμεσα ή έμμεσα, αργά ή γρήγορα, σε κάποια πρακτική εφαρμογή. Εάν δε συνεχίσουμε την ανάπτυξη της επιστήμης και τον εμπλουτισμό των γνώσεών μας, άσχετα με την άμεση χρησιμότητά τους, γρήγορα θα ταφούμε κάτω από το βάρος των προβλημάτων μας, αφού η επιστήμη του σήμερα είναι η λύση του αύριο.
6. προσκομίσουν > προς (πρόθεση) κομίζω (ρήμα)
ανεξερεύνητος > α (στερητικό) ερευνώ (ρήμα)
εμπλουτισμό > εν (πρόθεση) πλουτισμός (ουσιαστικό)
καταλήγει > κατά (πρόθεση) λήγω (ρήμα)
προήλθαμε > προ (πρόθεση) έρχομαι (ρήμα)
7. Το υποκείμενο των ρημάτων είναι η προσωπική αντωνυμία «εμείς».

Ενότητα 20ή

Γραμματική

1. **A. Οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών,**
λόγω των ειδικών συνθηκών ΠΡΟΘΕΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ ΠΟΥ ΔΗΛΩΝΕΙ ΑΙΤΙΑ
που αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους, μακριά από τα αστικά κέντρα, ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ
ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
διαμορφώνουν στη διάρκεια των αιώνων ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά, ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑ-
ΣΗ
που εκδηλώνονται μέσα από μορφές συλλογικής οργάνωσης, επαγγελματικών επιδόσεων και
προϊόντων του υλικού πολιτισμού. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
- B. Δύο (2) δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις.**
Η πρώτη είναι προσδιοριστική και η δεύτερη προσθετική.
- Γ. αντιμετωπίζουν > α' συζυγία, ενεργητική φωνή**
διαμορφώνουν > α' συζυγία, ενεργητική φωνή
εκδηλώνονται > α' συζυγία, παθητική φωνή
2. **A. η επιστημονική αλήθεια δε βασίζεται απλώς σε ιδέες, αλλά την επιβεβαιώνει τελικά ο πειραμα-
τικός έλεγχος.**
- B. οι φυσικές επιστήμες διδάσκουν την επίμονη εργασία, τη συνεχή αυτοκριτική, την ανωτερότητα
του ανθρώπου και το σεβασμό του μέτρου ως στοιχείου προόδου και δημιουργικότητας.**
- Γ.**

Παρατακτικοί	Υποτακτικοί
αλλά και	Επειδή να

3. **A. Το ύφος του κειμένου 1 είναι επίσημο.**
Στο κείμενο 1 ο συντάκτης χρησιμοποιεί ακριβές και ειδικό λεξιλόγιο, προκειμένου να περι-
γράψει αντικειμενικά τον κύριο της Αναβύσσου. Επίσης, δεν εκφράζει προσωπικά συναισθή-
ματα ή εκτιμήσεις.
Ειδικό επιστημονικό λεξιλόγιο του κειμένου 1
 - ίχνη ερυθρού χρώματος στην κόμη
 - βαθμιδωτή βάση

- εγχάρακτη επιγραφή
 - κολοσσικούς αττικούς Κούρους
 - σώμα του είναι ογκηρό
 - τα στιβαρά μέλη του οργανικά διαρθρωμένα
 - συνενωμένους πλοκάμους
- B.** Τα στοιχεία που επιβεβαιώνουν ότι το ύφος του κειμένου 2 είναι απλό και εκλαϊκευτικό είναι η παράθεση παραδειγμάτων και η χρήση παρομοιώσεων, προκειμένου να βοηθήσουν τον αναγνώστη να κατανοήσει τι είναι οι κούροι και πώς εξελίχθηκαν.
- Το αριστερό πόδι είναι πιο μπροστά από το δεξί, **σαν να πρόκειται να περπατήσει. (παρομοίωση)**
 - αναθήματα, **δηλαδή δώρα πιστών στα ιερά διαφόρων θεών, του Απόλλωνα ή της Ήρας για παράδειγμα (επεξήγηση και παράδειγμα)**
- Απλό λεξιλόγιο του κειμένου 2
- με μακριά μαλλιά
 - Στην αρχή είχαν μεγάλο ύψος
 - Σιγά σιγά, όμως, όσο περνούσαν τα χρόνια
 - έμοιαζαν με πραγματικούς ανθρώπους, έτοιμους να ανασάνουν και να κινηθούν
- 4. A.** Θα έρθω αύριο. (αποφαντική)
Θέλω πολύ να έρθω μαζί σου. (επιθυμίας)
- B.** Ίσως σε συναντήσω. (αποφαντική)
Μακάρι να συναντηθούμε αύριο. (επιθυμίας)
- 5. A.** Ο τουρισμός αποτελεί σημαντική πηγή εισοδήματος για τη χώρα μας **αλλά** δεν πρέπει να αλλοιώσει την εθνική μας ταυτότητα. **2**
- B.** Οι Έλληνες δεν έγιναν ποτέ μεγάλη δύναμη **αν και** είχαν τη δυνατότητα να κυριαρχήσουν στον τότε γνωστό κόσμο. **3**
- Γ.** Όλοι σχεδόν οι σοφοί άνθρωποι ήθελαν να μάθουν αρχαία ελληνικά **για να** γνωρίσουν από πρώτο χέρι τη σοφία και τη λιτότητα της ελληνικής σκέψης. **1**
- Δ.** Πρέπει να σεβόμαστε το φυσικό περιβάλλον του τόπου μας **και** να το προστατεύουμε από κάθε μορφής λεηλασία **4**
- 6.**

Επίθετα από ενικό σε πληθυντικό	Επίθετα από πληθυντικό σε ενικό
ενδιαφέροντα πολιτικές συνεχείς	συγκεκριμένη υλική σαφή

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- A.** επιφύλαξη
- A.** Ποια σημασία έχει η λέξη «αντισυμβατικοί»; **Οι άνθρωποι που δεν τηρούν πιστά τις κοινωνικές συμβάσεις και δε διστάζουν να εκδηλώσουν με πρωτότυπο τρόπο τις ιδέες και τις προτιμήσεις τους.**
- B.** Ποια η σημασία της λέξης «συντηρητικοί»; **Οι άνθρωποι που είναι υπέρ της διαφύλαξης της παράδοσης σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας και που αντιμετωπίζουν με επιφύλαξη ή και φόβο κάθε νεωτερισμό.**

Ορθογραφία

1. Ο Παρθενώνας παραμένει το έμβλημα της πόλης των Αθηνών και το σύμβολο της ελληνικής πο-

λιτιστικής ταυτότητας. Ο Παρθενώνας, σύμβολο της αθηναϊκής δημοκρατίας, αντιπροσωπεύει την τέχνη του κλασικού ελληνικού πολιτισμού.

2. Η απογύμνωση του Παρθενώνα, μεταξύ 1801-1811, κατέστρεψε ανεπανόρθωτα τη δομική ακεραιότητα του μνημείου. Η αφαίρεση των μετωπών είχε ως επακόλουθο τον ακρωτηριασμό ορισμένων παρακείμενων αρχιτεκτονικών και δομικών στοιχείων και την καταστροφή του κτιρίου.

Παράγραφος

1. **Δ.** Επειδή η Φυσική είναι επιστήμη που βασίζεται στην πειραματική μέθοδο, η γνώση των φυσικών φαινομένων ολοκληρώνεται στο εργαστήριο.
- Γ.** Αυτό σημαίνει ότι η διδασκαλία του μαθήματος θα πρέπει να συμπληρώνεται με σειρά πειραματικών εργασιών στο σχολείο, στα θέματα που επεξεργάζεται η ύλη του βιβλίου.
- Β.** Με άλλα λόγια, οι ρόλοι του βιβλίου και του εργαστηρίου είναι συμπληρωματικοί και το ένα δεν μπορεί να αντικαταστήσει το άλλο.
- Α.** Γι' αυτόν το λόγο αποφεύγουμε τη λεπτομερή περιγραφή πειραμάτων στο βιβλίο του μαθητή και επιμένουμε στην εξήγηση των εμπειρικών φαινομένων, εισάγοντας σταδιακά τις βασικές αρχές της Φυσικής.
2. **Α.** • **Οι υπηρεσίες άμεσης επικοινωνίας, η νέα επανάσταση στην επικοινωνία.**
- Β.** μέσω (τόπος)
πλήρως (τρόπος)
Σήμερα (χρόνος)
μέσω (τόπος)
διαλογικά (τρόπος)
συνεχώς (τρόπος)
ανάμεσα (τόπος)
- Γ. Παρατακτικοί σύνδεσμοι**
και
όμως
όμως
Υποτακτικοί σύνδεσμοι
φαίνεται **να** συμβαίνει
νιώθουν **ότι** βρίσκονται
όσοι ενδιαφέρονται **να** επικοινωνήσουν.
- Δ.** Υποκείμενο: να συμβαίνει και με το e-mail.
- Ε.** «Κάτι ανάλογο φαίνεται να συμβαίνει και με το e-mail **το οποίο** διακρίθηκε την προηγούμενη εικοσαετία ως η κυρίαρχη μορφή επικοινωνίας στο Internet και τείνει να αντικαταστήσει πλήρως την αλληλογραφία στον ακαδημαϊκό και επιχειρηματικό κόσμο».

Κριτήριο αξιολόγησης

1. **Γ. Η νεοελληνική πόλη.**
2. Επισκέφτηκα πρόσφατα τα Τρίκαλα. Καινούρια κτίρια υψώνονται κάθε τόσο στην πόλη. Περνώντας από τους κεντρικούς δρόμους της αγοράς, η ματιά μου έπεσε πάνω στο κτίριο της νομαρχίας που χτίστηκε τέλη της δεκαετίας του '60 στη θέση της παλιάς χαρακτηριστικής αγοράς με το αίθριο και τη βρύση στο κέντρο της, να στέκει άσχημο και παρατημένο στη φθορά του χρόνου και των ανθρώπων που το χρησιμοποιούν, όπως πολλά από τα κτίρια εκείνης της περιόδου. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί το παράδειγμα του κτιρίου της νομαρχίας στα Τρίκαλα, προκειμένου να αποκαλύψει με ποιο τρόπο τα αρχιτεκτονικά λάθη του παρελθόντος επηρεάζουν την αισθητική των σημερινών πόλεων.

3. Τρόποι ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου

Η εγκατάλειψη της υπαίθρου και των ορεινών χωριών μαζί με την εσωτερική μετανάστευση ήταν σίγουρα **μερικοί από τους λόγους** που οι πόλεις διογκώθηκαν σε τέτοιο βαθμό. **ΑΙΤΙΑ**

Οι ανάγκες άλλαξαν, η ζωή μας το ίδιο. Έχω την εντύπωση όμως πως αυτό που κυρίως χάθηκε και έχει αντίκρισμα στη δομή και την εικόνα της νεοελληνικής πόλης είναι η συλλογικότητα των ανθρώπων. Σήμερα το ιδιωτικό έχει κατακυριεύσει τα πάντα. Πρέπει πάση θυσία να διαφοροποιείται και να ξεχωρίζει. **Το ένα σπίτι από το άλλο, η μια πολυκατοικία από τη διπλανή της. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ** Το αστικό περιβάλλον των νεοελληνικών πόλεων είναι ένα παράταιρο κολάζ ανόμοιων μορφών και σχημάτων. Ένας απίστευτος και άναρχος αχταρμάς. Κοιτάς και η ματιά σου δεν μπορεί πουθενά να σταθεί, να ηρεμήσει. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

Τρόποι ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου

Επισκέφτηκα πρόσφατα τα Τρίκαλα. **Καινούρια κτίρια υψώνονται κάθε τόσο στην πόλη. Περνώντας από τους κεντρικούς δρόμους της αγοράς, η ματιά μου έπεσε πάνω στο κτίριο της νομαρχίας που χτίστηκε τέλη της δεκαετίας του '60 στη θέση της παλιάς χαρακτηριστικής αγοράς με το αίθριο και τη βρύση στο κέντρο της, να στέκει άσχημο και παρατημένο στη φθορά του χρόνου και των ανθρώπων που το χρησιμοποιούν, όπως πολλά από τα κτίρια εκείνης της περιόδου. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ** Σαν να τιμωρεί κατά κάποιον τρόπο το παρελθόν το παρόν, για τα λάθη που κάναμε οι άνθρωποι τότε, εμπορούμενοι από την ανεξέλεγκτη τρέλα και τη γοητεία του καινούριου. Ενός καινούριου όμως που δεν ήταν αντάξιο ή καλύτερο από αυτό που κατεδαφίζαμε δίχως τύψεις. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ Γιατί μας συνεπαίρνει η μέθη τού «εδώ και τώρα», του άμεσου, γρήγορου και εφήμερου. ΑΙΤΙΑ** Αυτό όμως που δεν είναι ριζωμένο βαθιά μέσα στο χθες, θα μοιάζει έπειτα από χρόνια νεκρό κύτταρο στον ζωντανό οργανισμό της πόλης που συνεχίζει να ζει και να αναπτύσσεται.

4. Με τη φράση «ανεξέλεγκτη τρέλα και τη γοητεία του καινούριου» ο συγγραφέας αναφέρεται στην απερισκεψία των ανθρώπων να ικανοποιούν τις εφήμερες ανάγκες του παρόντος –όσον αφορά την κατασκευή κτιρίων–, αγνοώντας τη συμβολή τους στην οργάνωση της πόλης και τη λειτουργικότητά της.

Με τη φράση «το πραγματικά καινούριο οικοδόμημα» αναφέρεται στην ανάγκη να γνωρίσουμε το ρόλο, την αισθητική και τη συμβολή των παλαιών κτιρίων στην οργάνωση των πόλεων, ώστε να οικοδομήσουμε κτίρια που ενσωματώνουν το παλιό στο καινούριο και προσδίδουν ομορφιά τόσο στη πόλη όσο και στη ζωή μας.

5. κατακυριεύσει = κυριαρχήσει
 διαφοροποιείται = διακρίνεται
 παράταιρο = αταίριαστο
 παρατημένο = εγκαταλελειμμένου
 ανεξέλεγκτη = αχαλίνωτη
 αντάξιο = ισάξιο
 εφήμερου = πρόσκαιρου
 πραγματικά = αληθινά

6. • Οι ανάγκες άλλαξαν, **η ζωή μας το ίδιο.** (παραλείπεται το ρήμα: **άλλαξε**)
 • **Πρέπει πάση θυσία να διαφοροποιείται (το ιδιωτικό) και να ξεχωρίζει (το ιδιωτικό).** (παραλείπεται το υποκείμενο: το **ιδιωτικό**)

Ενότητα 21η

Γραμματική

1.

Δευτερεύουσες προτάσεις	Ονοματικές	Επιρρηματικές
Αιτιολογικές		Ε
Τελικές		Ε
Βουλητικές	Ο	
Αποτελεσματικές		Ε
Ειδικές	Ο	
Υποθετικές		Ε
Πλάγιες ερωτηματικές	Ο	
Εναντιωματικές		Ε
Ενδοιαστικές	Ο	
Χρονικές		Ε
Αναφορικές	Ο	Ε

2. • **ότι** τα τελευταία 500 χρόνια έχουν χαθεί οι μισές από τις γλώσσες του κόσμου. > **Ειδική**
 • **πως** μέσα στα επόμενα 100 χρόνια θα πάψει να υπάρχει περίπου το 90% των 7.000 γλωσσικών ιδιωμάτων > **ειδική**
 • **που** ομιλούνται στον κόσμο > **αναφορική**
 • **που** είναι κωδικοποιημένη στις γλώσσες. > **αναφορική**
3. **Α.** Πολλοί μαθητές δυσκολεύονται **να** λύσουν τις ασκήσεις της Φυσικής.
Β. Δε θέλω **να** σκέφτεσαι **ότι** σου είπα ψέματα.
Γ. Οι αρχαιολόγοι αποφάσισαν **να** κάνουν ανασκαφές στο σημείο **που** βρέθηκαν τα δύο αγάλματα.
Δ. Κανείς δεν μπορεί **να** αρνηθεί **ότι** η Ελλάδα είναι υπολογίσιμη στο μπάσκετ.
Ε. Φοβάμαι **μήπως** καταλάβει η καθηγήτριά μου **ότι** δε διάβασα πολύ καλά.
5. **Α.** Φοβάται **μήπως** αποτύχω στις εξετάσεις.
Β. Η μεγάλη του επιθυμία ήταν να ανακαλύψει το μυστικό της επιτυχίας.
Γ. Δεν πρέπει να αμφιβάλλεις **ότι** είναι ειλικρινείς οι προθέσεις μου.
Δ. Οι υπερβολικά φιλόδοξοι άνθρωποι επιδιώκουν μόνο να αναγνωριστούν κοινωνικά.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. **Α.** Δεν μπορείς να μεγαλώνεις στη σκιά των γονιών σου.
Β. Το χαμόγελο πάγωσε στα χείλη του.
Γ. Με τους εμφυλίους πολέμους πολλοί άνθρωποι ξεριζώνονται από τις εστίες τους.
Δ. Έφτασε στην κορυφή της επιτυχίας.
Ε. Η ανοιχτή σκέψη δε φοβάται την αλήθεια.
2. **Α.** Η οικογένεια αποτελεί προϋπόθεση για τη συναισθηματική συγκρότηση του ανθρώπου.
Β. Τα θεμέλια του σπιτιού μας είναι πολύ γερά.

- Γ. Τα διαφανή τζάμια των σπιτιών επιτρέπουν να περνούν οι ακτίνες του ήλιου το χειμώνα και να τα θερμαίνουν.
- Δ. Ο πυρήνας της Γης έχει θερμοκρασία χιλιάδων βαθμών κελσίου.
- Ε. Ο Μέγας Αλέξανδρος κατέκτησε ολόκληρο σχεδόν τον τότε γνωστό κόσμο.

Ορθογραφία

- Αδιαφορώ για ό,τι κι αν λένε.
 - Διάβασα στον τουριστικό οδηγό **πώς** θα φτάσουμε στη Σκόπελο.
 - Διάβασα ένα βιβλίο **που** μου έφτιαξε τη διάθεση.
 - Μην κάνεις πως δε θυμάσαι τη χθεσινή συμπεριφορά σου.
 - Μεταξύ άλλων, ισχυρίστηκε **πως** έφαγε και πέντε πιάτα μακαρόνια.
 - **Ό,τι** κι αν πω δε σε ξεχνώ.
 - Από πού αντλείς τόση ενεργητικότητα;
 - **Ό,τι** λάμπει δεν είναι χρυσός.
 - Από **πού** μπήκες και δε σε είδα;
 - Διάβασα μια συνταγή για το πώς μαγειρεύονται τα μανιτάρια.
2. Φτιάξτε το δικό σας βιβλίο γραμματικής **ή** καλύψτε έναν **τοίχο** με γραμματική! **Εικονογραφήστε** τον με εικόνες και πίνακες, αν είστε οπτικός τύπος. Καταγράψτε φράσεις **που** περιέχουν τη γραμματική ή συντακτική δομή που μελετάτε.

Παράγραφος

- 1. Α. Πρώτη άποψη:** Αρκετοί είναι οι επιστήμονες που κατά καιρούς υποστηρίζουν ότι το λεξιλόγιο των νέων συνεχώς περιορίζεται, με άμεσες επιπτώσεις στην ευφυΐα τους.

Δεύτερη άποψη: Πρέπει να καταλάβουμε ότι υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην πραγματικότητα μιας γλώσσας και ένα ιδεώδες, που συνήθως σχετίζεται με το γραπτό λόγο», προσθέτει ο Γιάννης Ανδρουτσόπουλος. «Οι νέοι δε θα μιλήσουν ποτέ μεταξύ τους χρησιμοποιώντας τη γραπτή γλώσσα των συγγραμμάτων. Το λεξιλόγιο της ανεπίσημης επικοινωνίας είναι ούτως ή άλλως μικρότερο από εκείνο της επίσημης, ανεξαρτήτως ηλικίας».

Β. Ο συγγραφέας συμφωνεί με τη δεύτερη άποψη. Οι λόγοι είναι ότι αντικρούει την πρώτη άποψη και ότι αφιερώνει πολύ μεγαλύτερη έκταση για την υποστήριξη της δεύτερης.

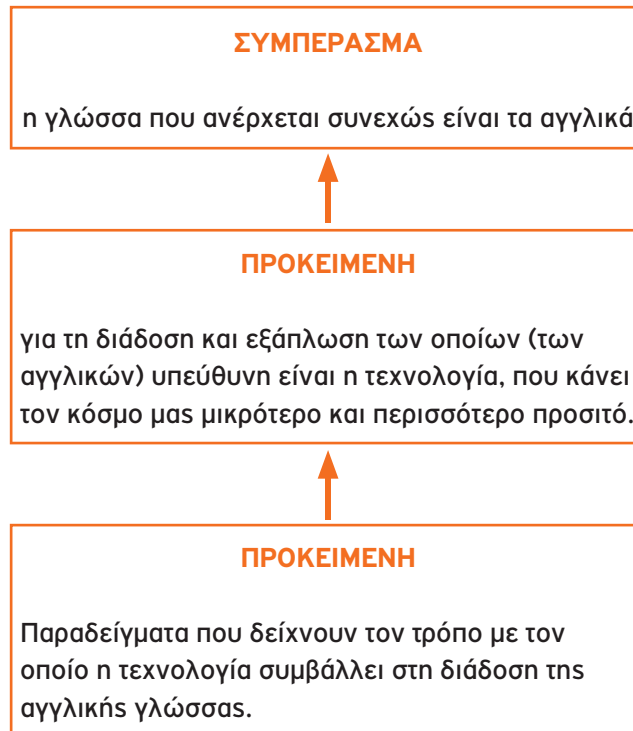
Γ. Οι νέοι, όπως και όλοι οι άνθρωποι, χρησιμοποιούν τη γλώσσα ανάλογα με τις περιστάσεις. Άποψη Μπαμπινιώτη

Ο προφορικός λόγος των νέων, όπως και των περισσότερων ανθρώπων, είναι διαφορετικός από το γραπτό. Άποψη Ανδρουτσόπουλου
- 2. Α.** Φυσικά η γλώσσα που ανέρχεται συνεχώς είναι τα αγγλικά, **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ** για τη διάδοση και εξάπλωση των οποίων υπεύθυνη είναι η τεχνολογία, που κάνει τον κόσμο μας μικρότερο και περισσότερο προσιτό. **ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΗ**

Β. Τα παραδείγματα είναι: «Με τις εκατοντάδες δορυφόρους που εκπέμπουν μηνύματα στα αγγλικά σε όλες τις γωνιές του πλανήτη ανά πάσα στιγμή, η γλώσσα της πάλαι ποτέ κραταιάς Βρετανικής Αυτοκρατορίας έχει γίνει η διεθνής μητρική γλώσσα των υπολογιστών, της τεχνολογίας, της διπλωματίας και του εμπορίου. Είναι δύσκολο να αποφύγει κανείς την τυραννία της αγγλικής γλώσσας. Δεν υπάρχει περίπτωση κάποιος που μιλάει αγγλικά να βρεθεί σε οποιοδήποτε σημείο της Γης και να μην υπάρχει κάποιος άλλος, ντόπιος, που να μη μιλάει αγγλικά».

Ο συγγραφέας παραθέτει τα παραδείγματα για να επιβεβαιώσει (να υποστηρίξει) το συμπέρασμα (η γλώσσα που ανέρχεται συνεχώς είναι τα αγγλικά) που διατύπωσε στη θεματική πρόταση.

Το επιχείρημα έχει την ακόλουθη δομή:

Δ. • πανίσχυρης

3. **A.** Η γλωσσική αυτοκτονία είναι το φαινόμενο εκείνο, κατά το οποίο οι γονείς δεν κρίνουν σκόπιμο να μεταδώσουν τη μητρική γλώσσα στα παιδιά τους λόγω του χαμηλού της κύρους. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
- Η γλωσσική μετακίνηση προς μια ισχυρότερη γλώσσα αντανακλά την επιθυμία για κοινωνική και επαγγελματική άνοδο και για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Χαρακτηριστικό είναι το ακόλουθο παράδειγμα: «Κάποτε, μια Νάβαχο μαθήτριά μου έθεσε το πρόβλημα αρκετά ωμά: Αν είμαι υποχρεωμένη, είπτε, να επιλέξω ανάμεσα σε μια ζωή στην ξύλινη καλύβα μας ένα μίλι μακριά από την πιο κοντινή πηγή, όπου ο γιος μου θα ανατραφεί μιλώντας τη γλώσσα των Νάβαχο, και στην εγκατάσταση σ' ένα σπίτι στην πόλη με εσωτερική υδροδότηση, όπου θα μιλά αγγλικά με τους γείτονες, τότε θα διαλέξω τα αγγλικά και το μπάνιο!». **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
- B.** Η γλωσσική αυτοκτονία είναι το φαινόμενο εκείνο, κατά το οποίο οι γονείς δεν κρίνουν σκόπιμο να μεταδώσουν τη μητρική γλώσσα στα παιδιά τους λόγω του χαμηλού της κύρους. **Ορισμός του όρου γλωσσική αυτοκτονία: ΜΕ ΟΡΙΣΜΟ.**
- Η γλωσσική μετακίνηση προς μια ισχυρότερη γλώσσα **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ** αντανακλά την επιθυμία για κοινωνική και επαγγελματική άνοδο και για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. **ΑΙΤΙΑ**
- Χαρακτηριστικό είναι το ακόλουθο παράδειγμα: «Κάποτε, μια Νάβαχο μαθήτριά μου έθεσε το πρόβλημα αρκετά ωμά: Αν είμαι υποχρεωμένη, είπτε, να επιλέξω ανάμεσα σε μια ζωή στην ξύλινη καλύβα μας ένα μίλι μακριά από την πιο κοντινή πηγή, όπου ο γιος μου θα ανατραφεί μιλώντας τη γλώσσα των Νάβαχο, και στην εγκατάσταση σ' ένα σπίτι στην πόλη με εσωτερική υδροδότηση, όπου θα μιλά αγγλικά με τους γείτονες, τότε θα διαλέξω τα αγγλικά και το μπάνιο!». **ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ**
- Γ.** Μια γλώσσα μπορεί να πεθάνει, όταν οι άνθρωποι αρνούνται να τη μιλήσουν (να επικοινωνήσουν σ' αυτή) και όταν παύουν να τη διδάσκουν στα παιδιά τους.
- Δ.** Η αγγλική θεωρείται «ισχυρότερη γλώσσα», όχι εξαιτίας του λεξιλογίου, των σημασιών που εκφράζει και της γραμματικής της, αλλά εξαιτίας του γεγονότος ότι την επιλέγουν ως μέσο επικοινωνίας και τη μιλούν πολύ περισσότεροι άνθρωποι. Ειδικότερα μάλιστα στις ΗΠΑ η αγγλική είναι η γλώσσα των πολιτών με το υψηλότερο βιοτικό επίπεδο και ισχυρή πολιτική εξουσία.
- Ε.** Η φράση έχει μεταφορική σημασία.

4. **A.** Οι κλιματικές αλλαγές δεν έχουν **επιπτώσεις (ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ)** μόνο στο φυσικό περιβάλλον. Πρόκειται να επηρεάσουν αποφασιστικά και τον αριθμό των υφιστάμενων γλωσσών, **καθώς** θα οδηγήσουν σε εξαφάνιση πολλές κοινότητες σε περιοχές της Αρκτικής και στα νησιά του Ειρηνικού. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ** Το ζήτημα δεν έχει μικρή σημασία. Ο αριθμός των σημερινών γλωσσών ανέρχεται σε 6.000 έως 7.000.
Και οι μισές από αυτές απειλούνται ως το 2050 με εξαφάνιση, **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ** **εξαιτίας** πολλαπλών παραγόντων, ανάμεσα στους οποίους σημαντική θέση καταλαμβάνουν και οι οικολογικές καταστροφές. **ΑΙΤΙΑ**
Τα στοιχεία παρατίθενται στο βιβλίο «1.000 Languages. The living and lost languages» του γλωσσολόγου Peter K. Austin, υπευθύνου του Προγράμματος για τις υπό Εξαφάνιση Γλώσσες. Το 96% του παγκόσμιου πληθυσμού μιλάει μόνο το 4% των υφιστάμενων γλωσσών. Και η τάση είναι μια όλο και μεγαλύτερη συρρίκνωση στο νούμερο αυτό **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ** **εξαιτίας** του εξαστισμού, της επέκτασης των μαζικών μέσων και των πιέσεων της παγκοσμιοποίησης. **ΑΙΤΙΑ**
- B.** **καθώς** θα οδηγήσουν σε εξαφάνιση πολλές κοινότητες σε περιοχές της Αρκτικής και στα νησιά του Ειρηνικού. **ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ**
ανάμεσα **στους οποίους** σημαντική θέση καταλαμβάνουν και οι οικολογικές καταστροφές. **ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ**
- Γ.** Οι κλιματικές αλλαγές δεν έχουν επιπτώσεις μόνο στο φυσικό περιβάλλον. Πρόκειται να επηρεάσουν αποφασιστικά και τον αριθμό των υφιστάμενων γλωσσών, **καθώς θα οδηγήσουν (υποκείμενο: οι κλιματικές αλλαγές)** σε εξαφάνιση πολλές κοινότητες σε περιοχές της Αρκτικής και στα νησιά του Ειρηνικού.
- Δ.** • **μείωση**
5. **A.** πεθαίνουν παραδόσεις
η προσοχή των γλωσσολόγων έχει στραφεί
- B.** • Κάθε φορά **που** μια γλώσσα περιπίπτει σε αχρηστία, > **χρονική πρόταση**
- **που** κινδυνεύουν > **αναφορική προσδιοριστική**
 - **που** δεν έχουν πια συνομιλητές, > **αναφορική προσδιοριστική**
 - **που** έχουν απομείνει οι μοναδικοί γνώστες γλωσσών > **αναφορική προσδιοριστική**
 - **οι οποίες** θα πεθάνουν μαζί τους. > **αναφορική προσδιοριστική**
 - **να** δράσουν πρακτικά, > **τελική**
 - **για να** διαφυλάξουν το λεξιλόγιο και τη μορφολογία των ιδιωμάτων > **τελική**
 - **που** τείνουν > **αναφορική προσδιοριστική**
 - **να** εξαφανιστούν > **τελική**

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Πολλές φορές στην Ιστορία οι κυβερνήτες αποφάσισαν να εμποδίσουν μια γλώσσα να αλλάξει, για να διατηρήσουν την αυθεντικότητά της. Απέτυχαν κάθε φορά. Η γλώσσα **ζει, διαρκεί**, επειδή είναι το μόνο **κοινωνικό φαινόμενο**, που είναι συγχρόνως «μεταβλητό» και «αμετάβλητο» (όπως έγραψε ο πατέρας της σύγχρονης γλωσσολογίας Φερδινάνδος ντε Σοσίρ). Η γλώσσα **ζει** και **διάρκει**, επειδή **αλλάζει** και **αλλοιώνεται**. Δηλαδή, μαθαίνει το νήπιο τη γλώσσα που μιλούν οι δικοί του, άρα η ίδια γλώσσα περνάει από γενιά σε γενιά. Όμως, κάθε γενιά **αλλάζει** και **αλλοιώνει** τη γλώσσα, γιατί **αλλάζουν** οι **τρόποι σκέψης**, οι **κοινωνικές σχέσεις**, οι **ιδέες** και τα **πράγματα**. Όλες οι γλώσσες με τον καιρό **αλλάζουν ασταμάτητα**.
Οι κυβερνήτες στην προσπάθειά τους να εμποδίσουν την αλλαγή της γλώσσας, επειδή η γλώσσα έχει **δυναμικό χαρακτήρα**.
3. Πολλές φορές στην Ιστορία οι κυβερνήτες αποφάσισαν να εμποδίσουν μια γλώσσα να αλλάξει, για να διατηρήσουν την αυθεντικότητά της. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Απέτυχαν κάθε φορά. Η γλώσσα **ζει, διαρκεί**, επειδή είναι το μόνο κοινωνικό φαινόμενο, που είναι

συγχρόνως «μεταβλητό» και «αμετάβλητο» (όπως έγραψε ο πατέρας της σύγχρονης γλωσσολογίας Φερδινάνδος ντε Σοσίρ). Η γλώσσα ζει και διαρκεί, επειδή αλλάζει και αλλοιώνεται. Δηλαδή μαθαίνει το νήπιο τη γλώσσα που μιλούν οι δικοί του, άρα η ίδια γλώσσα περνάει από γενιά σε γενιά. Όμως, κάθε γενιά αλλάζει και αλλοιώνει τη γλώσσα, γιατί αλλάζουν οι τρόποι σκέψης, οι κοινωνικές σχέσεις, οι ιδέες και τα πράγματα. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**

Όλες οι γλώσσες με τον καιρό αλλάζουν ασταμάτητα. **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**

4. • χωρίς να **του** μιλήσει κανένας > **προσωπική αντωνυμία**
• την παλαιότητα **του**, > **κτητική αντωνυμία**
• στην Ιστορία **του** κόσμου, > **οριστικό άρθρο**
• προσπάθησαν να **τις** διατηρήσουν ίδιες και απαράλλαχτες. > **προσωπική αντωνυμία**
5. «Πολλές φορές στην Ιστορία οι κυβερνήτες αποφάσισαν να εμποδίσουν μια γλώσσα να αλλάξει, για να διατηρήσουν την αυθεντικότητά της **αλλά** απέτυχαν κάθε φορά».
Με αντιθετικό σύνδεσμο, επειδή τα νοήματα των δύο προτάσεων παρουσιάζουν αντίθεση.
6. **μολονότι** είναι επιστημονικά αναμφισβήτητο σήμερα **ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ**
ότι οι γλώσσες ζουν **ΕΙΔΙΚΗ**
να εμποδίσουν τη γλωσσική εξέλιξη, **ΒΟΥΛΗΤΙΚΗ**
δήθεν **για να** «σώσουν» τη γλώσσα. **ΤΕΛΙΚΗ**
γιατί σε όλες τις κοινωνίες και γλώσσες, **ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ**
που μάχονται **ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ**
να σταματήσουν τη γλωσσική αλλαγή, **ΒΟΥΛΗΤΙΚΗ**
7. **αντιδραστικός**: ο άνθρωπος που αντιδρά στις κοινωνικές και πολιτικές ιδέες οι οποίες συμβάλουν στην πρόοδο της κοινωνίας.

Ενότητα 22η

Γραμματική

1. Τι είναι όμως φτώχεια; **ΓΝΗΣΙΑ**
Υπάρχει κοινώς αποδεκτός ορισμός της φτώχειας ή η σημασία της μεταβάλλεται ανάλογα με την κοινωνική και ιστορική περίοδο στην οποία αναφερόμαστε; **ΓΝΗΣΙΑ**
2. **Γ. Γιατί** να μάθω γερμανικά;
Δ. Τους ρώτησε **γιατί** δεν έλυσαν τις ασκήσεις των Μαθηματικών.
3. Τα Γερμανικά είναι η περισσότερο ομιλούμενη μητρική γλώσσα στην Ευρώπη. [**επειδή**] όποιος μιλάει Γερμανικά μπορεί να επικοινωνήσει με 100 εκατομμύρια Ευρωπαίους στη μητρική τους γλώσσα.
4. αναρωτήθηκε **γιατί** δεν κάνω δίσκο. **ΠΛΑΓΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΗ**
«**Γιατί** δεν βρίσκω κάτι που να με συγκινεί», του απάντησα. **ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ**
5. Το κείμενο διατυπώνεται σε πλάγιο λόγο: ο συγγραφέας αναφέρεται σε πράξεις όχι δικές του, αλλά των αρχαιολόγων που διεξήγαγαν τις ανασκαφές.
6. • «Η Google τηλεόραση είναι μια νέα πλατφόρμα, που κατά την άποψή μας, θα αλλάξει το μέλλον της τηλεόρασης», δήλωσε ο εκπρόσωπος του ομίλου της Google στο Σαν Φρανσίσκο. **Ε**
• Ο 25χρονος εμφανίστηκε έτοιμος να υποστεί τις συνέπειες, γιατί όπως ισχυρίστηκε δεν άντεχε πλέον τις τύψεις. **Π**
• Η μεγαλύτερη ναυτιλιακή εταιρία της Μαλαισίας, η MISC, διευκρίνισε πως το πλοίο είχε ναυπηγηθεί το 1998. **Π**
• «Η παντελής απουσία περιεχομένων στον τύμβο της Σαλαμίνας καθιστά την ερμηνεία δύσκολη», επισήμανε ο κ. Λώλος. Και ταυτόχρονα εγείρει ερωτήματα: «Πρόκειται για ορύγματα προς παραπλάνηση τυμβωρύχων, ημιτελείς τάφους, ή συλημένα κενοτάφια;». **Ε**
7. **A.** **Ο επικεφαλής της αμερικανικής ακτοφυλακής Ταντ Άλεν, μιλώντας σε δημοσιογράφους, προ-**

ειδοποίησε ότι οι απειλές κατά της BP είναι ανίσχυρες, καθώς καμία ομοσπονδιακή υπηρεσία δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τη διαρροή πετρελαίου. ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ «Η απομάκρυνση της BP θα δημιουργούσε ένα βασικό ερώτημα: Με τι θα την αντικαταστήσουμε;», ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ αναρωτήθηκε ο ναύαρχος Αλεν.

- B.** «Οι απειλές κατά της BP είναι ανίσχυρες, καθώς καμία ομοσπονδιακή υπηρεσία δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τη διαρροή πετρελαίου».

Ο ναύαρχος Αλεν αναρωτήθηκε αν η απομάκρυνση της BP θα δημιουργούσε ένα βασικό ερώτημα σχετικά με το τι θα την αντικαταστήσει.

8. Η ερώτηση είναι ρητορική.
 9. **A.** Θα πας διακοπές; Ο
B. Πότε θα φύγεις για διακοπές; Μ
 Γ. Τον ρώτησα αν θα πάει διακοπές. Ο
Δ. Ποιο είναι το επώνυμό σου; Μ
E. Πόσες ερωτήσεις απάντησες σωστά μέχρι τώρα; Μ

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Στις 10 Δεκεμβρίου κάθε χρόνου γιορτάζουμε την επέτειο της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, της οποίας το κείμενο είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη που καταγράφει τις ανθρώπινες ελευθερίες και δικαιώματα.
 3. **B.** δογματικός

Ορθογραφία

1.

προκατάληψη	
μεροληψεία	μεροληψία
αμερόληπτος	μειονότητα
μειωνότητα	εξάλειψη
εξάληψη	
σύλληψη	

2. Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφότητας.
 3. Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα – η ελευθερία του λόγου, το δικαίωμα της ψήφου, το δικαίωμα στην τροφή, στην εργασία, στην υγειονομική περίθαλψη και στη στέγαση – είναι βαρύνουσας σημασίας για το φτωχό πληθυσμό, καθώς η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός συνδέονται άμεσα με τις διακρίσεις, την άνιση πρόσβαση σε πόρους και ευκαιρίες, τον κοινωνικό και πολιτισμικό στιγματισμό.

Παράγραφος

1. **A.** Εξοικειώστε γευστικά το παιδί σας με φαγητά από παραδοσιακές κουζίνες άλλων χωρών.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Το να προτρέψεις ένα παιδί να δοκιμάσει ένα πιάτο από μια άλλη χώρα είναι όχι μόνο γνωριμία με έναν άλλον πολιτισμό, αλλά και εκπαίδευση: καλλιέργεια πνεύματος και αισθήσεων. Αν το παιδί σας κάνει παρέα με έναν αλλοδαπό συμμαθητή του, θα είναι μια θαυμάσια ευκαιρία να προσκαλέσετε, για παράδειγμα, τον ίδιο και τους γονείς του και να οργανώσετε μια συνάντηση

γνωριμίας με τις σπεσιαλιτέ της τοπικής κουζίνας. Τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν φαγητά διαφορετικά από τα δικά μας, να εξοικειωθούν με νέες γεύσεις, να ανακαλύψουν νέους γευστικούς ορίζοντες. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**

Έτσι, σταδιακά, θα αρχίσουν να κατανοούν καλύτερα το γεγονός ότι όλα τα παιδιά του κόσμου δεν έχουν τις ίδιες διατροφικές συνήθειες με τις δικές μας. **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**

- B.** Εξοικειώστε γευστικά το παιδί σας με φαγητά από παραδοσιακές κουζίνες άλλων χωρών. Το να προτρέψεις ένα παιδί να δοκιμάσει ένα πιάτο από μια άλλη χώρα, είναι όχι μόνο γνωριμία με έναν άλλον πολιτισμό, αλλά και εκπαίδευση: καλλιέργεια πνεύματος και αισθήσεων.

Αν το παιδί σας κάνει παρέα με έναν αλλοδαπό συμμαθητή του, θα είναι μια θαυμάσια ευκαιρία να προσκαλέσετε, **για παράδειγμα**, τον ίδιο και τους γονείς του και να οργανώσετε μια συνάντηση γνωριμίας με τις σπεσιαλιτέ της τοπικής κουζίνας. **ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ**

Τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν φαγητά διαφορετικά από τα δικά μας, να εξοικειωθούν με νέες γεύσεις, να ανακαλύψουν νέους γευστικούς ορίζοντες. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**

Έτσι, σταδιακά, θα αρχίσουν να κατανοούν καλύτερα το γεγονός ότι όλα τα παιδιά του κόσμου δεν έχουν τις ίδιες διατροφικές συνήθειες με τις δικές μας. **ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ**

- Γ.** ΠΛΑΓΙΟΤΗΤΟΣ: Η εξοικείωση των παιδιών με ξενικές γεύσεις θα συμβάλουν στην κατανόηση και το σεβασμό της διαφορετικότητας.

- 2. A.** Η ξеноφοβία στην Ευρώπη στρέφεται κατά των μεταναστών ή των προσφύγων χωρών του τρίτου κόσμου, τους οποίους οι περισσότεροι Ευρωπαίοι θεωρούν πολιτισμικά κατώτερους.

- B.** Είναι, **λοιπόν (λέξη-σύνδεσμος που δηλώνει συμπέρασμα)**, «πλούσιον φαινότατον» ότι η ξеноφοβία αφορά κοινωνικές ομάδες ανθρώπων που θεωρούνται από τους ντόπιους υποδεέστεροι, καθώς οι εθνικές και πολιτιστικές τους παραδόσεις και συνήθειες διαφέρουν από τις δικές τους.

Γ. • **ανώτεροι**

- 3. A.** Ευθύς λόγος

- «Το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών στον ιδιωτικό τομέα εργάζονται σε ανασφαλείς θέσεις με ιδιαίτερα χαμηλές αμοιβές –έως 500 ευρώ οι μερικής απασχόλησης και έως 800 οι πλήρους απασχόλησης» υπογραμμίζει η κα Στεκουλέα.
- «ο δεύτερος σημαντικότερος προσδιοριστικός παράγοντας του μισθολογικού χάσματος είναι οι μισθολογικές διακρίσεις φύλου, αποτέλεσμα όχι μόνο των εργοδοτικών πρακτικών, αλλά και των συλλογικών διαπραγματεύσεων».

Πλάγιος λόγος

Παρά τις ρητές επιταγές του νόμου, το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών παραμένει αγεφύρωτο. Σύμφωνα με έρευνες, οι αμοιβές των γυναικών ανέρχονται κατά μέσο όρο στο 80% των αμοιβών των ανδρών.

- B.** ρητές επιταγές του νόμου
το μισθολογικό χάσμα

- Γ.** Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγω είναι ότι υπάρχει ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στον τομέα της εργασίας.

- 4. A.** **Γι' αυτό (χαρακτηριστική φράση που δηλώνει συμπέρασμα)** λέγεται ότι η προκατάληψη ανήκει στη σφαίρα του ανορθολογικού.

- B.** Συνήθως αποκαλούμε «προκατάληψη» μια γνώμη που γίνεται άκριτα και παθητικά αποδεκτή **εξαιτίας της παράδοσης, εξαιτίας της συνήθειας ή εξαιτίας μιας αυθεντίας** της οποίας τις γνωμοδοτήσεις αποδεχόμαστε χωρίς να τις συζητάμε. «Άκριτα» και «παθητικά» εφόσον την αποδεχόμαστε χωρίς να την ελέγχουμε, **εξαιτίας της αδράνειας ή εξαιτίας του σεβασμού ή εξαιτίας του φόβου** και την ενστερνιζόμαστε με τόση δύναμη, ώστε αντιστέκεται σε κάθε ορθολογική ανασκευή, δηλαδή σε κάθε αντίκρουση βασισμένη σε ορθολογικά επιχειρήματα. Γι' αυτό λέγεται ότι η προκατάληψη ανήκει στη σφαίρα του ανορθολογικού.

Γ. Είναι η πρόθεση «από» (εξαιτίας) που δηλώνει αιτία και η φράση «γι' αυτό».

Δ. Συνήθως

- άκριτα
παθητικά
5. **A.** Κληρονομική φτώχεια είναι η φτώχεια που χαρακτηρίζει τους ανθρώπους οι οποίοι προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να αδυνατούν να εξελιχθούν κοινωνικά.
- B.** Τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας αποδεικνύουν ότι όσο φτωχότερος είναι κάποιος τόσο λιγότερες είναι οι πιθανότητες να προχωρήσει στις υψηλότερες βαθμίδες της εκπαίδευσης.
- Γ. δημιουργώντας:** επιρρηματική μετοχή (μπορεί να αναλυθεί σε δευτερεύουσα αποτελεσματική πρόταση: με αποτέλεσμα να δημιουργούν).
6. Σε μια προσπάθεια να αναστρέψει τη δυσарέσκεια **που** έχει διαμορφωθεί σε βάρος της εικόνας της, η BP έκανε γνωστό **πως** θα χρηματοδοτήσει με 500 εκατομμύρια δολάρια την εκπόνηση επιστημονικής μελέτης **η οποία** για μια περίοδο 10 ετών θα διερευνήσει τις συνέπειες της διαρροής πετρελαίου στην ακτογραμμή και στο θαλάσσιο περιβάλλον του Κόλπου του Μεξικού. Επιπλέον, η εταιρεία θα προσπαθήσει σήμερα **να** «καλύψει» το σημείο της διαρροής με λάσπη και τσιμέντο, εγχείρημα **που** μπορεί **να** στεφθεί με επιτυχία σε ένα ποσοστό της τάξης του 60% με 70%, **αν και** δεν έχει δοκιμαστεί ποτέ έως σήμερα σε τέτοια βάθη. Όλες οι προσπάθειες **για να** σταματήσει η διαρροή έχουν αποτύχει. Η απογοήτευση μάλιστα είναι έντονη τόσο στην εταιρεία όσο στην κυβέρνηση και στην κοινή γνώμη των ΗΠΑ, **τη στιγμή που** εκτιμάται **πως** περισσότερα από 22 εκατομμύρια λίτρα πετρελαίου ήδη έχουν διαρρεύσει στη θάλασσα.

Σπύρος Χριστόπουλος, citypress.gr, 24/5/2010

Κριτήριο αξιολόγησης

3. Όσο πιο μικρό μάλιστα είναι ένα παιδί, τόσο πιο εύκολο είναι να το ευαισθητοποιήσουμε και να το εκπαιδεύσουμε προς, **ώστε να κατανοήσει την ξενοφοβία και το ρατσισμό.**
4. • Όχι μόνο πλουτίζουν (**τα παιδιά**) το συναισθηματικό και πνευματικό τους κόσμο, αλλά και μαθαίνουν (**τα παιδιά**) να εξοικειώνονται νωρίς με τις έννοιες της πολυπολιτισμικότητας και της αποδοχής της διαφορετικότητας.
- Και το πιο σημαντικό, (**τα παιδιά θα μπορέσουν**) να ζήσουν αρμονικά στο νέο αυτό περιβάλλον.
5. αναγνωρίζουμε > α' συζυγία
συζητάμε > β' συζυγία
συναναστρεφόμαστε > αποθετικό ρήμα, α' συζυγία
ανήκουν > α' συζυγία
κάνουμε > α' συζυγία
κατανοήσουμε > β' συζυγία
λέει > α' συζυγία
μπούμε > α' συζυγία
ευαισθητοποιήσουμε > β' συζυγία > β' συζυγία
εκπαιδεύσουμε > α' συζυγία
6. • **να** προσφέρουν ανεκτίμητες γνώσεις > βουλητική
• **που** προσπαθεί > αναφορική
• **να** καταλάβει > βουλητική
• **γιατί** ο φίλος ή φίλη του μιλάει για άλλη πατρίδα, > αιτιολογική
• **γιατί** χρησιμοποιεί άλλη γλώσσα > αιτιολογική
• **όταν** είναι στο σπίτι με τους γονείς ή με τα αδέρφια του > χρονική
• **γιατί** έχει διαφορετικό χρώμα, > αιτιολογική
• **γιατί** αποφεύγει **να** τρώει ορισμένα φαγητά, > αιτιολογική
• **γιατί** ανήκει σε άλλη θρησκεία από τη δική του, > αιτιολογική

- να βρει πολύ όμορφες απαντήσεις σε ιστορίες και παραμύθια με αντιρατσιστικό περιεχόμενο > βουλπτική
 - που κυκλοφορούν στα παιδικά τμήματα των βιβλιοπωλείων. > αναφορική
7. Προτρέψτε λοιπόν τα παιδιά από μικρή ηλικία να κάνουν παρέα με παιδιά από άλλες χώρες, να συμμετέχουν σε σχολικές ομάδες με αντιρατσιστική δράση. **ΑΙΤΙΑ**
Όχι μόνο πλουτίζουν το συναισθηματικό και πνευματικό τους κόσμο, αλλά και μαθαίνουν να εξοικειώνονται νωρίς με τις έννοιες της πολυπολιτισμικότητας και της αποδοχής της διαφορετικότητας. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**
Καθώς τα παιδιά μαθαίνουν να προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα μιας κοινωνίας –όπου τα χαρακτηριστικά του πολυπολιτισμικού περιβάλλοντος περικλείουν και επιπλέον στοιχεία από τους Ρομά και τους Έλληνες μουσουλμάνους–, **ΑΙΤΙΑ**
είναι βέβαιο ότι μεγαλώνοντας θα μπορέσουν να απολαύσουν τα οφέλη που τους προσφέρει η επαφή με αξίες και ήθη από άλλους πολιτισμούς. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**
Και το πιο σημαντικό, να ζήσουν αρμονικά στο νέο αυτό περιβάλλον. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**
8. Προτρέψτε λοιπόν τα παιδιά από μικρή ηλικία να κάνουν παρέα με παιδιά από άλλες χώρες, να συμμετέχουν σε σχολικές ομάδες με αντιρατσιστική δράση. Έτσι, όχι μόνο πλουτίζουν το συναισθηματικό και πνευματικό τους κόσμο, αλλά και μαθαίνουν να εξοικειώνονται νωρίς με τις έννοιες της πολυπολιτισμικότητας και της αποδοχής της διαφορετικότητας.

Ενότητα 23η

Γραμματική

- A.** Τα προϊόντα που αγοράζουμε και το φαγητό που τρώμε ελέγχονται ώστε να μη διατρέχει κανένα κίνδυνο η υγεία των καταναλωτών.

B. Για το τελευταίο μέρος της Ενάτης συμφωνίας ο Μπετόβεν μελοποίησε την «ωδή στη χαρά», που έγραψε το 1785 ο Φρίντριχ Φον Σίλερ. Το ποίημα αυτό εκφράζει το ιδεαλιστικό όραμα του Σίλερ για τη συναδέλφωση των ανθρώπων – όραμα που συμμεριζόταν και ο Μπετόβεν.

Γ. Η ιστορία της ευρωπαϊκής σημαίας ξεκίνησε το 1955, όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρχε μόνο υπό τη μορφή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας του Άνθρακα και του Χάλυβα, στην οποία συμμετείχαν μόνο έξι κράτη μέλη.

Δ. Κατά τη διάρκεια των Μεσαιωνικών Χρόνων οι περισσότεροι άνθρωποι δεν ήξεραν ούτε γραφή ούτε ανάγνωση και τα μόνα πράγματα που γνώριζαν ήταν αυτά που μάθαιναν στην εκκλησία.
- Ένα από τα μακρύτερα ποτάμια της Ευρώπης είναι ο Δούναβης. Οι πηγές του αναβλύζουν στο Μέλανα Δρυμό στη Γερμανία και ρέει προς την Ανατολή, διασχίζοντας την Αυστρία, τη Σλοβακία, την Ουγγαρία, την Κροατία, τη Σερβία, τη Βουλγαρία, τη Μολδαβία και την Ουκρανία μέχρι τη Ρουμανία, όπου σχηματίζει δέλτα στην ακτή της Μαύρης Θάλασσας.
 - Τα μεγάλα ποτάμια είναι πολύ χρήσιμα για τη μεταφορά κάθε είδους εμπορευμάτων τα οποία φορτώνονται σε ποταμόπλοια και σχεδίες και μεταφέρονται πάνω κάτω στα ποτάμια, μεταξύ των θαλάσσιων λιμανιών της Ευρώπης και των πόλεων που βρίσκονται μακριά από τη θάλασσα, στην ενδοχώρα.
 - Η πλέον φημισμένη ατμομηχανή του λεγόταν «Ρουκέτα» και έφτανε να αναπτύσσει ταχύτητα άνω των 40 χιλιομέτρων την ώρα –που ήταν πραγματικά πολύ μεγάλη ταχύτητα για εκείνη την εποχή.
 - Τα σημερινά τρένα προσφέρουν μεγάλες ανέσεις και τρέχουν με ταχύτητες που φτάνουν τα 330 km/h, πάνω σε ειδικά κατασκευασμένες γραμμές.
- Υπάρχουν πολλοί συγγραφείς τους οποίους δεν έχεις διαβάσει.
 - Ήρθα να συνεχίσουμε τη συζήτηση την οποία αφήσαμε ανολοκλήρωτη χθες.
 - Αυτό είναι το βιβλίο για το οποίο συζητούσαμε όλη μέρα.

- Η μελωδία προέρχεται από την Ενάτη Συμφωνία **την οποία** συνέθεσε το 1823 ο Λούντβιχ Βαν Μπετόβεν.
4. Στην Ευρώπη υπάρχουν πολλές χιλιάδες χιλιόμετρα ακτών, **που έχουν διαμορφωθεί** από τη φύση με διάφορους τρόπους.
5. **A.** Υψηλό φόρο σε ό,τι παχαίνει βάζει η Ρουμανία. **ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ**
B. Το ρουμανικό πείραμα αναμένεται ότι θα συγκεντρώσει το ενδιαφέρον πολλών χωρών που θα το παρακολουθήσουν στενά, καθώς αναζητούν μέτρα κατά της παγκόσμιας επιδημίας παχυσαρκίας. **ΕΙΔΙΚΗ**
Γ. Έπειτα από εισηγήσεις ειδικών η κυβέρνηση ανακάλυψε ότι πολλά από τα προϊόντα που πωλούνται στο δρόμο και που εμπίπτουν στην κατηγορία της γρήγορης εστίασης δεν είναι τελικά και τόσο ανθυγιεινά. **ΕΙΔΙΚΗ**
Δ. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας προειδοποίησε ότι ο φόρος θα πλήξει δυσανάλογα τους φτωχούς της χώρας, στην οποία ο μέσος εργαζόμενος κερδίζει 350 ευρώ το μήνα. **ΕΙΔΙΚΗ**
6. • Ζούμε σε μια χώρα [**όπου**] μπορούν να συμβούν τα πάντα!
 • Θα κάνουμε [**ό,τι**] μπορούμε για ένα ισχυρό ευρώ.
 • Θάσος: εκεί [**που**] η βλάστηση οργιάζει.
 • Εκεί [**που**] σταματά η λογική αρχίζει το ελληνικό ποδόσφαιρο.
 • Είμαστε [**ό,τι**] τρώμε!
 • [**Ο, τι**] είναι διαφορετικό μας φοβίζει.
 • Η Ευρώπη διανύει μια ενδιαφέρουσα περίοδο, τόσο στην ηλιόλουστη Ελλάδα [από όπου] ξεκίνησε η ευρωπαϊκή ιδέα όσο και στη Βρετανία, [**εκεί που**] η ίδια ιδέα ξεθωριάζει στο ψιλόβροχο.
 • Η ελευθερία της διαμαρτυρίας καθενός σταματά εκεί [**που**] αρχίζει το δικαίωμα της ζωής, της ελευθερίας και της εργασίας του άλλου.
7. **A.** Το αίσθημα τού να ανήκει κανείς σε ένα σύνολο και να έχει κοινό πεπρωμένο μπορεί να προκύψει μόνο από μια κοινή πολιτιστική αντίληψη και **γι' αυτό το λόγο η Ευρώπη οφείλει σήμερα να εστιάσει την προσοχή της όχι μόνο στην οικονομία αλλά και στην εκπαίδευση, την ιθαγένεια και τον πολιτισμό.**
B. Οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών έχουν καταστεί απαραίτητες, γιατί εξασφαλίζουν την ανταγωνιστικότητα και την καλή λειτουργία όλων των οικονομικών κλάδων. **Οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών αποτελούν συνεπώς παράγοντα οικονομικής αύξησης και ανταγωνιστικότητας.**
8. • Όσοι χρησιμοποιούν το twitter και τις υπηρεσίες άμεσης επικοινωνίας μέσω μηνυμάτων (instant messengers) στο Διαδίκτυο νιώθουν ότι βρίσκονται στο κύμα της επόμενης επανάστασης, **της οποίας** κύριο χαρακτηριστικό της είναι ότι η επικοινωνία μπορεί να πραγματοποιείται διαλογικά και συνεχώς ανάμεσα σε όλους όσοι έχουν ενδιαφέρον να επικοινωνήσουν.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. • amnesia αμνησία
 • anticyclone αντικυκλώνας
 • cemetery κοιμητήριο
 • chasm χάσμα
 • didactic διδακτικός
 • ephemeral εφήμερος
 • monosyllable μονοσύλλαβος
 • phrenology φρενολογία
 • polyphony πολυφωνία
 • psyche ψυχή

Ορθογραφία

1. Το 1497-1498 ο Βάσκο Ντα Γκάμα –αξιωματικός του ναυτικού της Πορτογαλίας– ήταν ο πρώτος Ευρωπαίος **που** έφτασε στην Ινδία περιπλέοντας την Αφρική **ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΗ**. Το 1519 ένας άλλος Πορτογάλος εξερευνητής, ο Φερδινάνδος Μαγγελάνος, **που** ήταν στην υπηρεσία του βασιλιά της Ισπανίας **ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΗ**, οδήγησε την πρώτη ευρωπαϊκή αποστολή **που** έκανε το γύρο του κόσμου με πλοίο **ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΗ!**

Λίγο αργότερα τα νησιά της Καραϊβικής και η Αμερική, **που** την είχαν ονομάσει «Νέο Κόσμο» **ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΗ**, άρχισαν να εξερευνώνται από Ευρωπαίους **που** ίδρυσαν εκεί αποικίες **ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΗ**. Με άλλα λόγια, οι εξερευνητές αυτοί οικειοποιήθηκαν τις χώρες **που** είχαν ανακαλύψει **ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΗ**, ισχυριζόμενοι ότι «ανήκαν» πλέον στην ευρωπαϊκή χώρα της καταγωγής τους. Έφεραν μαζί τους την πίστη τους, τις συνήθειες και τη γλώσσα τους –και έτσι τα αγγλικά και τα γαλλικά έγιναν οι κύριες γλώσσες **που** μιλιούνται στη Βόρεια Αμερική **ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΗ**, ενώ στην Κεντρική και Νότια Αμερική μιλιούνται τα ισπανικά και τα πορτογαλικά.

Πάμε να εξερευνήσουμε την Ευρώπη,

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2008

2. Τώρα **που** ο ψυχρός πόλεμος έχει τελειώσει και ζούμε σε ένα παγκοσμιοποιημένο αλλά και κατακερματισμένο κόσμο, η Ευρώπη πρέπει να επωμισθεί τις ευθύνες της. Ο ρόλος **που** πρέπει να διαδραματίσει είναι ο ρόλος μιας δύναμης **που** δρα αποφασιστικά εναντίον κάθε βίας, κάθε φανατισμού, αλλά και η οποία δεν κλείνει τα μάτια μπροστά στην αδικία **που** ταλανίζει τον πλανήτη. Με λίγα λόγια, μια δύναμη η οποία επιθυμεί να μεταβάλει τις παγκόσμιες σχέσεις, ώστε να αποφέρουν οφέλη όχι μόνο στις πλούσιες αλλά και στις φτωχότερες χώρες. Μια δύναμη **που** θέλει να εντάξει την παγκοσμιοποίηση σε ηθικό πλαίσιο, ώστε να βασίζεται στην αλληλεγγύη και την αειφόρο ανάπτυξη.

Το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διακήρυξη του Λάκεν, 15/12/2001

Παράγραφος

1. **A.** Η πραγματικότητα σήμερα σε μεγάλο μέρος της Ένωσης είναι δύσκολη. Παρά τον αγώνα εναντίον της ανεργίας, οι μικρές επιτυχίες δεν είναι αρκετές για την αντιμετώπιση του μεγάλου αυτού προβλήματος. **Αντί να αυξάνονται οι θέσεις εργασίας**, ανεβαίνουν σε αρκετές χώρες οι δείκτες της ανεργίας. **Αντί να αποκτούν μεγαλύτερη κοινωνική προστασία οι ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού**, δημιουργούνται όλο και μεγαλύτερες στρατιές αποκλεισμένων. **Αντί να αναβαθμίζεται η ποιότητα ζωής για όλους**, βαθαίνουν οι διαχωριστικές γραμμές σε κοινωνίες δύο τρίτων. **ΑΙΤΙΕΣ**

Οι αγρότες ανησυχούν για την αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, οι νέοι άνθρωποι αγωνιούν για μια θέση εργασίας, έπειτα για το ενδεχόμενο απόλυσής τους και αναζήτησης άλλης δουλειάς, στο τέλος για τη σύνταξη και την ασφάλισή τους, οι εργαζόμενοι για μεταφορά των θέσεών τους εκτός Ευρώπης. **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**

Η παράγραφος αναπτύσσεται με ΑΝΤΙΘΕΣΗ και ΑΙΤΙΑ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

- B.** Η ανεργία απειλεί την ποιότητα ζωής των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.
Γ. Η πραγματικότητα σήμερα σε μεγάλο μέρος της Ένωσης είναι δύσκολη.
2. **Δ.** Ορισμένες φορές οι δρόμοι και οι σιδηροδρομικές γραμμές χρειάζεται να διασχίσουν οροσειρές, πλατιά ποτάμια ή ακόμα και τη θάλασσα.
B. Γι' αυτόν το λόγο έχουν κατασκευαστεί από μηχανικούς ορισμένες πολύ μακριές γέφυρες και σήραγγες (τούνελ).
A. Η μακρύτερη οδική σήραγγα είναι η σήραγγα Laerdal στη Νορβηγία, μεταξύ του Bergen και του Όσλο.
Γ. Έχει μήκος μεγαλύτερο από 24 χιλιόμετρα και εγκαινιάστηκε το Νοέμβριο του 2000.

3. **A.** Η Ευρώπη αποτελεί μια ευκαιρία να αλλάξουν οι αντιλήψεις και οι αξίες των ανθρώπων απέναντι σε άλλα έθνη και λαούς. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Οι παλαιότερες γενιές είχαν μάθει να μισούν και να πολεμούν ανθρώπους από γειτονικές χώρες. Τώρα οι νέοι κινούνται συνεχώς, συμμετέχουν σε προγράμματα ανταλλαγών, επιθυμούν να ταξιδεύουν ελεύθερα και να μαθαίνουν για άλλες χώρες και πολιτισμούς, να γνωρίζουν τις γλώσσες και τις συνήθειές τους. Δεν πρέπει, όμως, κανείς να ξεχνά ότι αυτές οι δυνατότητες αποτελούν προνόμιο μιας μειονότητας. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
Υπάρχει ανάγκη, λοιπόν, να εμπλακούν όλο και περισσότερα άτομα σε αυτή τη διαδικασία μετατροπής της Ευρώπης από όραμα σε πραγματικότητα. Υπάρχει ακόμα αρκετός δρόμος να διανύσουμε... **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**
- B.** Υπάρχει ακόμα αρκετός δρόμος να διανύσουμε...
Με τα αποσιωπητικά ο συγγραφέας προσπαθεί να δηλώσει ότι η πορεία που πρέπει να διανύσει η Ευρώπη για να ξεπεράσει παλαιότερες αντιλήψεις είναι αρκετά μεγάλη.
- Γ.** Η Ευρώπη αποτελεί μια ευκαιρία να αλλάξουν οι αντιλήψεις και οι αξίες των ανθρώπων απέναντι σε άλλα έθνη και λαούς. Οι παλαιότερες γενιές είχαν μάθει να μισούν και να πολεμούν ανθρώπους από γειτονικές χώρες. Τώρα οι νέοι κινούνται συνεχώς, συμμετέχουν σε προγράμματα ανταλλαγών, επιθυμούν να ταξιδεύουν ελεύθερα και να μαθαίνουν για άλλες χώρες και πολιτισμούς, να γνωρίζουν τις γλώσσες και τις συνήθειές τους. Δεν πρέπει, όμως, κανείς να ξεχνά ότι αυτές οι δυνατότητες αποτελούν προνόμιο μιας μειονότητας. Υπάρχει ανάγκη, λοιπόν, να εμπλακούν όλο και περισσότερα άτομα σε αυτή τη διαδικασία μετατροπής της Ευρώπης από όραμα σε πραγματικότητα. Υπάρχει ακόμα αρκετός δρόμος να διανύσουμε...
- Δ.** Υπάρχει ανάγκη: απρόσωπη έκφραση
Υποκείμενο: **να εμπλακούν όλο και περισσότερα άτομα σε αυτή τη διαδικασία μετατροπής της Ευρώπης από όραμα σε πραγματικότητα.**
4. **A.** Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει τους πολίτες της να μιλούν και να γράφουν στη δική τους γλώσσα, **επειδή οι πολλές εθνικές γλώσσες είναι θεμελιώδες στοιχείο της πολιτιστικής ταυτότητας των λαών.**

B.

Ονοματικές δευτερεύουσες	Επιρρηματικές δευτερεύουσες
<p>που κατέχει να επιτύχει να μιλούν να γράφουν</p>	<p>Αν και έχει δεσμευτεί</p>

5. **A.** μιας Ευρωπαϊκής Κοινότητας > αντωνυμία
μια ενιαία > αντωνυμία
- B.** Η πρόταση αυτή μετέτρεπε στην ουσία τις πρώτες ύλες του πολέμου σε μέσα συμφιλίωσης και ειρήνης.
- Γ.** Ο Ρομπέρ Σουμάν (υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας) ενστερνίστηκε την ιδέα **ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**
που είχε αρχικά συλλάβει ο Ζαν Μονέ **ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ**
και, στις 9 Μαΐου 1950, πρότεινε την ίδρυση μιας Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). **ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Εκπληρώνεται το όραμα της Ένωσης των λαών της Ευρώπης.
3. «Θα έλθει > συνοπτικός μέλλοντας
θα συνενωθούν > συνοπτικός παθητικός μέλλοντας
θα συναποτελέσουν > συνοπτικός μέλλοντας

θα έλθει > συνοπτικός μέλλοντας
θα έλθει > συνοπτικός μέλλοντας
θα αντικατασταθούν > συνοπτικός παθητικός μέλλοντας
διατύπωσε > αόριστος > συνοπτικό ποιόν ενέργειας
να αρχίσουν > αόριστος > συνοπτικό ποιόν ενέργειας
προκάλεσαν > αόριστος > συνοπτικό ποιόν ενέργειας

4. σταθερή ειρήνη
μια χούφτα θαρραλέων πολιτικών
5. Ουτοπία είναι το σχέδιο ή το όραμα που φαίνεται απραγματοποίητο υπό τις παρούσες συνθήκες.
6. • Ωστόσο > αντιθετικός σύνδεσμος
• μια νέα ελπίδα > αόριστο άρθρο
• Όσοι είχαν προβάλει αντίσταση > αναφορική αντωνυμία
• κατά τη διάρκεια του πολέμου > πρόθεση
• ήταν αποφασισμένοι > επιθετική μετοχή
• να βάλουν ένα τέλος στο μίσος > αόριστο άρθρο
• την αντιπαλότητα > οριστικό άρθρο
• θαρραλέων πολιτικών, > επίθετο
• λαούς τους > ουσιαστικό, κτητική αντωνυμία
• δομές, οι οποίες > αναφορική αντωνυμία
• θα βασίζονταν > ρήμα
• συνθήκες που εγγυώνται το σεβασμό του δικαίου και την > αναφορική αντωνυμία
• ισότητα ανάμεσα σε όλες τις χώρες. > τοπικό επίρρημα

Ενότητα 24η

Γραμματική

1. **A.** **μια και** τέτοιου τύπου βόμβα δεν είχε δοκιμαστεί, **ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ**
όπως και η βόμβα πλουτωνίου **που εξαπολύθηκε λίγες μέρες αργότερα στο Ναγκασάκι. ΔΕΥ-**
ΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ
- B.** Ο συντάκτης τοποθέτησε δύο φράσεις σε παρένθεση, επειδή τις θεωρεί δευτερεύουσες ή γνω-
στές στον αναγνώστη.
2. **A.** Πρόκειται για επεξήγηση.
B. Οι Αμερικανοί δε βομβάρδισαν –εκτός της Χιροσίμα και το Ναγκασάκι– άλλες πόλεις της Ιαπω-
νίας, επειδή η Ιαπωνία παραδόθηκε στους συμμάχους.
Γ. ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ
Είναι άγνωστο όμως αν κάτι τέτοιο τελικά θα συνέβαινε, καθώς η Ιαπωνία παραδόθηκε στους
συμμάχους στις 15 Αυγούστου 1945, δυο μέρες πριν από την ολοκλήρωση της κατασκευής
της επόμενης βόμβας.
ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ
«Δε γνωρίζαμε αν θα βομβαρδίζαμε και άλλες πόλεις στην Ιαπωνία».
3. **B.** • Η παιδεία, ο πολιτισμός, οι φυσικές και οι ανθρωπιστικές επιστήμες αποτελούν την **πανοπλία**
της ειρήνης.
• **εξάπλωση** των ιδανικών της UNESCO
Δ. • **για να** συνειδητοποιήσουν το ρόλο > τελική
• **που**, καθένας από εμάς, > αναφορική
• **να** διαδραματίσει στην εγκαθίδρυση του πολιτισμού της ειρήνης > βουλητική
E. εξαιτίας
ΣΤ. παιδεία = μόρφωση, καλλιέργεια

να φέρουμε εις πέρας = να εκπληρώσουμε, να πετύχουμε
 στόχους = σκοπούς
 απτής = υλικής
 εξάπλωση = διάδοση
 καθήκον = υποχρέωση
 για να = ώστε να
 διαδραματίσει = παίξει

4. Α. • αποφυγής της βίας
 • να βάλουμε την ειρήνη στη καθημερινότητά μας
 • το σεβασμό στον άνθρωπο
 • τη δικαιοσύνη
 • την αλληλεγγύη
 • την ανεκτικότητα
 • την κατανόηση
 • την ειρήνη πρέπει να την μάθουμε βήμα βήμα
- Β. Ο συγγραφέας με τη φράση «οι μεγάλοι της Γης» εννοεί τις ισχυρές στρατιωτικά και οικονομικά χώρες του κόσμου (ΗΠΑ, Ρωσία, Γερμανία, Κίνα, Ιαπωνία, Αγγλία, Γαλλία ...).
- Γ. Για τις μεγάλους της Γης ειρήνη, τις περισσότερες φορές, σημαίνει υποταγή των λαών στην πολιτική και τις επιδιώξεις τους. Αν όμως οι λαοί επιδιώκουν να ακολουθήσουν τη δική τους ανεξάρτητη πορεία, για τους ισχυρούς αυτό σημαίνει ότι απειλούν την παγκόσμια ειρήνη.
- Δ. • με σκοπό να στείλει > δευτερεύουσα τελική
 • αν χτίσουμε το μέλλον μας πάνω σ' έναν πολιτισμό ειρήνης. > Δευτερεύουσα υποθετική
 • Γιατί είναι πλέον σαφές ότι η ειρήνη > δευτερεύουσα αιτιολογική
 • αλλά και γιατί την ειρήνη πρέπει > δευτερεύουσα αιτιολογική
 • να την μάθουμε > δευτερεύουσα βουλευτική
5. Β. • Ανάμεσα στα πολλά βάσανα που πέρασε ο ελληνικός λαός > αναφορική προσδιοριστική
 • ήταν η μεγάλη πείνα, από την οποία –ειδικά τον πρώτο χρόνο (1941-1942)– πέθαναν χιλιάδες άνθρωποι. Αναφορική προσθετική
 • ό,τι τους ήταν χρήσιμο για τον πόλεμο > αναφορική προσδιοριστική
 • που συνέχιζαν με άλλες χώρες > αναφορική προσδιοριστική
- Γ. Ανάμεσα στα πολλά βάσανα που πέρασε ο ελληνικός λαός την περίοδο της Κατοχής, το πιο τρομερό ήταν η μεγάλη πείνα, από την οποία –ειδικά τον πρώτο χρόνο (1941-1942)– πέθαναν χιλιάδες άνθρωποι. Οι κατακτητές άρπαξαν από τη χώρα ό,τι τους ήταν χρήσιμο για τον πόλεμο που συνέχιζαν με άλλες χώρες: τρόφιμα, πρώτες ύλες από τα εργοστάσια, μεταφορικά μέσα και καύσιμα, χρήματα. Η ναζιστική ιδεολογία των Γερμανών στηριζόταν στο ρατσισμό. Θεωρούσε δηλαδή τους άλλους λαούς κατώτερους και ότι γι' αυτό έπρεπε να τους υπηρετούν και να θυσιαστούν αν αυτό ήταν απαραίτητο για τις ανάγκες της Γερμανίας. Λεπτατούσαν λοιπόν τη χώρα χωρίς να νοιάζονται αν θα κατάφερνε να επιζήσει ο ελληνικός λαός.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1.

αφοπλισμός	Ε	σεβασμός	Ε	απώλεια	Π	ΜΜΕ	Ο
ασφάλεια	Ε	σύρραξη	Π	ιδιοφυής	Ο	εκμηδένιση	Π
παγκοσμιοποίηση	Ο	ισότητα	Ε	ΟΗΕ	Ο	ιδέες	Ο
βία	Π	υπευθυνότητα	Ε	αντίπαλος	Π	ουτοπικός	Ε
αλληλεγγύη	Ε	αθλιότητα	Π	ιδανικό	Ε	ΗΠΑ	Ο

ανθρωπισμός	Ε	φτώχεια	Ο	παράφρων	Π	πολιτική	Ο
νάρκες	Π	έγκλημα	Π	θανάσιμος	Π	αβεβαιότητα	Π
μισαλλοδοξία	Π	δικαιώματα	Ε	θεμέλιο	Ε	αγαθό	Ε

3. Γ. δραστηριότητες

Ορθογραφία

1. Για τον περισσότερο κόσμο, σχεδόν για όλους μας, ειρήνη σημαίνει την απουσία πολέμου. Η απουσία πολέμου είναι η λεγόμενη αρνητική ειρήνη, δηλαδή μια συνθήκη στην οποία δεν υπάρχουν οργανωμένες στρατιωτικές βίαιες ενέργειες. Η διεθνής πολιτική συνθήκως εννοεί την ειρήνη με τη σημασία αυτή.
2. Η πολιτεία πρέπει να φροντίζει τα παιδιά που είναι θύματα [παραμέλησης] [κακομεταχείρισης], [εκμετάλλευσης] ή πολέμων για να [ξεπερνούν] τα τραύματά τους και να [συμμετέχουν] φυσιολογικά στην κοινωνική ζωή.

Παράγραφος

1. **A.** Ο πόλεμος τρέφει την κινηματογραφική βιομηχανία.
B. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος «κατεξοχήν κινηματογραφικός πόλεμος», επειδή έχει κυριαρχήσει στην κινηματογραφική βιομηχανία του Χόλιγουντ.
Γ. Μιλούσε τόσο αργά και βαρετά, που λες και είχε σπουδάσει την επιστήμη της φρικτής μονοτονίας.
2. **A.** Με τη φράση «οι πόλεμοι αρχίζουν στο νου των ανθρώπων, εννοούμε ότι οι άνθρωποι, οι λαοί, επιλέγουν και σχεδιάζουν τους πολέμους ως τελική λύση στις μεταξύ τους διαφορές ή για την ικανοποίηση των συμφερόντων τους.
3. **A.** **Η θέση του συγγραφέα είναι:** Τα παιδιά σε τουλάχιστον 68 χώρες απειλούνται σήμερα από τη μόλυνση της γης εξαιτίας των ναρκών.
 Υποστηρίζει τη θέση του παραθέτοντας τα παρακάτω παραδείγματα:
 - Περισσότερα από 110 εκατομμύρια ναρκών διαφόρων τύπων, εκατομμύρια βόμβες που δεν έχουν εκραγεί, οβίδες και χειροβομβίδες που παραμένουν κρυμμένες σε όλο τον κόσμο, περιμένουν να ενεργοποιηθούν από αθώους και ανύποπτους ανθρώπους.
 - Οι νάρκες είναι τόσο κοινές στην Καμπότζη, που τώρα χρησιμοποιούνται για ψάρεμα, για την προστασία προσωπικών ακίνητων περιουσιών όπως και για τη διευθέτηση προσωπικών διαφορών.**B.**
 - που δεν έχουν εκραγεί, > αναφορική προσδιοριστική
 - που παραμένουν κρυμμένες > αναφορική προσδιοριστική
 - Οι νάρκες είναι τόσο κοινές στην Καμπότζη, που τώρα χρησιμοποιούνται για ψάρεμα, για την προστασία προσωπικών ακίνητων περιουσιών όπως και για τη διευθέτηση προσωπικών διαφορών. > αιτιολογική πρόταση
4. **Γ.**
 - το ζεστό ψωμί στο τραπέζι του κόσμου
 - Πάνω στις ράγες των στίχων μου
 - στην ειρήνη διάπλατα ανασαίνει όλος ο κόσμος με όλα τα όνειρά του
5. **A.** Τα παιδιά είναι πάντοτε τα πρώτα θύματα των ένοπλων συρράξεων.
B. Τα παιδιά είναι πάντοτε τα πρώτα θύματα των ένοπλων συρράξεων.
 Είναι πρόταση επαυξημένη: οι υπογραμμισμένες λέξεις αποτελούν προσδιορισμούς των βασικών όρων.
Γ. Ακόμα και αν δε σκοτωθούν ή τραυματιστούν, > παραχωρητική πρόταση
 Αυτά που επιβιώνουν > αναφορική προσδιοριστική

Δ. από = εξαιτίας

Κριτήριο αξιολόγησης

- Είναι πλέον φανερό ότι μια μόνιμη και διαρκής ειρήνη σε παγκόσμιο επίπεδο φαίνεται σχεδόν αδύνατη για τις σημερινές γενιές. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Αν όμως δε ζούμε σε διαρκή ειρήνη αυτό δεν οφείλεται μόνο στην ανωριμότητα των ιθυνοσών τάξεων και των πολυάριθμων λαϊκών μαζών που τις ακολουθούν και τις εμπιστεύονται. Δεν πρέπει λοιπόν να θεωρείται τυχαία η συνεχής εξοικείωση της διεθνούς κοινής γνώμης με τη βία μέσω του κινηματογράφου και της τηλεόρασης. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
Η δημιουργία μιας πανανθρώπινης κοινωνίας με τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας δεν αποτελεί θεωρητικό αίτημα, αλλά τη μόνη ρεαλιστική προοπτική για τον 21^ο αιώνα. **ΠΡΟΤΑΣΗ-ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ**
- Ο συγγραφέας είναι **αισιόδοξος**, επειδή στον επίλογο του κειμένου, στο συμπέρασμά του υποστηρίζει ότι η δημιουργία μιας πανανθρώπινης ειρηνικής κοινωνίας, που θα σέβεται τη μοναδικότητα κάθε λαού αποτελεί μια ρεαλιστική, μια πραγματοποιήσιμη προοπτική.
- Πρώτη ενότητα: πρόλογος > η πρώτη παράγραφος
Δεύτερη ενότητα: το κύριο μέρος > δεύτερη και τρίτη παράγραφος
Τρίτη ενότητα: ο επίλογος > η τέταρτη παράγραφος
- ανωριμότητα των ιθυνοσών τάξεων και των πολυάριθμων λαϊκών μαζών που τις ακολουθούν και τις εμπιστεύονται.**
 - οφείλεται στην πεποίθηση των μεγάλων δυνάμεων ότι η ειρήνη δεν είναι προς το συμφέρον τους
 - και ότι μόνο η διαρκής στρατηγική της έντασης προσφέρει τις χρυσές ευκαιρίες για συνεχείς πωλήσεις πολεμικού υλικού και της βιομηχανίας της ψυχαγωγίας, που τους επιτρέπουν να ηγούνται του κόσμου.
- Ο συγγραφέας διατυπώνει την άποψη-θέση ότι: **Είναι πλέον φανερό ότι μια μόνιμη και διαρκής ειρήνη σε παγκόσμιο επίπεδο φαίνεται σχεδόν αδύνατη για τις σημερινές γενιές.**
Για να την υποστηρίξει (να την επιβεβαιώσει) παραθέτει μια σειρά παραδειγμάτων:
 - Στη διάρκεια των χρόνων που ακολούθησαν τη νίκη κατά της Γερμανίας, Ιταλίας και Ιαπωνίας, πλήθος νέων τοπικών πολέμων κατέκλυσαν τη διεθνή καθημερινότητα με συνολικό κόστος εκατομμύρια νεκρούς, τραυματίες και πρόσφυγες.
 - Ο πόλεμος του Βιετνάμ, ο βομβαρδισμός της Γιουγκοσλαβίας, οι συγκρούσεις Ισραήλ-Αράβων, οι εισβολές στο Αφγανιστάν και το Ιράκ είναι μερικοί από τους σημαντικότερους.

Ενότητα 25η

Γραμματική

- A.** Οι αρχές του Ισλαμαμπάντ προχώρησαν στην απαγόρευση του Facebook, αφότου μια ομάδα ισλαμιστών δικηγόρων πέτυχε να εκδοθεί δικαστική απόφαση για τη μη πρόσβαση στη συγκεκριμένη ιστοσελίδα μέχρι τις 31 Μαΐου. **ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΟ**

B. Ο Λευκός Οίκος ανακοίνωσε σήμερα ότι δε θα δοθούν άδειες για γεωτρήσεις πετρελαίου σε νέες περιοχές μέχρι να εκτιμηθεί η διαρροή του πετρελαίου στον Κόλπο του Μεξικού. **ΥΣΤΕΡΟΧΡΟΝΟ**

Γ. Ενώ ΗΠΑ και Κίνα κρατούν χαμηλούς τόνους, Νότια και Βόρεια Κορέα εξοπλίζονται. **ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΟ**
- A.** Δύο παιδιά έχασαν τη ζωή τους > γεγονός 1
και τουλάχιστον άλλα τρία τραυματίστηκαν > γεγονός 2
όταν έπαιζαν με όπλα που βρήκαν > γεγονός 3

- Β.** Δύο παιδιά έχασαν τη ζωή τους > κύρια πρόταση
και τουλάχιστον άλλα τρία τραυματίστηκαν > κύρια πρόταση
όταν έπαιζαν με όπλα που βρήκαν > χρονική πρόταση
- Γ.** Το φοβερό δυστύχημα συνέβη **κατά τη διάρκεια** του παιχνιδιού με τα όπλα.
- 3.** **Για να** καταλήξουν στα συμπεράσματά τους οι επιστήμονες κατέγραψαν την εγκεφαλική λειτουργία εφήβων **ενόσω** προσπαθούσαν να λύσουν μια άσκηση, αδιαφορώντας για το τι συμβαίνει στο περιβάλλον.
- Α.** **Για να** καταλήξουν στα συμπεράσματά τους οι επιστήμονες > τελική
ενόσω προσπαθούσαν να λύσουν μια άσκηση, αδιαφορώντας για το τι συμβαίνει στο περιβάλλον. > χρονική
- Β.** οι επιστήμονες κατέγραψαν την εγκεφαλική λειτουργία εφήβων
- Γ.** Γεγονός 1: οι επιστήμονες κατέγραψαν την εγκεφαλική λειτουργία εφήβων.
Γεγονός 2: **ενόσω** προσπαθούσαν να λύσουν μια άσκηση, αδιαφορώντας για το τι συμβαίνει στο περιβάλλον.
- Δ.** Συνέβησαν ταυτόχρονα.
- Ε.** Επιρρηματική, χρονική.
- 4.** **Α.** Η γενετική προδιάθεση παίζει σημαντικό ρόλο στην εμφάνιση παχυσαρκίας. Έχει διαπιστωθεί ότι: 1) **Αν** οι δύο γονείς είναι παχύσαρκοι, οι πιθανότητες να έχουν παχύσαρκα παιδιά είναι 65-80%. 2) **Αν** ένας γονιός είναι παχύσαρκος οι πιθανότητες είναι 40%. 3) **Αν** οι γονείς είναι φυσιολογικοί, οι πιθανότητες είναι 10%. **πραγματικό**
- Β.** Αν ζούσε σήμερα ο Piaget θα συμβούλευε τους γονείς ότι για ένα μικρό παιδί οποιοδήποτε αντικείμενο –είτε έχει μπαταρίες είτε όχι– είναι κάτι που περιμένει να ανακαλυφθεί. Αλλά τα παιχνίδια είναι χρήσιμα όταν ανταποκρίνονται στις δυνατότητες της κάθε ηλικίας. **Αντίθετο του πραγματικού**
- Γ.** Ο σύγχρονος άνθρωπος καταναλώνει 20% περισσότερους πόρους από αυτούς που είναι διαθέσιμοι. Εάν όλοι οι κάτοικοι της Γης υιοθετούσαν τον τρόπο ζωής των κατοίκων της Ευρώπης, θα απαιτούνταν 2,5 πλανήτες. Αντίστοιχα, εάν υιοθετούσαν τον αμερικανικό τρόπο ζωής, θα απαιτούνταν 5 πλανήτες. **Αντίθετο του πραγματικού**
- 5.** Ο υποθετικός λόγος σ' αυτή την περίοδο εκφράζει **το πραγματικό**, επειδή η υπόθεση αληθεύει, οπότε αληθεύει και η απόδοση.
- 6.** **Α.** **να** τρομάξει από την αβεβαιότητα και το άγνωστο > τελική
όταν βρεθεί σ' ένα χώρο > χρονική
με ανθρώπους **που** δεν ξέρει > αναφορική
να το αποφύγετε > τελική
αν μαζί με το παιδί σας πάτε και εσείς στο σχολείο > υποθετική
- Β.** Πιθανό- βέβαιο.
- 7.** **Β.** **Θα κοιτάξω στο σάκο μου και αν το έχω, θα σου το δώσω ευχαρίστως.**

Λεξιλογικές Ασκήσεις

- 1.** **Β.** πολίτευμα
Γ. δημοκρατία
Α. κοινοβουλευτική δημοκρατία
- 2.** **Δ.** νησιά
Β. ελληνικά νησιά
Ε. νησιά Αιγαίου πελάγους
Α. νησιά Νοτιοδυτικού Αιγαίου
ΣΤ. Κυκλάδες
Γ. Σίφνος
- 3.** **Β.** **γενναιότητα**

4. Γ. τρίγωνο
5. Α. Το κλίμα.
Β. • ο μέσος όρος των καιρικών συνθηκών
• που επικρατούν σ' έναν τόπο
6. Υπερώνυμη έννοια: Οι περιοδικές κινήσεις
Υπώνυμη έννοια: Ταλαντώσεις.
7. κίνηση
περιοδική κίνηση
κίνηση του γιο γιο

Ορθογραφία

1. Η ισότητα των δύο φύλων παράγει διπλό **όφελος**: ωφελεί και τις γυναίκες και τα παιδιά. Γυναίκες **υγιείς** και μορφωμένες οι οποίες γνωρίζουν τα δικαιώματά τους, μεγαλώνουν γερά, και μορφωμένα παιδιά, παιδιά με **αυτοπεποίθηση**. Το μέγεθος της **επιρροής** των γυναικών στις αποφάσεις του νοικοκυριού **έχει** θετική επίδραση στη διατροφή και στην εκπαίδευση των παιδιών. Τα οφέλη όμως της ισότητας των δύο **φύλων** πηγάζουν πιο μακριά από την άμεση επίδραση στα παιδιά. Χωρίς αυτήν, δεν είναι δυνατό να χτίσουμε **έναν κόσμο** ισότητας και ανοχής –ένα κόσμο που να **ταιριάζει** στα παιδιά.
2. Ο Τζορτζ Στάινερ είναι ένας σύγχρονος «στοχαστής χωρίς σύνορα», που χειρίζεται σαν μπτρικές του γλώσσες τα γαλλικά, τα αγγλικά και τα γερμανικά. Ο απολογισμός του για όσα μας κληροδοτεί ο 20ός αιώνας είναι απαισιόδοξος, ανήσυχος, κυριαρχείται από αβεβαιότητα. Τίποτα δεν είναι πιο δύσκολο από την πάλη ενάντια στην ανθρώπινη αγριότητα, αλλά και τίποτα δεν είναι πιο σημαντικό απ' αυτή την πάλη. Σε μια Ευρώπη που έχει μείνει πια χωρίς Θεό, μήπως πρέπει να πιστέψουμε στην ύπαρξη του διαβόλου μέσα μας για να μπορέσουμε ίσως κάποτε να τον δαμάσουμε;

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 14/2/2001

Παράγραφος

1. Α. Ο λόγος του κειμένου είναι οικείος, επειδή ο συγγραφέας δε χρησιμοποιεί αυστηρό λεξιλόγιο, αλλά και καταφεύγει στο β' ενικό πρόσωπο, προκειμένου να καταστήσει το μήνυμά του αμεσότερο.
Β. **ισχυρά** θεμέλια > επίθετο
άνθρωποι που ήδη χαράζουν το δρόμο > αναφορική αντωνυμία
συμμετέχουν όπου χρειάζεται βοήθεια > αναφορικό επίρρημα
μέσω του Ερυθρού Σταυρού, > τοπικό επίρρημα
είτε μέσω εράνων > διαχωριστικός (διαζευκτικός) σύνδεσμος
- Γ. Όταν θέλεις να προσφέρεις, οι τρόποι ποικίλλουν > χρονικοϋποθετική
όταν θέλεις να βοηθήσεις > χρονικοϋποθετική
2. Α. Πολλά από τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα τα προηγμένα βιομηχανικά κράτη έχουν την προέλευσή τους στην ένδεια και τις στερήσεις που σηματοδοτούν τα παιδικά χρόνια πολλών από τους μελλοντικούς τους πολίτες. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Αυτό είναι μια πραγματικότητα που δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με το επιχείρημα περί ατομικής ευθύνης. Κανείς δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι είναι φταίξιμο του παιδιού το να γεννηθεί στην φτώχεια. Είναι απλώς ο λαχνός της γέννησης. Και είναι θεμελιώδες για τον πολιτισμό μας να μην επιτρέπεται το «δυστύχημα» της γέννησης να καθορίζει την ποιότητα ολόκληρης της ζωής. Το φορτίο της φτώχειας μπορεί να μην καταγράφεται στους νόμους και της διατάξεις του κράτους, αλλά είναι καταφανές στην καθημερινή πραγματικότητα εκατομμυρίων παιδιών, το μόνο φταίξιμο των οποίων είναι ότι γεννήθηκαν στα φτωχότερα στρώματα των κοινωνιών μας. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**

- Β.** Είναι φταίξιμο του παιδιού το να γεννηθεί στη φτώχεια.
- Γ.** προέλευση = καταγωγή, αφετηρία
ένδεια = φτώχεια
φταίξιμο = ευθύνη
καταφανές = ολοφάνερο, προφανές
- Δ.**
- Πολλά από τα σοβαρά προβλήματα έχουν την προέλευσή τους
 - στερήσεις που σημαδεύουν τα παιδικά χρόνια
 - Είναι απλώς ο λαχνός της γέννησης.
 - «δυστύχημα» της γέννησης
 - Το φορτίο της φτώχειας
 - φτωχότερα στρώματα των κοινωνιών μας.
- 3. Α.** Όλα γίνονται στην κορυφαία διεθνή έκθεση υψηλής τεχνολογίας CEBIT, που πραγματοποιείται στο Ανόβερο της βόρειας Γερμανίας. Το ψυγείο «μιλάει» στο πλυντήριο ρούχων, η τηλεόραση επικοινωνεί με το πλυντήριο πιάτων και το ξυπνητήρι πετάει μέσα στο δωμάτιο! Ανάμεσα στα άλλα θαυμαστά πράγματα που επιδεικνύονται, και θα αποτελέσουν το μέλλον της καθημερινής μας ζωής, υπάρχει και το λογισμικό με το ελληνοπρεπές όνομα «Υδρα» (Hydra), το οποίο επιτρέπει σε κάποιον, ενώ κάθεται στον καναπέ του, να ανάβει εξ αποστάσεως το πλυντήριο μέσω σήματος που στέλνει με το «έξυπνο» κινητό του, το οποίο είναι εφοδιασμένο με την κατάλληλη τεχνολογία. Αν, για κάποιο λόγο, το πλυντήριο ρούχων δεν «υπακούσει» στην εντολή σας, τότε μπορείτε να «διατάξετε» –πάλι από μακριά– το ψυγείο σας να δώσει εκείνο την εντολή στο πλυντήριο για να πάρει μπρος. **ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ**
- Β.** «μιλάει» > η λέξη έχει μεταφορική σημασία
να «διατάξετε» > η λέξη έχει μεταφορική σημασία
δεν «υπακούσει» > η λέξη έχει μεταφορική σημασία
«Υδρα» > τοποθετείται σε εισαγωγικά το όνομα του λογισμικού.
- Γ.**
- που πραγματοποιείται στο Ανόβερο της βόρειας Γερμανίας > αναφορική
 - που επιδεικνύονται, > αναφορική
 - και (που) θα αποτελέσουν το μέλλον της καθημερινής μας ζωής, > αναφορική
 - το οποίο επιτρέπει σε κάποιον, > αναφορική
 - ενώ κάθεται στον καναπέ του, > χρονική πρόταση
 - να ανάβει εξ αποστάσεως το πλυντήριο μέσω σήματος > τελική
 - που στέλνει με το «έξυπνο» κινητό του, > αναφορική
 - το οποίο είναι εφοδιασμένο με την κατάλληλη τεχνολογία > αναφορική
 - Αν, για κάποιο λόγο, το πλυντήριο ρούχων δεν «υπακούσει» στην εντολή σας, > υποθετική
 - να δώσει εκείνο την εντολή στο πλυντήριο > ειδική
 - για να πάρει μπρος > τελική
- Δ.** Αν, για κάποιο λόγο, το πλυντήριο ρούχων δεν «υπακούσει» στην εντολή σας, ΥΠΟΘΕΣΗ τότε μπορείτε να «διατάξετε» –πάλι από μακριά– το ψυγείο σας να δώσει εκείνο την εντολή στο πλυντήριο για να πάρει μπρος. ΑΠΟΔΟΣΗ
Ο υποθετικός λόγος εκφράζει το πραγματικό.
- 4. Α.**
- Δεν τη βοηθά η μορφολογία του εδάφους,
 - αλλά ούτε και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουμε το μέσο που θα μπορούσε να αποτελέσει την εναλλακτική πρόταση έναντι του Ι.Χ. για μικρές μετακινήσεις.
- Β.** Παρά τις αντιξοότητες, μπορείτε να κυκλοφορήσετε με ποδήλατο στην Αθήνα.
- Γ.** Προφανώς, η Αθήνα έχει πολλά χιλιόμετρα να διανύσει ακόμη μέχρι να γίνει Άμστερνταμ. (όσον αφορά τη χρήση ποδηλάτων: **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ**)
Δεν τη βοηθά η μορφολογία του εδάφους, αλλά ούτε και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουμε το μέσο που θα μπορούσε να αποτελέσει την εναλλακτική πρόταση έναντι του Ι.Χ. για μικρές μετακινήσεις.

Το γεγονός ότι δεν επιτρέπεται η μεταφορά ποδηλάτων στους συρμούς του μετρό έρχεται να προστεθεί στα ελληνικά «παράδοξα». **ΑΙΤΙΑ (ΑΙΤΙΕΣ)**

Όπως και να' χει, αν φλερτάρετε με την ιδέα να αποκτήσετε το δικό σας ποδήλατο, να ξέρετε πως, παρά τις αντίξοες συνθήκες, βγαίνοντας στο δρόμο, θα δυσκολευτείτε λιγότερο από όσο ίσως πιστεύατε. Κλειδώστε το αυτοκίνητο και, τώρα που μπήκε η άνοιξη, απολαύστε τις βόλτες σας στην πόλη και την εξοχή. Γρήγορα θα καταλάβετε πως δεν είστε μόνοι.

- Δ.** αν φλερτάρετε με την ιδέα να αποκτήσετε το δικό σας ποδήλατο, > **υπόθεση** να ξέρετε πως, παρά τις αντίξοες συνθήκες, βγαίνοντας στο δρόμο, θα δυσκολευτείτε λιγότερο από όσο ίσως πιστεύατε. > **απόδοση** ο υποθετικός λόγος εκφράζει το πραγματικό.

Κριτήριο αξιολόγησης

- στη σημερινή τεχνοκρατούμενη κοινωνία, με τους ξέφρενους και αγχωτικούς ρυθμούς ζωής,
 - με τους ανάληπτους νόμους της αγοράς,
 - της στυγνής οικονομικής συνδιαλλαγής
 - και την άμβλυνση των ηθικών φραγμών, η έννοια του ανθρωπισμού έχει παραμεριστεί στην καρδιά και στο νου των σύγχρονων ανθρώπων.
 - Ο εθελοντισμός, ως έκφραση του ανθρωπισμού, έχει και αυτός υποστεί σταδιακή αλλοίωση τόσο ως προς την ένταση στις διάφορες εκδηλώσεις του, όσο και ως προς το περιεχόμενό του.

2. Πλαγιότιτλος πρώτης παραγράφου

Είναι κοινός τόπος πλέον ότι στη σημερινή τεχνοκρατούμενη κοινωνία, με τους ξέφρενους και αγχωτικούς ρυθμούς ζωής, με τους ανάληπτους νόμους της αγοράς, της στυγνής οικονομικής συνδιαλλαγής και την άμβλυνση των ηθικών φραγμών, η έννοια του ανθρωπισμού έχει παραμεριστεί στην καρδιά και στο νου των σύγχρονων ανθρώπων. | Ο εθελοντισμός, ως έκφραση του ανθρωπισμού, έχει και αυτός υποστεί σταδιακή αλλοίωση τόσο ως προς την ένταση στις διάφορες εκδηλώσεις του, όσο και ως προς το περιεχόμενό του. Ο εθελοντισμός όμως είναι ένα θέμα που μας αγγίζει όλους, ανεξαρτήτως κοινωνικής τάξης και επαγγελματικής ιδιότητας.

Η κρίση των ανθρωπιστικών αξιών αλλοίωσε τη σημασία του εθελοντισμού.

Πλαγιότιτλος δεύτερης παραγράφου

Παρόλο που η αξία του εθελοντισμού είναι δεδομένη, χρειάζεται να προστατευθεί από υστερόβουλες ενέργειες. Το επίκεντρό του είναι η προστασία της αξιοπρέπειας του ανθρώπου. Κινητήριο δύναμη του εθελοντισμού πρέπει να είναι η αγάπη και η συμπαράσταση στο συνάνθρωπο που υποφέρει και ζητά βοήθεια. | Ο εθελοντισμός δεν έχει ούτε χρονικά όρια, ούτε πεπερασμένους τρόπους και τρόπους δραστηριοποίησης. Ξεκινά από την καρδιά του καθενός και διαχέεται στο περιβάλλον του χωρίς φραγμούς και περιορισμούς. Το πρώτο βήμα που πρέπει να γίνει είναι να δει κανείς τον εαυτό του στο συνάνθρωπό του.

Πυρήνας του εθελοντισμού είναι ο σεβασμός στο συνάνθρωπο και η ανιδιοτελής προσφορά σ' αυτόν.

- Παρόλο που η αξία του εθελοντισμού είναι δεδομένη, χρειάζεται να προστατευτεί από υστερόβουλες ενέργειες. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**

Το επίκεντρό του είναι η προστασία της αξιοπρέπειας του ανθρώπου. Κινητήριο δύναμη του εθελοντισμού πρέπει να είναι η αγάπη και η συμπαράσταση στο συνάνθρωπο που υποφέρει και ζητά βοήθεια. Ο εθελοντισμός δεν έχει ούτε χρονικά όρια, ούτε πεπερασμένους τρόπους και τρόπους δραστηριοποίησης. Ξεκινά από την καρδιά του καθενός και διαχέεται στο περιβάλλον του χωρίς φραγμούς και περιορισμούς. Το πρώτο βήμα που πρέπει να γίνει είναι να δει κανείς τον εαυτό του στον συνάνθρωπό του. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**

- Στην τρίτη παράγραφο: (Ο εθελοντισμός) Είναι ένας δυναμικός τρόπος κοινωνικής συμμετοχής

και παρέμβασης των πολιτών, με στόχο την εξέλιξη της κοινωνίας σύμφωνα με τις αρχές της δικαιοσύνης, της ισότητας και της αλληλεγγύης.

5. ανθρωπισμός > υπερώνυμη
εθελοντισμός > υπώνυμη
6. Παρόλο που η αξία του εθελοντισμού είναι δεδομένη, > δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση.
στο συνάνθρωπο που υποφέρει και ζητά βοήθεια. > δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση.
7. • Ξεκινά (ο εθελοντισμός) από την καρδιά του καθενός
• και διαχέεται (ο εθελοντισμός) στο περιβάλλον του χωρίς φραγμούς και περιορισμούς.

Ενότητα 26η

Γραμματική

1. A. • Ένα πολύτιμο εργαλείο θα έχουν στα χέρια τους οι νεαροί χρήστες του Διαδικτύου χάρη σε μια εφαρμογή λογισμικού > ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ
 - για να προστατεύονται από εκείνους > ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ
 - που προσπαθούν ύπουλα > ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ
 - να τους παρασύρουν, > ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ
 - που ανέπτυξαν επιστήμονες, > ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ
 - μέσω της οποίας μπορούν > ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ
 - να καταλάβουν > ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ
 - αν οι συνομιλητές τους στις ομάδες συζήτησης είναι ενήλικοι > ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ
 - που προσποιούνται τα παιδιά. > ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ
- B. Ένα πολύτιμο εργαλείο θα έχουν στα χέρια τους οι νεαροί χρήστες του Διαδικτύου χάρη σε μια εφαρμογή λογισμικού.
2. A. ακόμα κι ό,τι δε γυαλίζει
- B. Όμως > αντιθετικός σύνδεσμος
αυτό > δεικτική αντωνυμία
διεξοδικά > τροπικό επίρρημα
κομμάτι του πολιτισμού > οριστικό άρθρο
ιστορίας > ουσιαστικό
3. A. Παιδαγωγοί, ψυχολόγοι, ψυχίατροι, γονείς ξέρουν ότι η εφηβεία είναι μια δύσκολη περίοδος επειδή δηλώνει μια μεταβατική κατάσταση. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
Είναι το πέρασμα από την παιδική συνθήκη στην ενήλικη. Πολλές διαφορετικές παράμετροι την ορίζουν: η βιολογική ηλικία, η ψυχική ηλικία, η κοινωνική ηλικία, το φύλο. Στις δυτικές κοινωνίες έφηβοι θεωρούνται οι νέοι των 13-14 ετών και ως τα 16-17 δηλαδή η εφηβεία καλύπτει τα χρόνια του Γυμνασίου και του Λυκείου. Ως προς το φύλο, καθώς η βιολογική ωρίμανση των κοριτσιών συνήθως προηγείται, αυτό συμπαρασύρει την ψυχική, με αποτέλεσμα τα αγόρια να φαίνεται ότι καθυστερούν και μένουν για περισσότερο διάστημα παιδιά. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**
- B. τα αγόρια να φαίνεται ότι καθυστερούν και μένουν για περισσότερο διάστημα παιδιά.
- Γ. νέοι > υπερώνυμη
έφηβοι > υπώνυμη
- Δ. φαίνεται ότι καθυστερούν και μένουν για περισσότερο διάστημα παιδιά.
Ολόκληρη η πρόταση είναι υποκείμενο της απρόσωπου ρήματος.
4. A. Αν και τα πορτρέτα του Φαγιούμ χρονολογούνται στους πρώτους τρεις αιώνες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στην Αίγυπτο,...
- B. Αν και τα πορτρέτα του Φαγιούμ χρονολογούνται στους πρώτους τρεις αιώνες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στην Αίγυπτο, μια εποχή δηλαδή όπου ανθούσε ακόμη το ελληνικό στοιχείο, οι φυσιογνω-

μίες συχνά δεν έχουν τίποτα το ελληνικό. και Μόνο η τεχνοτροπία και ο ρεαλιστικός τρόπος με τον οποίο αποδίδονται οι μορφές μάς υποδεικνύουν ότι οι ρίζες αυτής της ζωγραφικής βρίσκονται στη σχολή της Αλεξάνδρειας και είναι ελληνικές.

5. **A.** Η Πολιτεία αναστέλλει άμεσα κάθε χρηματοδότηση προς την ΕΠΟ, τη Σούπερ Λίγκα και την ΕΠΑΕ, **μέχρι να** εξαλειφθεί η βία από τα γήπεδα. > χρονική πρόταση
- B.** Σε περίπτωση που κάποιος οδηγός συμπληρώσει 25 βαθμούς ποινής > τότε του αφαιρείται η άδεια οδήγησης. > υποθετική πρόταση
- Γ.** Απειλεί με πόλεμο η Βόρεια Κορέα, **σε περίπτωση που** δεχτεί επίθεση από τους Νοτιοκορεάτες. > υποθετική πρόταση

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. **A.** Ένας Λύτρας (ένας πίνακας του Ν. Λύτρα) πωλήθηκε σε δημοπρασία του οίκου Σόθμπις στην τιμή του 1.082.000 ευρώ. Το έργο «Το άτακτο αγόρι» ήταν σχεδόν άγνωστο μέχρι σήμερα, καθώς βρισκόταν σε ιδιωτική συλλογή στην Αμερική.
 - B.** Το Παρίσι (οι γαλλικές αρχές) πρότεινε διεθνή έρευνα για το συμβάν στα πλοία της ανθρωπιστικής βοήθειας προς τη Γάζα, καθώς και εποπτεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αρμόδιων οργάνων της Ε.Ε.) σε παρόμοια πλοία.
 - Γ.** Βελτιώνεται το κλίμα στη Wall Street (στο χρηματιστήριο της Ν. Υόρκης), καταρρέει το Χρηματιστήριο Αθηνών.
 - Δ.** Ο Λευκός Οίκος (η αμερικανική κυβέρνηση) αποφεύγει να καταδικάσει την επίθεση των ισραηλινών στα πλοία που μετέφεραν ανθρωπιστική βοήθεια στους Παλαιστίνιους.
2. της πλάκας = γελοίες
ψαγμένο κοινό = προβληματισμένο
φτασμένους καθηγητές = καταξιωμένους, άξιους

Ορθογραφία

1. Ξαφνικά πριν από μερικά χρόνια τα παράξενα πορτρέτα του Φαγιούμ βγήκαν από την αφάνεια και από τα στενά περιθώρια ενός μικρού κύκλου καλλιιεργημένων κριτικών τέχνης και συλλεκτών, οι οποίοι, είναι αλήθεια, από την αρχή είχαν κατανοήσει την αξία τους. Μελετήθηκαν αρχαίες μαρτυρίες που βρέθηκαν στις αιγυπτιακές νεκροπόλεις και σχετίζονται με τα χρώματα και τον τρόπο που αυτά χρησιμοποιήθηκαν ενώ οι σύγχρονες αρχαιολογικές έρευνες προσέφεραν πολλά στη γνώση μας γι' αυτά τα έργα και το ίδιο έγινε και με την καταγραφή και τη μελέτη τους από διάφορους ερευνητές.
2. Πρόσω ολοταχώς έχουν βάλει οι αρχαιοκάπηλοι, που εκμεταλλεύονται την εξέλιξη της τεχνολογίας των καταδύσεων για να λεηλατούν τον υποθαλάσσιο αρχαιολογικό πλούτο. Άλλωστε καλά κρατούν μέχρι σήμερα διάφορες ιστορίες για τον θησαυρό του Μέρτεν, που χάθηκε στον κόλπο της Μεσσηνίας ή για το πλοίο του Ιμπραήμ, που βυθίστηκε στο Ναβαρίνο μαζί με τη μισθοδοσία του τουρκοαιγυπτιακού στρατού.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 6/6/2010

Παράγραφος

1. **A.** «Κανέναν δε μου έκανε μαθήματα στο μπουζούκι. Άκουγα τους παλιούς και έπαιζα». Ευθύς λόγος
Κανέναν δεν του έκανε μαθήματα στο μπουζούκι. Άκουγε τους παλιούς και έπαιζε. Πλάγιος λόγος
- B.** της μαγκιάς, που έγινε η σημαντικότερη φυσιογνωμία του ρεμπέτικου > αναφορική
αφού ήταν εκείνος > αιτιολογική

που έβγαλε το μπουζούκι από το περιθώριο και το επέβαλε σαν όργανο. > αναφορικές όπου κάνει δουλειές του ποδαριού > αναφορική (τοπικό επίρρημα)

2. A. • Τα συνήθη, για μία φορά ακόμα: Ξενυχτισμένες ουρές έξω από τα βιβλιοπωλεία, από το παιδομάνι
- ουρανομήκη «ουάου» από τους τυχερούς
 - μπαλόνια και χαρτοπόλεμος, πολύς χαρτοπόλεμος.
 - ο μαζικός αυθορμητισμός,
 - η καθέλκυση του νέου βιβλίου με τις περιπέτειες του Χάρι Πότερ έγινε και πάλι «παγκόσμιο θέμα»
 - της Χαριποτεριάδας,

B. ΠΛΑΓΙΑ ΕΡΩΤΗΣΗ

Αν όλα αυτά είναι αυθόρμητα ή σκηνοθετημένα και εκμαιευμένα από τους μάστορες της κατασκευής δημοσιότητας, δεν μπορούμε να το ξέρουμε.

ΕΥΘΕΙΑ ΕΡΩΤΗΣΗ

Είναι όλα αυτά αυθόρμητα ή σκηνοθετημένα και εκμαιευμένα από τους μάστορες της κατασκευής δημοσιότητας;

ΠΛΑΓΙΑ ΕΡΩΤΗΣΗ

Και μάλλον θα δίσταζε κανείς να συμπεράνει τι είναι το περισσότερο απογοητευτικό, ο μαζικός αυθορμητισμός, που ωστόσο είναι ενδοτικότερος στη χειραγώγηση, ή η σκηνοθεσία και η εκμαίευση.

ΕΥΘΕΙΑ ΕΡΩΤΗΣΗ

Τι είναι το περισσότερο απογοητευτικό, ο μαζικός αυθορμητισμός, που ωστόσο είναι ενδοτικότερος στη χειραγώγηση, ή η σκηνοθεσία και η εκμαίευση;

Γ. Το ύφος του κειμένου είναι οικείο. Αυτό το καταλαβαίνουμε από φράσεις:

- Ξενυχτισμένες ουρές έξω από τα βιβλιοπωλεία,
- από το παιδομάνι
- ουρανομήκη «ουάου»
- μπαλόνια και χαρτοπόλεμος
- Χαριποτεριάδας
- μπόλικά τρυκ

3. A. Κάθε μέρα που περνάει, ο πόλεμος και η βία υπενθυμίζουν την ύπαρξή τους, όπως συνέβαινε πάντα στην ανθρώπινη ιστορία. **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**

Ο απόηχός τους φτάνει στην αυλή μας είτε από μακρινά πεδία της μάχης είτε από την καθημερινή ζούγκλα της γειτονιάς μας. Η βία και η ποίηση τραβούσαν πάντα αντίθετους δρόμους. Η βία διαμελίζει κορμιά, σκορπίζει τα κομμάτια τους εδώ κι εκεί. Η ποίηση ξαναμαζεύει ό,τι καταστράφηκε και ξαναφτιάχνει με αυτό ολάκερους ανθρώπους. **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ**

B. Κάθε μέρα που περνάει, ο πόλεμος και η βία υπενθυμίζουν την ύπαρξή τους, όπως συνέβαινε πάντα στην ανθρώπινη ιστορία. Ο απόηχός τους φτάνει στην αυλή μας είτε από μακρινά πεδία της μάχης είτε από την καθημερινή ζούγκλα της γειτονιάς μας. Η βία και η ποίηση τραβούσαν πάντα αντίθετους δρόμους. **Η βία διαμελίζει κορμιά, σκορπίζει τα κομμάτια τους εδώ κι εκεί.** Η ποίηση ξαναμαζεύει ό,τι καταστράφηκε και ξαναφτιάχνει με αυτό ολάκερους ανθρώπους.

ΑΝΤΙΘΕΣΗ

Γ. Η βία καταστρέφει τη ζωή, ενώ η ζωή την ολοκληρώνει.

Δ. καθημερινή ζούγκλα της γειτονιάς μας.

4. A. Η ομορφιά.

B. Η ομορφιά είναι πυρήνας και προϋπόθεση της εξέλιξης του πολιτισμού.

5. A. α. **Η ποιότητα ενός λογοτεχνικού έργου δεν εξαρτάται από το μέγεθος των πωλήσεων.**

B. Οι μεγάλες πωλήσεις ενός βιβλίου ή η θριαμβευτική πορεία στην αγορά ενός καλλιτεχνικού προϊόντος δεν είναι τεκμήριο χαμηλής ποιότητας, **ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ**

όσο κι αν γλιστράμε ενίοτε σ' αυτή τη σκέψη, εμπιστευόμενοι την ιδέα **ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**

6. **A.** ο Γάλλος υπουργός Παιδείας Λυκ Σατέλ ανακοίνωσε **ότι από τις αρχές της νέας σχολικής χρονιάς, όλα τα σχολεία της Γαλλίας θα έχουν πρόσβαση σε μια λίστα από 200 αριστουργήματα του διεθνούς κινηματογράφου** > ειδική πρόταση που λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος «ανακοίνωσε».
- B.** Ο σκηνοθέτης και πρόεδρος του Κινηματογραφικού Αρχείου του Παρισιού Κώστας Γαβράς είπε ότι κάτι τέτοιο είναι απολύτως ζωτικής σημασίας, διότι οι εικόνες διαδραματίζουν μείζονα ρόλο στην κοινωνία μας και είναι πολύ σημαντικό να μαθαίνουν οι νέοι να τις εντοπίζουν και να τις αποκωδικοποιούν.
7. **A.** απηνή = ανηλεή
 χλεύη = κοροϊδία
 φυλλομετρούν = ξεφυλλίζουν

Κριτήριο αξιολόγησης

2. Το γέλιο σήμερα αποτελεί αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης, επειδή ο σύγχρονος άνθρωπος έπαψε να κατανοεί την αξία του και, κυρίως, επειδή πολλές επιχειρήσεις έχουν συνειδητοποιήσει ότι μπορούν να αποκομίσουν οφέλη από την εμπορευματοποίησή του.
4. Επιφέρει διαστολή των αιμοφόρων αγγείων, **καθώς αποτρέπει** εμφράγματα...
5. την ανάγκη **να** κάνουμε τα τραγικά κωμικά > βουλητική
ώστε να είναι πιο υποφερτά, > αποτελεσματική
(ώστε) να ελαφρώσουμε τις πένθιμες καταστάσεις από το βάρος της θλίψης, > αποτελεσματική
(ώστε) να αντισταθούμε στην εξουσία > αποτελεσματική

Ενότητα 27η

Γραμματική

1. **A.** Το 1965
 ο συνιδρυτής
 της εταιρείας κατασκευής μικροεπεξεργαστών Intel,
 ο Γκόρντον Μουρ (Gordon Moore),
 ο αριθμός
 των τρανζίστορς
 ένα μικροεπεξεργαστή
 δύο χρόνια.
- B.** Επεξήγηση.
- Γ.** Η πραγματικότητα επαλήθευσε αυτή την πρόβλεψη.
- Δ.** περίπου > ποσοτικό επίρρημα
 κάθε > χρονικό επίρρημα
 πράγματι > τροπικό επίρρημα
 μέσα > τοπικό επίρρημα
 ύστερα > χρονικό επίρρημα
2. **A.** Το **παγκόσμιο ενδιαφέρον**
 που συγκεντρώνουν οι αγώνες του Μουντιάλ **ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ**
επιβεβαιώνει άλλη μία φορά την επικράτηση του ποδοσφαίρου ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ
 με την οποία επικοινωνούν **ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ**
 και μοιράζονται συγκινήσεις δισεκατομμύρια άνθρωποι, **ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ**

το οποίο σκηνοθετούν πελώρια οικονομικά συμφέροντα. ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ

5 (πέντε) προτάσεις

B. Το παγκόσμιο ενδιαφέρον που συγκεντρώνουν οι αγώνες του Μουντιάλ επιβεβαιώνει άλλη μία φορά την επικράτηση του ποδοσφαίρου ως οικουμενικής γλώσσας, με την οποία επικοινωνούν και μοιράζονται συγκινήσεις δισεκατομμύρια άνθρωποι, καθώς και τη μετατροπή του σε πλανητικό θέαμα, το οποίο σκηνοθετούν πελώρια οικονομικά συμφέροντα.

3. A. 9 περιόδους:

1. Η φούσκα έσπασε και το ψέμα τελείωσε.
2. Μπροστά μας ανοίγονται δύο δρόμοι **B** η βαρβαρότητα και η εθελούσια απο-ανάπτυξη.
3. Τη βαρβαρότητα τη βιώνουμε ήδη.
4. Στρατοί ανέργων.
5. Απελπισμένοι μετανάστες στους δρόμους, που τους φέραμε εδώ για να κτίσουν τα Ολυμπιακά στάδια και τις βίλες μας, μια και εμείς δεν κάνουμε πια για εργάτες **B** πάμε όλοι στο πανεπιστήμιο.
6. Τώρα να φύγουν!
7. Τυφλή βία και σκληρή αστυνόμευση, συγκρούσεις αυτών που χάνουν αυτά που έχουν με αυτούς που δεν έχουν τίποτα να χάσουν.
8. «Μια χούντα μάς σώζει».
9. Επιστροφή στο μέλλον του 1930;

B.

- Η φούσκα έσπασε
- το ψέμα τελείωσε.
- η βαρβαρότητα
- η εθελούσια απο-ανάπτυξη.
- Στρατοί ανέργων
- Απελπισμένοι μετανάστες στους δρόμους,
- Τυφλή βία
- σκληρή αστυνόμευση
- συγκρούσεις αυτών που χάνουν αυτά που έχουν με αυτούς που δεν έχουν τίποτα να χάσουν.
- «Μια χούντα μάς σώζει».
- Επιστροφή στο μέλλον του 1930;

Γ. Η γνώμη αυτή αποτυπώνει ένα γενικότερο κλίμα που επικρατεί στην ελληνική κοινωνία απέναντι στους μετανάστες, καθώς δείχνει όλο και λιγότερο ανεκτική στις ανάγκες τους.

Δ. Η φούσκα έσπασε και το ψέμα τελείωσε. Μπροστά μας ανοίγονται δύο δρόμοι **B** η βαρβαρότητα και η εθελούσια απο-ανάπτυξη. Τη βαρβαρότητα τη βιώνουμε ήδη. Στρατοί ανέργων. Απελπισμένοι μετανάστες στους δρόμους, που τους φέραμε εδώ **για να** κτίσουν τα Ολυμπιακά στάδια και τις βίλες μας, **μια και** εμείς δεν κάνουμε πια για εργάτες **B** πάμε όλοι στο πανεπιστήμιο. Τώρα να φύγουν! Τυφλή βία και σκληρή αστυνόμευση, συγκρούσεις αυτών **που** χάνουν αυτά **που** έχουν με αυτούς **που** δεν έχουν τίποτα **να** χάσουν. «Μια χούντα μάς σώζει». Επιστροφή στο μέλλον του 1930;

4. Οι ψηφιακοί νομάδες είναι μια νέα κατηγορία ανθρώπων > ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ **που** χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο και τις καινούριες τεχνολογίες > ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ **για να** εργαστεί από το σπίτι, το καφενείο, το τροχόσπιτο ή από οπουδήποτε αλλού > ΤΕΛΙΚΗ **και να** κερδίσει χρήματα ταξιδεύοντας, απελευθερωμένη... από το κεφάλι της.> ΤΕΛΙΚΗ

5. A.

- ότι οι γονείς τα «παρκάρουν» μπροστά στο χαζοκούτι, > ΕΙΔΙΚΗ
- που προτιμούν αυτήν την απασχόληση από το παιχνίδι στο πάρκο ή μια βόλτα στην εξοχή. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ

B. εθισμένα > εθίζομαι
εξοικειωμένα > εξοικειώνομαι
συνεπαρμένα > συνεπαίρνομαι

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. **A. ψηφιακή τεχνολογία**
2. Κράμπα είναι ένας στιγμιαίος μυϊκός σπασμός που συνοδεύεται από αίσθημα πόνου. Συνήθως προκαλείται στα άκρα κατά τη διάρκεια ή μετά από έντονη άσκηση. Επίσης, μπορεί να είναι το αποτέλεσμα της έλλειψης ιχνοστοιχείων στον οργανισμό (κυρίως μαγνησίου).
στιγμιαίος μυϊκός σπασμός > υπερώνυμη
κράμπα > υπώνυμη

Ορθογραφία

1.
 - κα-τά-ρρευ-ση > κα-τάρ-ρευ-ση
 - εμ-φά-νιση > εμ-φά-νι-ση
 - πρό-σ-και-ρος > πρό-σ-και-ρος
 - στι-γμι-αί-ος > στιγ-μι-αί-ος
 - ε-πί-πτω-ση > ε-πί-πτω-ση
 - τυ-ραν-νία > τυ-ραν-νί-α
 - βιό-σφαι-ρα > βι-ό-σφαι-ρα
2. Τα παιδιά **που** γεννήθηκαν την εποχή των υπολογιστών είναι πολύ διαφορετικά από αυτά που γεννήθηκαν την εποχή της τηλεόρασης.
3. Οι ψηφιακοί νομάδες της εποχής μας έκαναν ένα αποφασιστικό βήμα για να ξεφύγουν από το καταπιεστικό παρόν. Η ερώτηση «πού δουλεύεις;» αποκτά διαφορετικό νόημα γι' αυτούς. Σημασία έχει το τι κάνουν και όχι το πού δουλεύουν. Αυτοί οι άνθρωποι συνήθως εργάζονται ως συγγραφείς, μεταφραστές, φωτογράφοι, ερευνητές αγοράς, γραφίστες, μακετίστες κ.λπ., και αποφάσισαν να απομακρυνθούν από την πεπατημένη οδό και να δοκιμάσουν την τύχη τους στο διαδίκτυο.
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 17/5/2010 (διασκευή)

Παράγραφος

1. **A. •n συντήρηση των έργων τέχνης**
B. Αν και ο χρόνος ενεργεί ευεργετικά στην αξία των έργων τέχνης, δεν συμβαίνει το ίδιο και με την «υγεία» τους.
Δ. την «υγεία» τους > μεταφορά
 το χέρι των ειδικών συντηρητών > συνεκδοχή
E. Αν και ο χρόνος ενεργεί ευεργετικά στην αξία των έργων τέχνης > ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ
Για να διατηρήσει και να αυξήσει την αξία του ένα έργο τέχνης > ΤΕΛΙΚΕΣ
οι οποίοι με τη χρήση σύγχρονων τεχνικών και μέσων μπορούν > ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ
να «θεραπεύσουν» τις ζημιές > ΒΟΥΛΗΤΙΚΗ
που έχουν υποστεί τα έργα σας > ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ
2. **A.** Λειτουργικός αναλφαβητισμός είναι μια μορφή σύγχρονης αμάθειας, της οποίας γνώρισμα αποτελεί η αδυναμία του ανθρώπου να επεξεργαστεί κριτικά τις πληροφορίες που δέχεται.
B. εντείνεται > εξακολουθητικό, παθητική φωνή
παρατηρείται > εξακολουθητικό, παθητική φωνή
δημοσιεύονται > εξακολουθητικό, παθητική φωνή
που καταναλώνει > εξακολουθητικό, ενεργητική φωνή
κατανοεί > εξακολουθητικό, ενεργητική φωνή
Γ.
 - εντείνεται - περιορίζεται, αμβλύνεται
 - παράδοξο - συνηθισμένο
 - ποσοτικούς - ποιοτικούς
 - εξωσχολικής - σχολικής

- χαμηλό - υψηλό
3. **A.** Οι αρχαϊκοί Κούροι δεν είναι σύνθητες εύρημα για τους αρχαιολόγους **ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΗ** και ως εκ τούτου αποτελούν πολύτιμο εμπόρευμα. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ**
- B.** Το ρήμα «εκτιμούν» και το επίρρημα «ενδεχομένως» (= πιθανόν) αποδεικνύουν ότι οι υπηρεσιακοί παράγοντες δεν είναι βέβαιοι.
- Γ.**
- Ο **συνήθης** χαρακτηρισμός για τους ανθρώπους που αποφεύγουν την ανάληψη ευθυνών είναι ευθυνοφοβία.
 - Κατά την εκλογή προέδρου στην τάξη μας ακολουθήθηκε η **συνήθης** διαδικασία.
 - Οι **συνήθεις** ύποπτοι αναστάτωσαν την Αθήνα.
 - Τα **συνήθη** δέματα αποτελούν την πιο απλουστευμένη και σε χαμηλή τιμή κατηγορία Δεμάτων που προσφέρουν τα ΕΛΤΑ στους πελάτες του.
4. **A.**
- Η χώρα μας δείχνει μερικές φορές πως είναι ικανή... για το χειρότερο
 - απερίγραπτη, τριτοκοσμική κατάσταση με τους φιλάθλους
 - κουλιγκανισμού
 - αυτό το άρρωστο
 - βαθιά εξευτελιστικό φαινόμενο
- B.** Ο κουλιγκανισμός αντιμετωπίζεται με δραστικά και οργανωμένα μέτρα.
- Γ.** έχουν φτάσει στην κορυφή > ενεργητική
που οδήγησε στη διακοπή του αγώνα > ενεργητική
μπορεί να συνεχιστεί άλλο > παθητική

Κριτήριο αξιολόγησης

1. Χιουμοριστικός τίτλος: Ψηφιακά... κούτσουρα
Ειρωνικός τίτλος: Αναλφάβητοι, αλλά με... υπολογιστή
2. **Το πρόβλημα που απασχολεί τη συγγραφέα είναι** αν η εξοικείωση των νέων με την ψηφιακή τεχνολογία συμβάλλει στην αντιμετώπιση του λειτουργικού αναλφαβητισμού.
Η λύση που προτείνει η συγγραφέας: Ο όγκος της διδακτέας ύλης, τα νέα αναλυτικά προγράμματα και οι διαρκείς εξετάσεις δεν οδηγούν νομοτελειακά σε ποιοτικά ανώτερη μόρφωση.
3. Κούτσουρο απελέκτο, τούβλο, κουμπούρας, τενεκές ξεγάνωτος! Μη μου πείτε ότι δεν τα είχατε ακούσει. Από εκείνον το στριμμένο δάσκαλο που προτιμάτε να ξεχάσετε. **ΠΡΩΤΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ**
Όπως συχνά διαπιστώνουν οι εκπαιδευτικοί, ακόμα και καλοί μαθητές που περνούν στις εξετάσεις, έχουν σοβαρά γνωστικά κενά, αδυναμία στην κατανόηση κειμένων, στην έκφραση, στη χρήση της γλώσσας. **ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ**
Η γενιά που παίζει στα δάχτυλα το ποντίκι και το πληκτρολόγιο κινδυνεύει να χάσει όχι το τρένο της πληροφορίας, αλλά το τρένο της γνώσης και της κριτικής σκέψης. **ΤΡΙΤΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ**
5.
 - Κούτσουρο απελέκτο
 - τούβλο
 - κουμπούρας
 - τενεκές ξεγάνωτος
 - στριμμένο δάσκαλο που προτιμάτε να ξεχάσετε
 - δεν τα παίρνει τα γράμματα
 - ο υπάλληλος καθαριότητας χρειάζεται... βύσμα!
 - «λεωφόρων της πληροφορικής»
 - «Χωρίς βάσεις»
 - τρυφερή ηλικία
 - Ο όγκος της διδακτέας ύλης
 - περνούν στις εξετάσεις
 - γνωστικά κενά
 - ερωτήματα που απαιτούν κριτική σκέψη

- Η εκπαίδευση της αμάθειας γεννά έναν νέου τύπου πρώιμο αναλφαβητισμό
 - ένα νέο χάσμα βαθαίνει
 - να χάσει όχι το τρένο της πληροφορίας
 - το τρένο της γνώσης
6. 1. Κι όμως, σήμερα, δεκαετίες μετά την κατάργηση της ποδιάς, της βέργας και της αυταρχικής εκπαίδευσης, την εποχή των «λεωφόρων της πληροφορικής» και της «διαθεματικότητας», οι μαθητές δέχονται παρόμοιες κατηγορίες: «Αδιάφοροι», «Χωρίς βάσεις», «Δεν ξέρουν να ακούνε».
2. Ή, χειρότερα, ακόμα και αν δεν τους το πει κανείς κατάμουτρα, μαθαίνουν οι ίδιοι, από πολύ τρυφερή ηλικία, να κατατάσσουν τον εαυτό τους σε κατηγορίες: οι καλοί, οι μέτριοι, οι ανεπίδεκτοι.
3. Ο όγκος της διδακτέας ύλης, τα νέα αναλυτικά προγράμματα και οι διαρκείς εξετάσεις δεν οδηγούν νομοτελειακά σε ποιοτικά ανώτερη μόρφωση.
4. Αντίθετα, όπως συχνά διαπιστώνουν οι εκπαιδευτικοί, ακόμα και καλοί μαθητές που περνούν στις εξετάσεις, έχουν σοβαρά γνωστικά κενά, αδυναμία στην κατανόηση κειμένων, στην έκφραση, στη χρήση της γλώσσας.
7. Την εποχή της ψηφιακής επανάστασης ένα νέο χάσμα βαθαίνει. > αιτιατική που έχει επιρρηματική σημασία (δηλώνει χρόνο)
8. **Ασύνδετα σχήματα**
- Κούτσουρο απελέκτο, τούβλο, κουμπούρας, τενεκές ξεγάνωτος!
 - κατάργηση της ποδιάς, της βέργας και της αυταρχικής εκπαίδευσης, «Αδιάφοροι», «Χωρίς βάσεις», «Δεν ξέρουν να ακούνε».
 - οι καλοί, οι μέτριοι, οι ανεπίδεκτοι.
 - Ο όγκος της διδακτέας ύλης, τα νέα αναλυτικά προγράμματα και οι διαρκείς εξετάσεις
 - έχουν σοβαρά γνωστικά κενά, αδυναμία στην κατανόηση κειμένων, στην έκφραση, στη χρήση της γλώσσας
 - να διαχωρίσει το σημαντικό από το δευτερεύον, το γενικό από το ειδικό, να καταλήξει σε λογικές αφαιρέσεις, να συνδέσει την αιτία με το αποτέλεσμα, να απαντήσει σε ερωτήματα που απαιτούν κριτική σκέψη.
- Παρατακτική σύνδεση**
Μπορεί να μην απευθυνόταν σ' εσάς, **αλλά (να απευθυνόταν)** στο Γωργάκη του τελευταίου θρανίου.
- Υποτακτική σύνδεση**
ο μαθητής συχνά αδυνατεί **να** διαχωρίσει το σημαντικό από το δευτερεύον.
9. • στριμμένο (δάσκαλο) = δύστροπος
- νομοτελειακά = αναγκαία (επίρρημα)
 - απαιτούν = χρειάζονται